

MAGYARORSZÁG KORMÁNYA

**MAGYARORSZÁG
KONVERGENCIA PROGRAMJA
2022-2026**

2022. április

Tartalom

1.	Bevezető.....	1
2.	Gazdaságpolitikai célok.....	3
3.	Makrogazdasági folyamatok és előrejelzés.....	5
3.1.	Külső környezet.....	5
3.2.	A növekedés összetevői.....	9
3.2.1.	Külgazdaság.....	13
3.2.2.	Beruházás.....	14
3.2.3.	Fogyasztás.....	20
3.3.	Munkaerőpiac.....	22
3.3.1.	Foglalkoztatottság.....	22
3.3.2.	Keresetek.....	23
3.4.	Inflációs folyamatok.....	28
3.5.	Ciklikus folyamatok.....	31
3.6.	Külső egyensúly.....	32
3.7.	A kormányzati intézkedések gazdasági hatásainak vizsgálata.....	33
3.8.	Monetáris és árfolyam-politika.....	35
3.9.	Pénzügyi szektor.....	36
4.	A kormányzati szektor hiánya és adóssága.....	40
4.1.	Költségvetés-politikai célok.....	40
4.2.	2021. évi költségvetés teljesülése.....	40
4.3.	2022. évi költségvetés.....	43
4.4.	2023-26. évi államháztartási folyamatok.....	44
4.5.	Strukturális egyenleg.....	46
4.6.	A kormányzati szektor adóssága.....	47
5.	Érzékenységvizsgálatok.....	51
6.	Az államháztartás hosszú távú fenntarthatósága.....	53
7.	Az államháztartás minősége.....	54
7.1.	Az államháztartás kiadásainak szerkezete, hatékonysága.....	54
7.2.	A bevételek szerkezete, hatékonyság.....	55
7.2.1.	Adópolitikai célok, stratégia „big picture”.....	55
7.2.2.	A bevételek szerkezetének ismertetése, az adóbeszedés és az adókedvezmények hatékonyságának leírása, a hatékonyság javítását célzó strukturális intézkedések bemutatása.....	58
7.2.3.	A bevételi folyamatok elemzése: a bevételek 2021. évi teljesülése, várható alakulása 2022-ben és a középtávú kitekintés.....	64
8.	Az államháztartás intézményi jellemzői.....	67
8.1.	Költségvetési keretrendszer.....	67
8.2.	Az államháztartás-statisztikai adatszolgáltatás felépítése.....	67
9.	Táblázatok.....	68

1. BEVEZETŐ

Az Európai Unió tagállamai minden év április végéig benyújtják az Európai Unió Tanácsához és az Európai Bizottsághoz a stabilitási vagy a konvergencia programjaikat. (Az euró övezeten belüli tagállamok stabilitási programot, az euró övezeten kívüli tagállamok konvergencia programot készítenek.)

Magyarország 2022. évi konvergencia programja tájékoztatást ad a Kormány gazdaságpolitikai céljairól, részletesen ismerteti a makrogazdasági és költségvetési folyamatokat, különös tekintettel a koronavírus-válságból történő gazdasági helyreállásra

és a gazdaságpolitikai válaszokra, valamint bemutatja a középtávú tervezés részeként a tárgyévre és az azt követő négy évre vonatkozó előrejelzéseket. Az érzékenységvizsgálat keretében két, az orosz-ukrán háború lefolyásától függő alternatív forgatókönyv makrogazdasági hatásait elemzi.

A konvergencia program a nemzeti reform programmal együtt került kialakításra. Utóbbi dokumentum részletesen tartalmazza a végrehajtott és tervezett szakpolitikai intézkedéseket. A konvergencia program lezárására 2022. április 30-án került sor.

2. GAZDASÁGPOLITIKAI CÉLOK

A 2021. évi konvergencia program megjelenése óta eltelt egy évben a magyar gazdaságpolitika kitüntetett céljai között szerepelt a járvány elleni védekezés és a gazdaság újraindítása. Emellett különös figyelmet kapott a munkahelyek védelme, a családok jövedelembiztonságának megőrzése és a vállalkozások támogatása. A rendelkezésre álló tényadatok alapján megállapítható, hogy a gazdaság újraindítása érdekében hozott kormányzati intézkedések eredményesnek bizonyultak: a magyar GDP 2021-ben 7,1%-kal bővült, ami jelentősen meghaladja a tavalyi konvergencia program 2021-re vonatkozó növekedési előrejelzését (4,3%) és az Európai Unió tagállamai körében a hetedik legmagasabb növekedési ütemet jelenti. Ennek következtében egyrészt megnyílt a lehetőség arra, hogy hazánk visszatérjen a korábbi növekedési pályájára, másrészt Magyarország relatív fejlettsége az uniós átlag 76%-ára emelkedett, ezzel megelőzve az 1986 óta EU-s tagállam Portugáliát.

A jelenlegi konvergencia program elsődleges célja a helyreállt növekedési dinamika megőrzése mellett az egyensúlyi mutatók megerősítése. Ennek elérését elősegíti, hogy a magyar gazdaság fundamentumai erősek és hazánk eredményes járványügyi válságkezelésről tett tanúságot az elmúlt időszakban. Ennek megfelelően bár 2020 második negyedében a járvány soha nem látott mértékben vetette vissza hazánk GDP-jét – szemben a 2008-as visszaesséssel, amikor közel hat év szükségeltetett a helyreálláshoz, – a magyar gazdaság gyorsan regenerálódott. Mindössze öt negyedév alatt, 2021 második negyedében a gazdaságnak már sikerült meghaladni a COVID-járvány kitörését megelőző teljesítményét és visszatérni a dinamikus növekedési pályájára. A növekedés széles bázison alapszik: egyrészt az ágazatok döntő többsége már meghaladta a pandémia előtti kibocsátási szintjét. Másrészt kedvező, hogy ezzel párhuzamosan a foglalkoztatás is rekordmagasságba emelkedett.

Bár a koronavírus járvány – a magas átoltottságnak is köszönhetően – egyre kevésbé jelent növekedési kockázatot, az orosz-ukrán háború több csatornán keresztül is kedvezőtlenül hathat a

konjunktúrafolyamatokra, fokozva a COVID-járványból történő kilábalás óta tapasztalható energia- és alapanyagár emelkedést és a nemzetközi ellátási láncok problémáit.

A program várakozása szerint a háborús helyzet az idei évben rendeződik, ami megnyugtatóan hathat a globális piacokra és beszállítói láncokra, valamint mérsékli az árnyomást. Magyar viszonylatban a növekedést támogatja egyfelől a reáljövédelmek folytatódó emelkedése. Másfelől a kormányzati intézkedéseknek köszönhetően az elmúlt időszakban sikerült megőrizni a kínálati oldali kapacitásokat. Ezen felül pedig a válság negatív hatásai ellenére is kiemelkedően magas, 27% feletti beruházási ráta tovább emelkedhet, köszönhetően a hazai gazdaság versenyképessége következtében növekvő vállalati beruházásoknak, amely előretételek is dinamikus növekedési pályát alapoz meg.

2020-ban a támogató jellegű, a gazdaság újraindításához és a járvány elleni védekezéshez szükséges többletforrásokat biztosító költségvetési politika következtében a költségvetés magasabb hiánnyal zárt és az államadósság GDP-hez viszonyított arányának évtizedes csökkenő trendje átmenetileg megtört. Ugyanakkor 2021-ben a hiány és az államadósság tekintetében is kedvezőbben alakultak ezek a mutatók, mint amit a tavalyi program arra az évre prognosztizált, miközben a vállalkozások és a háztartások elegendő többletforráshoz jutottak gazdasági tevékenységük és fogyasztásuk dinamikus bővítéséhez. Tavaly a kormányzati szektor egyenlege GDP-arányosan 6,8%-os hiányt mutatott, ami egy százalékpontos csökkenés a 2020. évi értékhez képest. (A tavalyi program deficitvárakozása 2021-re 7,5%-os hiány volt.) 2021-ben a GDP-arányos államadósság ismét csökkenő pályára állt, 76,8%-ra mérséklődve az előző évi, közel 80%-os szintről.

2021-ben is a középpontban maradt a világméretű koronavírus-járvány elleni védekezés, továbbra is elsőrendű feladat volt az egészség védelme mellett a gazdaságvédelem és a gazdaság újraindítása. Ezzel párhuzamosan meg kellett őrizni az elmúlt évek sikeres

kormányzati politikájának kiemelt elemeit, programjait, a családvédelem és otthonteremtés, valamint a munkaalapú társadalom építésének vívmányait. A 2022-es költségvetés tovább erősíti az elmúlt évek kormányzati politikájának meghatározó elemeit, kiemelten a család- és nyugdíjpolitikát, valamint az otthonteremtési- és felújítási programját.

Továbbá a Kormány kiemelt célja, hogy a családokat megvédje az áremelkedési folyamatoktól, ezt szolgálja a rezsicsökkentés politikája, az üzemanyagárak rögzítése, a lakossági kamatstop, valamint egyes élelmiszerek árának rögzítése is.

2022-ben a költségvetésre is hatással van az orosz-ukrán háború. Azonnali feladatként az Ukrajnából érkező menekültekről való gondoskodás merült fel. A háború miatt otthonaikat kényszerűen elhagyók megsegítésére a források rendelkezésre állnak, az előirányzatok a Kormány jóváhagyásával túlléphetők. A Kormány támogatja a magyarországi segélyszervezeteknek az ukrajnai konfliktus következtében Kárpátalján kialakult válsághelyzet enyhítését célzó helyszíni humanitárius tevékenységét.

A menekülthullám miatt az oktatás, egészségügy, szociális ellátás és a munkavállalás területén is többletkiadások merülnek fel.

A tervezettnél gyorsabb helyreállásra tekintettel a gazdaság költségvetési eszközökkel való élénkítésére 2022-ben már kevésbé van szükség, ezért 2021. év végén a Kormány a költségvetési törvényben meghatározottnál 1 százalékponttal alacsonyabb, 4,9%-os hiánycél elérését tűzte ki. E cél megvalósítása érdekében – a beruházási döntések felülvizsgálatával – mintegy 755 milliárd forint kiadáscsökkentésre került sor. A geopolitikai környezet romlása közepette a Kormány továbbra is elkötelezett a 4,9%-os hiánycél teljesítésében.

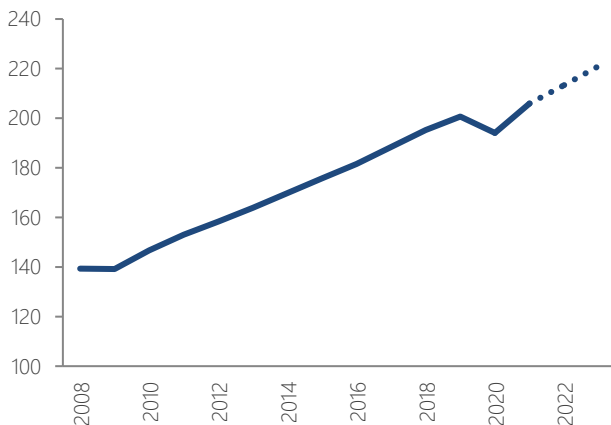
A program azzal számol, hogy 4% feletti éves gazdasági növekedés mellett a következő években is folytatódik a költségvetési hiány és az államadósság tavaly megkezdődött csökkenése. Mindezek eredményeként 2026-ra a hiány a GDP 1%-ára, az adósságráta 63,1%-ra mérséklődik.

3. MAKROGAZDASÁGI FOLYAMATOK ÉS ELŐREJELZÉS

3.1. KÜLSŐ KÖRNYEZET

2021-ben 6,1%-kal növekedett a világgazdaság, mely jelentős visszapattanás a 2020-as esést követően, amelynek köszönhetően teljesítménye 2,6%-kal meghaladta a 2019-es szintet. Bár a tavalyi évben még a korábbinál is több koronavírus fertőzöttet regisztráltak, a célzottabb intézkedéseknek és a vakcinák hatékonyságának köszönhetően a járvány gazdaságra gyakorolt visszafogó hatása mérsékeltebbé vált. A kilábalást ugyanakkor jelentősen hátráltatta a kereslet visszatérésének és a globális beszállítói láncok tartós károsodásának következtében létrejövő nyersanyag- és alkatrészhiány, amely egyrészt a félvezetőhiányon keresztül legmarkánsabban a járműipart sújtotta, másrészt jelentős áremelkedéseket eredményezett.

3.1. ábra: A globális GDP alakulása
(2000 = 100)

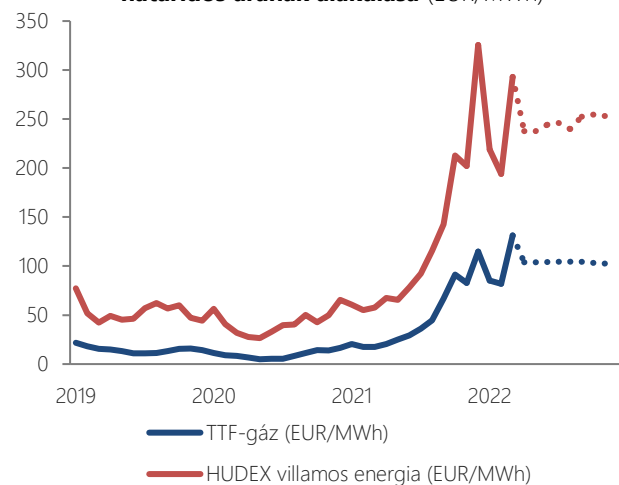

Forrás: IMF, Fitch Ratings, PM-számítás

A koronavírus-sokkot követő kilábalást támogató gazdaságpolitikai környezetben az erős keresleti nyomásra a kínálati oldal jelentős késéssel reagált, ami hozzájárult ahhoz, hogy a világgazdaságban inflatorikus környezet bontakozott ki. A tavalyi év második felétől megfigyelhető energia- és nyersanyagpiaci drágulás szintén emeli a globális inflációs szintet: emelkedésük megnöveli a termelői árakat, amelynek hatása átgyűrűződik a fogyasztói árakra is. Ennek következtében az elmúlt időszakban a fejlett és fejlődő gazdaságok többségében a jegybanki céloknál jóval

magasabb szintekre került az infláció. Az egyre gyorsuló globális inflációs folyamatok közepette az orosz-ukrán háború egyúttal további árnövekedést generált.

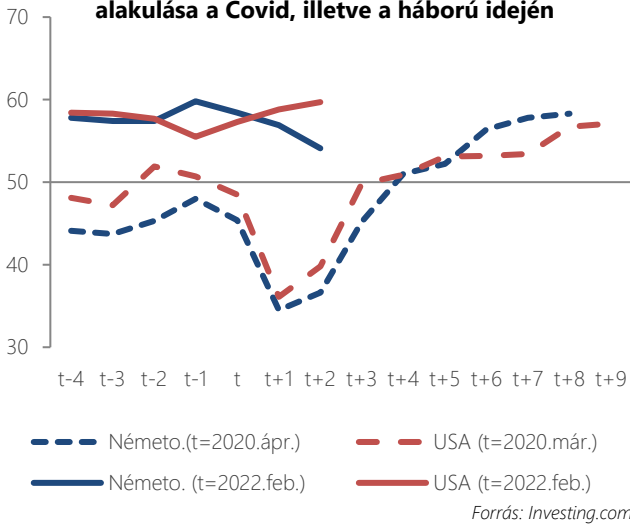
3.2. ábra: A TTF-gáz és HUDEX villamos energia határidős árának alakulása (EUR/MWh)

Forrás: Thomson Reuters

A háborúvá eszkalálódott orosz-ukrán konfliktus – kiváltképp Európában – a járvány után éppen csak újraindult növekedési folyamatokat is veszélybe sodorta. A háború és az életbe léptetett szankciók azonnal nagymértékű negatív hatást fejtettek ki a globális pénz- és áru piacokon. Az Európai Unió számára jelentős orosz energiainport drágulásán túl az ellátási láncok is jókora mértékben érintetteké váltak. A háború miatt az európai ipar számára egyes nélkülözhetetlen nyers- és alapanyagok behozatala lehetetlenült el, illetve vált bizonytalaná a térségből, ami sok esetben a termelői árak növekedésével, más esetben akár a termelés rövid távú leállításával járhat együtt. Ugyanakkor érdemes megjegyezni, hogy a beszerzési menedzserindexek alapján a feldolgozóipari vállalatok hangulata a COVID vírus első hullámában látott reakciónál jóval kisebb romlást mutat. Ugyan a német érték az elmúlt hónapokban folyamatosan mérséklődött, azonban még így is meghaladja az 50 pontos lélektani határt, amely felett az üzleti hangulat optimistának mondható.

3.3. ábra: A feldolgozóipari beszerzési menedzserindex alakulása a Covid, illetve a háború idején

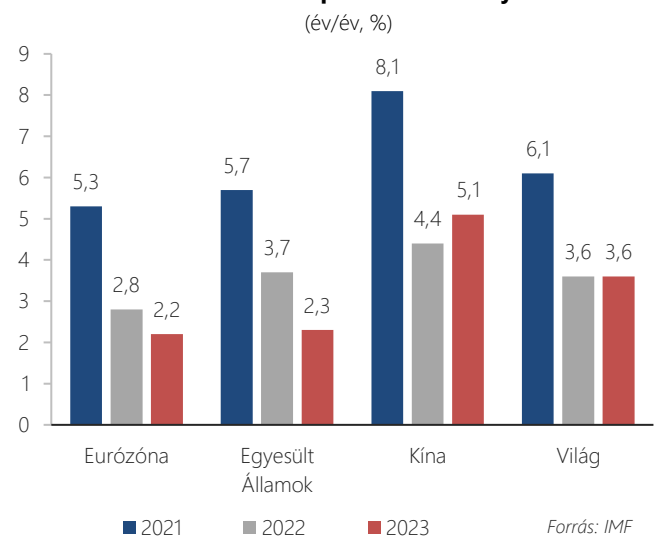

A tavalyi évben az eurózóna 5,3%-kal növekedett, valamint a munkanélküliségi ráta is rekord alacsony szintre mérséklődött. A kilábalás azonban nem volt zavartalan: bár a térség immunizációja sikeresnek bizonyult, a koronavírus hullámai korlátozták egyes szolgáltató ágazatok teljesítményét, valamint az ipart is tartósan hátráltatta a globális alkatrészihiány. Mindemellett az Eurózónában is évtizedes magasságokba emelkedett a pénzromlás üteme, amelyet az orosz-ukrán háború következményei tovább fűtenek. Az áremelkedések – kiemelten az energiahordozók – háztartásokra és vállalatokra rakódó terhét a tagállamok részben szabályozói, részben költségvetési eszközökkel igyekeznek tompítani. Az energiahordozók piacán lezajlott nagymértékű áremelkedés mindezek mellett jelentősen rányomhatja a bélyegét az importszámlákra az Európai Unió országaiban, amely nyomán 2022-ben, a GDP arányában 4-4,5 százalékponttal romolhat az Európai Unió külkereskedelmi egyenlege. Mindemellett az Ukrajnából érkező, a II. Világháború óta nem látott méretű menekülthullám kezelése megemelheti a kormányzati kiadásokat, ugyanakkor közép távon bővítheti a térség szűk munkaerőkínálatát.

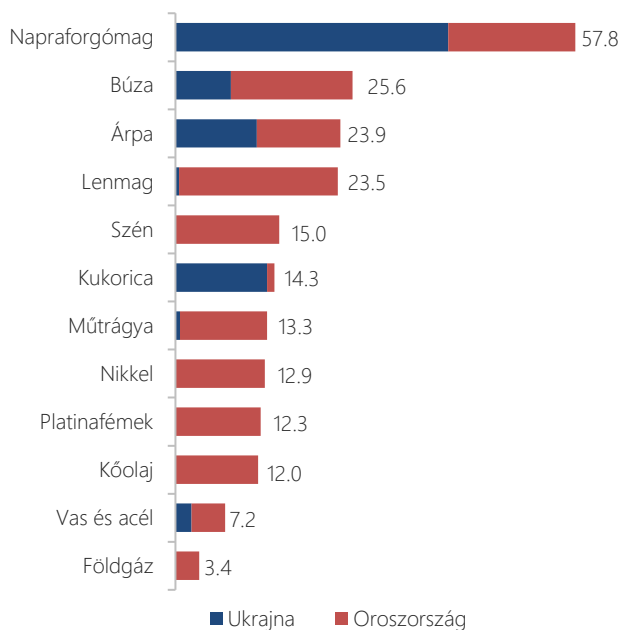
Az Amerikai Egyesült Államok gazdasága jelentős visszaerősödést mutatott 2021-ben: az 1984 óta a legmagasabb, 5,7%-os növekedési ütemével már negyedik éve teljesíti felül az Európai Uniót. A kilábaláshoz hozzájárult a fiskális kiadások jelentős megemlése és a támogató, alacsony hozamkörnyezet. Azonban az élénkítő gazdaságpolitika, a jegybanki pénzpumpa, a visszatérő kereslet és a kínálatoldali

korlátok következtében az infláció is utoljára az 1980-as évek elején látott mértékűre emelkedett. Bár az USA energiaellátása jóval kevésbé függ külső tényezőktől, mint az uniós tagországok esetében, az orosz-ukrán háború következtében magas szinteken ragadó olaj- és nyersanyagárak az Egyesült Államokban is további inflációs nyomást képeznek. A kereslet hűtésére és ezáltal a pénzromlás megállítására, az amerikai jegybank várhatóan több lépésben érdemben emeli kamatokat, amely az elemzői várakozások szerint mindenképp mérsékli a növekedési kilátásokat, sőt akár recesszióba is taszíthatja a világ legnagyobb gazdaságát.

3.4. ábra: Az IMF áprilisi GDP előrejelzése

2021-ben a kínai gazdaság éves növekedése 8,1% volt. A bővüléshez elsősorban a dinamikus kivitel járult hozzá, ugyanakkor a nyugati országoktól eltérően, a belső kereslet kevésbé élénkült, sőt a háztartások fogyasztása továbbra is elmarad a 2019-es szinttől. A tavalyi év során világgazdasági következményekkel is járó növekedési és pénzügyi kockázatként merült fel az építőiparban mutatkozó túlfűtöttség. Bár a kormányzati intézkedések sikeresen hűtötték a túlhevült ingatlanpiacot, az építőipar ehhez köthető visszaesése jelentősen korlátozta a második féléves teljesítményt. A koronavírus járvány következtében kézzel foghatóvá vált, hogy a világ legnagyobb exportőrének ipari teljesítménye meghatározó a globális alkatrészellátásban. Az országban ismételt fellobbanó koronavírus esetszámok az alkalmazott „zéró covid” politika mellett az év elején ismét termelésleállásokhoz vezettek, amely tovább nehezítheti a globális ellátási láncok helyreállítását.

3.5. ábra: Ukrajn és orosz exportrészesedés egyes termékek világgazdasági exportjából (2020, %)

Forrás: ITC, PM-számítás

A magas infláció ellen védekező régiós jegybankok, valamint a FED már megkezdtek a kamatemelési ciklust, míg az EKB várhatóan az idei év második felében emel az irányadó kamaton. A magasabb kamatkörnyezet egyfelől a magánszektor kiadásait, köztük kiemelten a beruházásokat vetheti vissza. Másfelől a koronavírus-járvány negatív hatásait ellensúlyozó fiskális ösztönzők miatt szignifikánsan növekedett az államadósság globális szintje, ami az emelkedő kamatkörnyezetben a hitelterhek emelkedésével jár együtt, tovább szűkítve a fiskális mozgásteret. Hasonló hatás a szintén magas eladósodottságú magánszektorban is érvényesül. Mindezek eredőjeként a növekedés az észak-atlanti régiókban számottevően lassulhat. Az élénkítő fiskális politikák kifutása, a jövedelmeket erodáló erős infláció, a monetáris szigorítás és az orosz-ukrán háború következményeként romló külső konjunktúra, valamint a nemzetközi pénzpiacok kockázatkerülő magatartása előretételeként kevésbé támogatja a magyar növekedési folyamatokat.

1. számú keretes írás: A magyar gazdaság hőtésképe is megerősíti a COVID-járvány miatti megtorpanást követő gyors gazdasági kilábalást

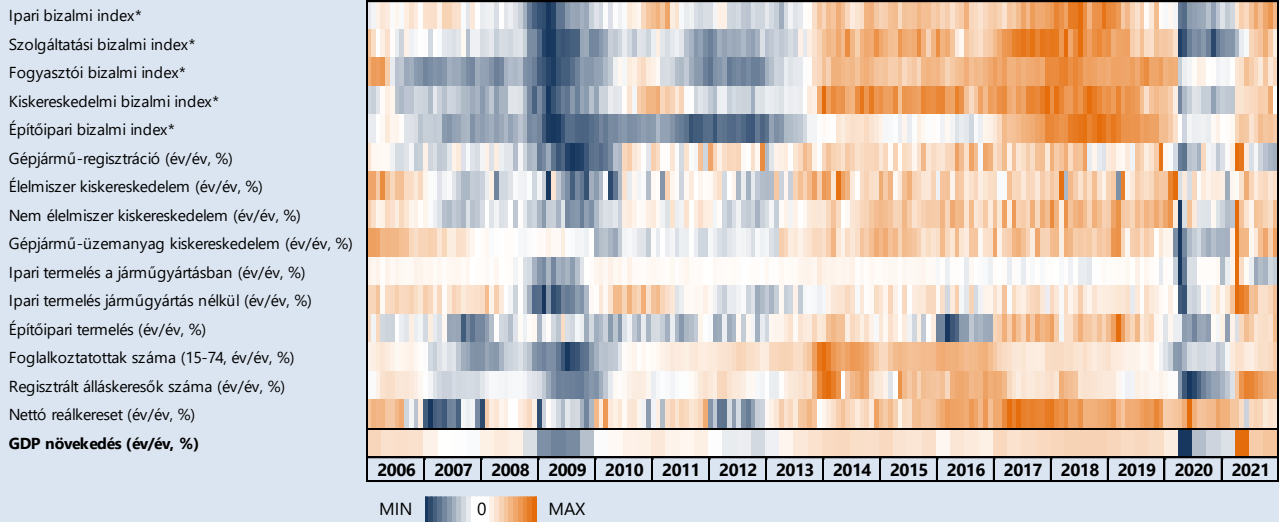
A 2008-as pénzügyi válság és a 2020-as COVID-járvány magyar gazdaságra gyakorolt hatásai jelentősen eltérőek voltak, amelynek háttérében – a válság természetén túlmenően – számos tényező húzódtott meg. A 2008-as válság nagyon sérülékeny állapotban érte a magyar gazdaságot: akkoriban az Európai Unió egyik legkedvezőtlenebb munkaerő-piaci mutatói jellemezték az országot, a növekedési teljesítmény egyre inkább elmaradt a régiós versenytársakétól, magas volt a fizetési mérleg és a költségvetés hiánya, az államadósság növekvő pályán állt, valamint a devizahitelek megugró törlesztő részletei is súlyosbították a visszaesést. Mindezek hozzájárultak ahhoz, hogy hazánk mély recessziót élt át, amelyből a korábban felhalmozott adósságok terhei miatt a kilábalás is éveket vett igénybe.

Ettől eltérően a COVID-járvány kitörését megelőzően a magyar gazdaság fundamentumai lényegesen kedvezőbbek voltak. Hazánk 2013-tól kezdve növekedési pályára állt, amelynek köszönhetően olyan lendületes bővülés bontakozott ki, amely az EU leggyorsabban növekvő országai közé helyezte Magyarországot. A gyors fejlődés a korábbiakkal szemben egészséges és kiegyensúlyozott szerkezetben, valamint eladósodástól mentesen valósult meg. A bővülés több lábbon állt, a termelési oldalon az ipar, szolgáltatások és az építőipar egyaránt támogatták azt, a felhasználási oldalról pedig – elsősorban a versenyképes üzleti és adókönyezetnek, illetve a Kormány eredményes ösztönző tevékenységének köszönhetően – kiemelkedő beruházási teljesítmény biztosította a növekedés fenntarthatóságát. Mindezek eredményeként 2020 elején a COVID-válság egy jóval ellenállóbb, kiegyensúlyozottabb szerkezetű gazdaságot ért.

A magyar gazdaságról készített hőtésképe a fontosabb makrogazdasági mutatók alakulását mutatja be oly módon, hogy – a változás mértékétől függően – a GDP növekedése szempontjából kedvező irányú elmozdulást a narancssárga árnyalatai, a kedvezőtlen pedig a kék árnyalatai szemléltetik. A színskála minden változó esetében a

saját éves változásuk minimuma és maximuma között rajzolódik ki. A változók körét illetően a termelési, szolgáltatási és munkapiaci statisztikák mellett felhasználásra kerültek bizalmi indexek is, amelyek mindegyike közvetlen vagy közvetett módon hatást gyakorol a gazdaság teljesítményének alakulására.

A magyar gazdaság hő térképe

*Hosszú távú átlagos indextől vett százalékpontos eltérés

Megjegyzés: A regisztrált álláskeresők számánál fordított színskála.

Forrás: KSH, ESI, ACEA, MNB, NFSZ, PM-számítás

A hő térkép szemléletesen alátámasztja, hogy a COVID-járványt követő időszakban számottevően gyorsabb kilábalás valósult meg, mint a 2008-as recesszió után. Megállapítható, hogy 2008-at követően a válság még évekig rányomta bélyegét a gazdaságra. A bizalmi indexek hosszú időre negatív tartományba fordultak, a háztartások felerősödött óvatossági motívumainak eredményeként pedig a kiskereskedelmi forgalom is évekig gyengélkedett. Ráadásul 2012-ben az Európai Unió ismételt recessziójának begyűrűződése újra lehűtötte a magyar gazdaságot. Azonban a sikeres gazdaságpolitikai lépéseknek köszönhetően 2013-tól tartós növekedési fordulat bontakozott ki, amelyet az indikátorok alakulása is jelez. Ezt megelőzően a foglalkoztatás bővülése indult meg a Kormány munkapiacot célzó döntéseinek köszönhetően. Ugyanakkor az építőipari ágazat lendületét némi fáziskéséssel, a 2015-2016 során meghozott lakáspiacot célzó kormányzati intézkedések révén tudta visszanyerni.

Ezzel szemben 2021 folyamán, a COVID-járvány kitörése után egy évvel már számos mutató esetében erőteljes visszapatánás volt megfigyelhető. A tavalyi év során már a bizalmi indexek pozitív tartományba fordultak, ami előrevetítve is megerősíti a kedvező növekedési kilátásokat. A kiskereskedelem szegmensei tartósan bővülni tudtak 2021 tavasza óta, ahol a folyamatokat támogatta a nettó reálkeresetek növekedése, amely a járvány időszakában is töretlennek bizonyult. Ezzel összefüggésben, a munkapiaci mutatókban 2021 áprilisa óta figyelhető meg erőteljes felívelés, amelyben a Kormány munkahelyek megtartását és újak létrehozását célzó gazdaságvédelmi intézkedései is kulcs szerepet játszottak. Az építőipari termelés is lendületet vett tavaly május óta, ahol – a kibővített otthonteremtést célzó intézkedéseknek köszönhetően – a lakásberuházások, valamint az uniós források hatékony felhasználása stabil keresletet teremtenek az ágazatnak. Az ipari termelés tekintetében megállapítható, hogy az elmúlt hónapok során annak összteljesítményét – a globális félvezetőhiány miatt – a járműgyártás ágazat fogta vissza, miközben a többi ipari ágazat termelésében már 2020 végétől kezdődően erőteljes korrekció mutatkozott. A fenti folyamatok eredményeként a hazai GDP is soha nem látott mértékű növekedési lendületet vett 2021 során.

A gazdaság kedvező fundamentumai lehetővé tették, hogy a koronavírus-járvány által okozott gazdasági hatások kivédésére a Kormány az ország történetében egyedülállóan nagyméretű intézkedéscsomagot vezessen be. Az érintett ágazatok visszaesésének tovaggyűrűződését és a kapacitások leépülését megakadályozta, hogy a

Gazdaságvédelmi Akcióterv keretében jelentős források áramlottak a gazdaságba, amelyek egyaránt segítették a vállalkozásokat, a háztartásokat és munkavállalókat. Mindezek következtében, bár 2020 második negyedében a járvány soha nem látott mértékben vetette vissza hazánk GDP-jét, szemben a 2008-as visszaeséssel, amikor közel hat év szükségeltetett a helyreálláshoz, a magyar gazdaság gyorsan regenerálódott: mindössze öt negyedév alatt, 2021 második negyedében a gazdaságnak már sikerült meghaladni a COVID-válság kitörését megelőző teljesítményét és visszatért a dinamikus növekedési pályájára.

3.2. A NÖVEKEDÉS ÖSSZETEVŐI

A 2019-ben megjelenő globális koronavírus-járvány az egész világot, így Európát is jelentős kihívások elé állította. Ugyanakkor, a sikeres kormányzati gazdaságvédelmi intézkedéseknek is köszönhetően a magyar gazdaság gyors helyreállításával az EU egyik legdinamikusabb növekedését érte el 2021-ben. A 7,1%-os növekedés jóval meghaladja az Unió átlagát, illetve a V4-ek között is a legnagyobb mértékű (3.6. ábra). A gyors kilábalás további eredményeként hazánk relatív fejlettsége az uniós átlag 76%-ára emelkedett, ezzel megelőzve Portugáliát az EU rangsorban a 20. helyre lépett elő.

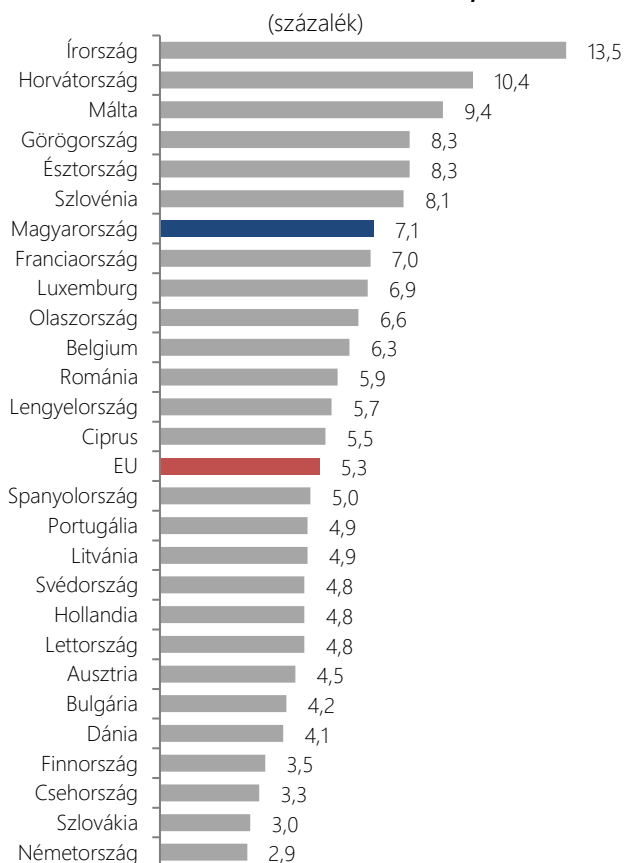
A növekedés széles bázison alapszik: az ágazatok döntő többsége már meghaladta a pandémia előtti kibocsátási szintjét. Ebben szerepe volt annak, hogy a Kormány járványügyi intézkedései biztosították az ország működőképességét is, ezáltal a magyar gazdaság járványállóbbá válhatott.

A GDP növekedéséhez 2021-ben legnagyobb mértékben a szolgáltatások járultak hozzá. Kedvező továbbá, hogy a nemzetközi ellátási láncok zavarai ellenére az ipari termelés is növekedett, ami egyben az ágazat nemzetközi versenyképességét is bizonyítja.

Az építőipar az elmúlt évben igen gyors bővülést mutatott, amellyel tavaly őszre már a 2019-es rekord kibocsátás értékét is felülteljesítette. Összességében a mezőgazdaság -0,1, az ipar 1,9, az építőipar 0,8, a szolgáltatások 3,5 és a nettó termékadók 1,0 százalékponttal járultak hozzá a GDP növekedéséhez.

A gazdaságban megtermelt jövedelmek alakulásának szemszögéből vizsgálva a növekedés összetevőit, kiemelkedő eredmény, hogy a 2020-as év harmadik negyedéve óta tartó, 2021-ben rekordmértékű növekedést hozó kilábalási ciklusban is tovább folytatódott a reálbérek emelkedése. A szakképzett munkaerő megtartásának motívuma, illetve a feszes munkaerőpiaci környezet jelentősen növelte a bérdinamikát. A bővüléshez kiemelkedő mértékben járult hozzá a vállalatok működési eredményének növekedése, jelezve a Magyarországon tevékenykedő cégek jövedelemtermelő képességének helyreállítását (3.7. ábra). A gazdaságvédő intézkedések nyomán az adóterhek is mérséklődtek, amelyet visszatükröz az adóbevételek összjövedelmekhez viszonyított arányának csökkenése.

3.6. ábra: GDP változás az EU-ban, 2021

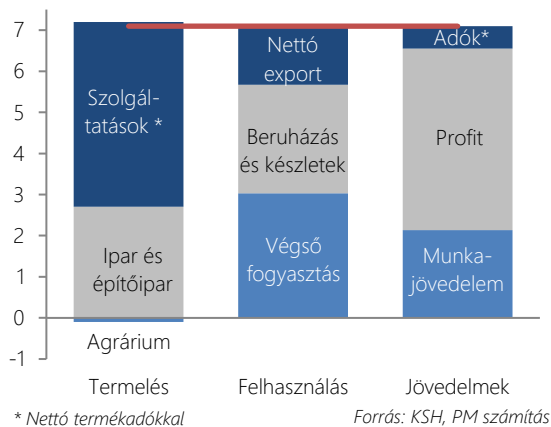

Forrás: Eurostat

A GDP felhasználási tételei közül a fogyasztás húzta leginkább a növekedést, amelynek háttérében a rekord magas foglalkoztatás, a reálbérek emelkedése és a háztartások jövedelmét növelő kormányzati intézkedések állnak. A beruházások, azon belül is a vállalati fejlesztések, szintén támogatták a GDP bővülését.

Kedvező, hogy mind a felfutó termeléshez köthető árukivitelnek, mind a fokozatosan visszatérő külföldi turisták révén növekvő szolgáltatásexportnak köszönhetően a nettó export is pozitívan járult hozzá a magyar gazdaság növekedéséhez.

3.7. ábra: A 2021. évi 7,1%-os GDP-növekedés dekompozíciója
(százalékpont)

Bár a koronavírus járvány egyre kevésbé jelent növekedési kockázatot, az orosz-ukrán háború több csatornán keresztül is kedvezőtlenül hathat a konjunktúrafolyamatokra, fokozva a koronavírus-válságból történő kilábalás óta tapasztalható energia- és alapanyagár emelkedést, fenyegetve a nemzetközi ellátási láncok zavartalan működését, valamint rontva az üzleti kilátásokat. Emellett a világszerte magas infláció visszaszorítására tett monetáris lépések fékezhetik a világgazdasági konjunktúrát.

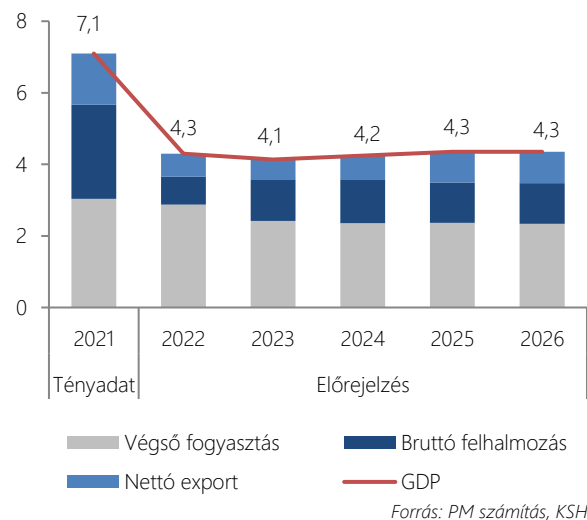
Előretekintve a növekedés több pilléren nyugszik. Egyrészt a kedvező munkaerőpiaci helyzet, a közel 20%-kal megemelt minimálbérek a korábbiaknál átmenetileg magasabb inflációs környezetben is biztosítják a reáljövedelmek növekedését, amelyet a Kormány új intézkedései, mint például a 25 év alattiak személyi jövedelemadó mentessége, a 13. havi nyugdíj visszaépítése, a családok adó-visszatérítése is erősítenek. Ezáltal a fogyasztás tovább bővülhet,

amelyben további növekedési tartalékokat képez az EU-s összehasonlításban alacsony háztartási hitelállomány, illetve a magas megtakarítási ráta is.

Másrészt a válságot megelőzően európai összehasonlításban is igen élénk beruházási aktivitás továbbra is az európai élelményben található, köszönhetően a vállalkozások Magyarországra vetett bizalmának, a Kormány aktív beruházás-támogató politikájának, valamint a hazánkba érkező, értékében is rekordokat döntő nagyberuházásoknak. Előretekintve a folyamatban lévő jelentős kapacitásbővítések, a vonzó üzleti környezet a vállalati beruházások növekedését vetíti előre. Az elérhető támogatásoknak is köszönhetően a lakásberuházások is emelkedhetnek, miközben az államháztartás GDP arányos beruházási rátája továbbra is 5-6% körül alakulhat, amellyel hazánk az EU élelményben maradhat.

Harmadrészt kedvező, hogy egyfelől a megvalósuló nagyberuházások révén létrejövő új kapacitások, másfelől a nemzetközi szállítmányozás és a turizmus visszaépülése biztosíthatja a kivitel folytatódó bővülését.

3.8. ábra: GDP-bővülés keresleti oldalon
(százalékpont)

Ezen folyamatok következtében az alapforgatókönyv megvalósulása esetén az idei évben 4,3%-os GDP növekedés valószínűsíthető, illetve a következő évek során a növekedés továbbra is meghaladhatja a 4%-ot. A bővülés kiegyensúlyozott szerkezetben valósulhat meg, ahhoz mind a fogyasztás, mind a beruházások és a külkereskedelem pozitívan járulhat hozzá (3.8. ábra).

2. számú keretes írás: Gazdasági fejlődés mutatószámai 2010-2021

2010 és 2021 között Magyarország gazdasága jelentős átalakuláson ment keresztül, elsősorban az évtized elején bekövetkezett gazdaságpolitikai irányváltásnak köszönhetően. A 2010 előtti időszakra jellemző fenntarthatatlan növekedési modellt a belső kereslet és a foglalkoztatás által támogatott fejlődés váltotta fel. A makrogazdasági mutatók 12 év távlatában meggyőző teljesítményt tükröznek.

A magyar GDP volumene 2021 végére 37,6%-kal haladta meg a 2010-es szintet. A vásárlóerő-paritáson mért egy főre eső GDP az uniós átlag 2010. évi 66%-áról 2020-ra 76%-ra nőtt, így fejlettségi szintünk jelentősen emelkedett. A hazai munkaerő-termelékenység a munkapiaci reformokat követően dinamikusan növekszik.

Magyarország az adórendszer versenyképessége tekintetében is látványos javulást tud felmutatni. A legfrissebb nemzetközi adó-versenyképességi rangsorban hazánk a 13. helyet foglalja el az OECD országok körében, és olyan országokat is megelőz, mint Ausztria, Szlovénia vagy az Egyesült Államok. Az elmúlt évtizedben a munkát terhelő adózás jelentős reformokon ment keresztül, melynek eredményeként az adóék 2016-ról 2022-re több mint 7 százalékponttal, 41,2%-ra mérséklődött. A VKF megállapodással 28,5%-ról 13%-ra csökkentek a munkáltatók adóterhei, emellett az adónemek száma kevesebb lett. A bérekre rakódó terhek enyhülése mellett, az EU-ban egyedülállóan, a társasági nyereségadó mértéke 2017-től 9%-ra csökkent. A magyar adórendszer tehát egyre kedvezőbb feltételeket biztosít a befektetések, vállalatok és munkavállalók számára, ami a gazdaság teljesítőképességében is tükröződik.

A pandémiát megelőző nyolc évben Magyarország adósságrátája folyamatosan csökkent. A koronavírus okozta válságra adott gazdasági lépések eredményeként 2020-ban azonban átmenetileg megugrott a mutató értéke, ugyanakkor 2021-ben ismételen csökkenni kezdett. Az adósság finanszírozását tekintve kedvező, hogy a magyar adósság külső kitettsége jelentősen csökkent az elmúlt évtizedben, ugyanis a külföldiek aránya a teljes államháztartás adósságán belül a 2011 végi 65%-ról 2021 végére 32% alá mérséklődött, míg a devizaarány 53%-ról 20% közelébe süllyedt.

A versenyképes üzleti és adókönyvetnek, illetve a Kormány beruházásösztönző tevékenységének is köszönhető, hogy a GDP-arányos magyar beruházási ráta a 2010-ben mért 20,1%-ról mostanra 27,1%-ra emelkedett. Ezzel az eredménnyel hazánk tartja második helyét az európai uniós országok rangsorában. A fejlesztések egészséges szerkezetét tükrözi, hogy a magasabb beruházási ráta mindhárom szektor együttes teljesítményének tulajdonítható. Ezen belül kedvező, hogy a legnagyobb mértékben a vállalati szektor beruházási rátája emelkedett, amely a gazdasági növekedés fenntarthatóságát is biztosítja.

A háztartások pénzügyi helyzete is számottevően javult, rendelkezésre álló jövedelmük az EU átlagát meghaladó mértékben nőtt 2010 és 2021 között. Továbbá a háztartások jövedelemszerkezete is javuló tendenciát tükröz. Egyre magasabb lett ugyanis a munkából származó jövedelem aránya, ami 2010-ben az összjövedelem 65,3%, 2020-ban pedig a 74,6%-át tette ki. A fogyasztás 2013-tól vett igazán lendületet, és 2020-ban reálértéken 41%-kal magasabb volt, mint 2010-ben. A háztartások megtakarítási rátája nemzetközi összevetésben is magas szinten stabilizálódott, melynek köszönhetően a fogyasztás – a 2008 előtti időszaktól eltérően – a pénzügyi egyensúly megőrzésével párhuzamosan bővült. A háztartások megtakarítása így a 2010-es 19 ezer milliárd forintról több mint háromszorosára, 62 ezer milliárd forintra emelkedett 2021 végére, ami reálértéken másfélszeres növekedést jelent.

2010-ben a Kormány 1 millió új munkahely létrehozását célozta meg az elkövetkező 10 évre vonatkozóan. A foglalkoztatottak száma a korábbi 3,8 millió főről 4,7 millióra nőtt 2021-ben, így a 2010-re jellemző 57%-os foglalkoztatási ráta a 15-64 évesek körében 73% fölé emelkedett az elmúlt évben, mely uniós összevetésben is kiemelkedő teljesítmény. A munkanélküliségi ráta a 12 évvel ezelőtti 10,9%-kal szemben 2021 végére, a

koronavírus által kiváltott válság ellenére, 3,7%-ra csökkent. A foglalkoztatottal nem rendelkező háztartásban élők aránya az uniós átlag alá süllyedt már az évtized második felétől. Kezdetben elsősorban a közfoglalkoztatás játszott szerepet a mutató javulásában, majd az elsődleges munkapiacra elindított pozitív változások eredményezték a mutató csökkenését. Jelentősen javult a frissen végzett, 20–34 évesek elhelyezkedési esélye, és a nők foglalkoztatása terén is figyelemreméltó eredmények születtek a családbarát gazdaságpolitikának köszönhetően. Míg 2010-ben a nők foglalkoztatási rátája épphogy csak megközelítette a 60%-ot, az elmúlt évben meghaladta a 68%-ot.

A kedvező munkapiaci folyamatok következtében a jövedelmi viszonyok is nagymértékben javultak. 2021-re mind a bruttó, mind a nettó havi bérek több mint kétszeresre emelkedtek 2010-hez képest. Így az elmúlt évtizedet jellemző alacsony inflációs környezetben a reálbérek emelkedése meghaladta a 60%-ot a vizsgált időszakban. A szegénységi arány évek óta csökken hazánkban, a 2020-as adatok szerint a szegénység kockázatának való kitettség aránya Magyarországon volt az ötödik legalacsonyabb az uniós tagállamok körében.

A kedvező vállalati beruházási aktivitással hozható összefüggésbe, hogy európai összehasonlításban Magyarországon nőtt a legnagyobb mértékben a kutatás-fejlesztés területén dolgozók száma 2010 óta: 2020-ban ugyanis 42 ezren dolgoztak az ágazatban, kétszer annyian, mint egy évtizeddel korábban. Ez elsősorban a feldolgozóiparban létrejövő külföldi tulajdonú kutatási-fejlesztési központoknak köszönhető. 2020-ra a GDP arányos kutatás-fejlesztési ráfordítás 1,61%-ra emelkedett, míg 2010-ben a mutató értéke 1,13%-ot tett ki. Bár Magyarország növelte innovációs teljesítményét is, a kelet-közép-európai országokkal egyetemben továbbra is a mérsékelt innovátorok közé tartozik uniós összevetésben.

A fent bemutatott indikátorok a magyar gazdaság pozitív irányba történő mozdulását, a gazdaság termelékenységének és versenyképességének erősödését, valamint a magyar háztartások javuló életkörülményeit tükrözik.

GAZDASÁGI MUTATÓK		2010	2021
	FOGLALKOZTATÁSI RÁTA (%)	57,0	73,1
	BRUTTÓ KERESETEK (ezer Ft)	203	439
	MUNKÁLTATÓI BÉRTERHEK (%)	28,5	13
	BERUHÁZÁSI RÁTA (GDP %)	20,1	27,1
	RELATÍV FEJLETTSÉG (%)	66	76
	ÁLLAMADÓSSÁG DEVIZAARÁNYA (%)	53	20

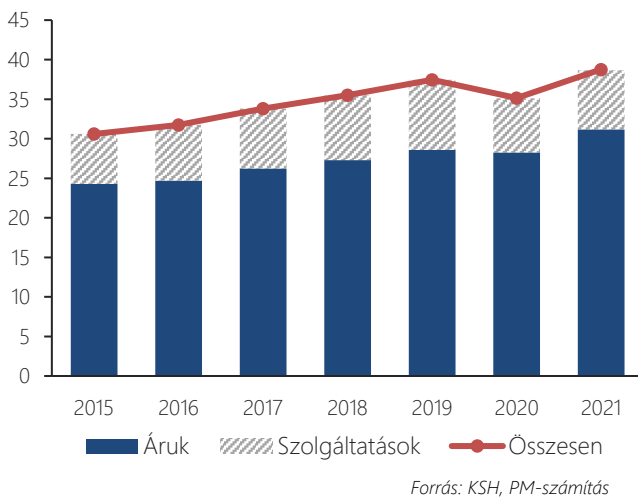
Forrás: Eurostat, KSH, MNB

3.2.1. KÜLGAZDASÁG

A koronavírus-járvány okozta külkereskedelmi visszaesést az ipar lendületnyerésével párhuzamosan 2021 első felében sikerült ledolgozni. A dinamikus bővülő árukivitel sikeresen ellensúlyozta a járványügyi korlátozások, illetve az utazásokat is visszavető, óvatossági megfontolások miatt gyengélkedő szolgáltatás-exportot. 2021 nyarától azonban a globális ellátási láncok akadozása következtében kialakuló alacsonyabb ipari kibocsátás mérsékelte az exportoldal teljesítményét. Az árukivitel volumene ennek ellenére is 10,4%-kal múlta felül a 2020-as, és közel 9,1%-kal a 2019-es év kivitelének volumenét (3.9. ábra). Értékét tekintve, 2021-ben az összes áruforgalmi főcsoport bővülést mutatott az előző évhez képest.

A szolgáltatás-export a járványügyi helyzet Európában tapasztalt javulásával párhuzamosan, különösen a járvány által leginkább sújtott ágazatokra, mint például a turizmusra, szállítási szolgáltatásokra támaszkodva folytatta kilábalását és dinamikusan, mintegy 9,8%-kal bővült 2020-hoz képest, bár a 2019-es volumentől még így is 15,4%-kal elmarad.

3.9. ábra: Az export volumenének alakulása
(2015. évi árakon, ezer millárd forint)

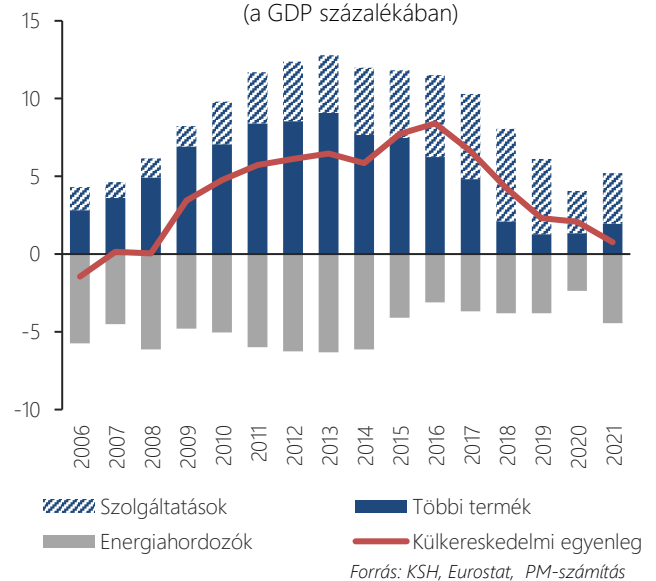

Import oldalon az áruk volumene 8,8%-kal növekedett az előző évhez képest. Értékét tekintve azonban markáns, mintegy 21%-os emelkedés valósult meg, amely főként a tavalyi év nyarától drasztikusan dráguló energiaimporthoz köthető. Az energiahordozók árának emelkedése miatt 2021-ben mintegy 1 100 milliárd

forinttal, a GDP 2%-ával növekedett az importszámla 2019-hez viszonyítva.

Bár a külső kereslet sikeresen visszatért a koronavírus okozta válsághelyzetet követően, a kínálati korlátok a magyar külkereskedelmet is hátráltatták, aminek következtében, 2021 nyarától az áruforgalmi egyenleg romlása tapasztalható, így az év egészében a külkereskedelmi mérleg többlete tovább mérséklődött (3.10. ábra). Ebben főként a tavalyi év második felétől kezdődően, a kapacitáskorlátok miatt gyengélkedő autóiipari exportcsökkenés, illetve a szignifikáns energiaimport-drágulással jelentkező cserearányromlás játszott nagy szerepet, ugyanakkor az újrainvitással párhuzamos szolgáltatás-export-bővülés részben ellensúlyozta az áruforgalmi hiányt. Mindazonáltal a külkereskedelem 1,4 százalékponttal járult hozzá a GDP növekedéshez.

3.10. ábra: A külkereskedelmi egyenleg alakulása
(a GDP százalékában)

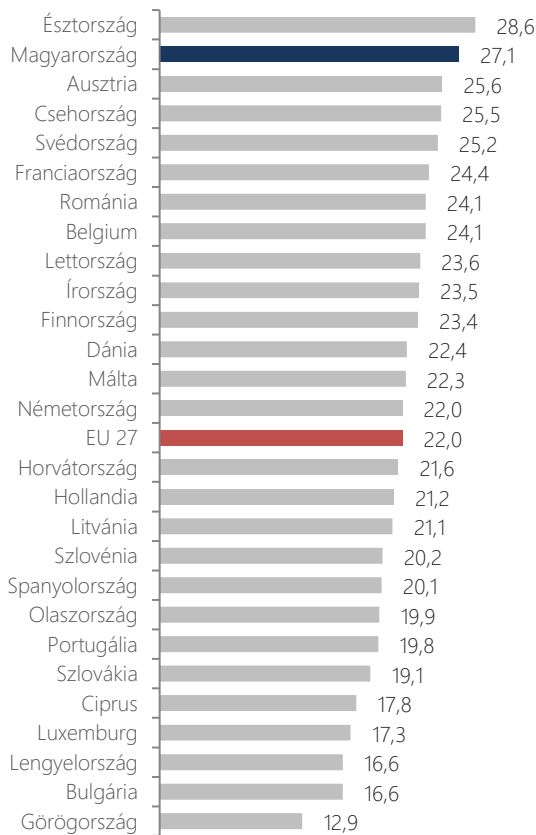
A hazai külkereskedelmi folyamatok tekintetében, az orosz-ukrán háború, a kivetett szankciók nyomán fenyegető alapanyaghiányok, valamint a kedvezőtlenebbé váló külső környezet jelentős korlátozó tényezők. Emiatt az export volumene kevésbé dinamikus bővülhet, miközben a megugró nyersanyag- és energiaárak cserearányromlást okoznak. Bár a szolgáltatás-egyenleg, főként a nemzetközi szállítmányozás és turizmus

visszaerősödésével javulhat, átmenetileg hiányt mutathat a külkereskedelmi mérleg. Középtávon azonban optimizmusra ad okot az elmúlt időszakban bejelentett mintegy 4 400 milliárd forint értékű nagyberuházás, amely érdemben támogatja az exportbővülést és újra többletbe fordíthatja a külkereskedelmet.

3.2.2. BERUHÁZÁS

2021 során mintegy 15 000 milliárd forint értékű fejlesztés valósult meg Magyarországon, amelynek eredményeként a beruházási aktivitás 5,9%-kal múlta felül a megelőző év teljesítményét. Így 2010 óta már összesen 71%-kal bővültek a fejlesztések, amelynek köszönhetően hazánk beruházási rátája a 2010-ben mért 20,1%-ról 2021-re 27,1%-ra emelkedett. Ezzel az eredménnyel hazánk továbbra is a második helyen szerepel az európai uniós országok rangsorában.

3.11. ábra: Beruházási ráták 2021-ben
(GDP %-ában)

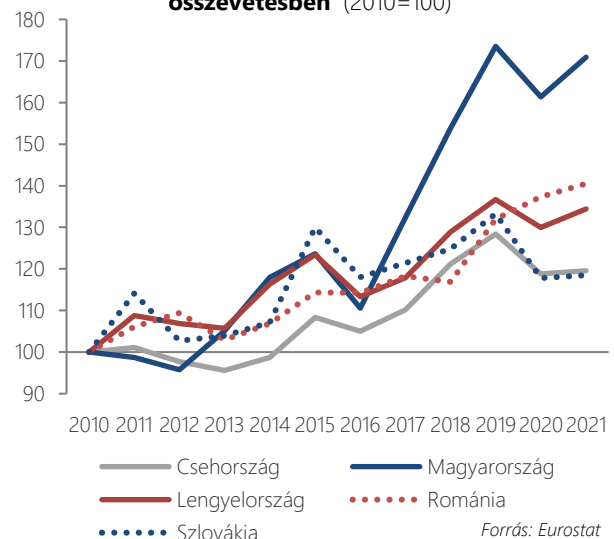

A folyamatokat támogatják a Kormány által a gazdaság koronavírus-járvány utáni újraindítására, az exportpiacokon elért sikerek fenntartására, valamint a

munkahelyek megőrzésére és újak teremtése érdekében meghozott gazdaságvédelmi intézkedések. Az ezek révén megvalósuló fejlesztések közvetlenül, valamint a későbbiekben a termelés felfutásán keresztül is érdemben járulnak hozzá a növekedéshez.

Ezt megerősíti, hogy a beruházások tavalyi bővülése elsősorban a vállalkozások fejlesztéseinek 8%-os emelkedéséhez volt köthető. Ezen belül a legnagyobb, egynegyed súlyú feldolgozóiparban 9,5%-kal nőttek a beruházások éves összevetésben, köszönhetően a gépjármű-, a jármű-, fém-, élelmiszer- és textilipar alágazatok kétszámjegyű mértékű teljesítménybővülésének. Ezen túlmenően a szolgáltatásban tevékenykedő vállalkozások is dinamikusan növelték beruházásaikat: a kereskedelem területén megvalósult projektek 18%-kal múlták felül a megelőző év aktivitását.

3.12. ábra: Bruttó állóeszköz-beruházások régiós összevetésben (2010=100)

Az elkövetkező negyedévek során várható a koronavírus-járvány kitörését követően bejelentett vállalati fejlesztések felfutása, bár a geopolitikai feszültségek eszkalálódásával összefüggésben előretétekintve fennáll a kockázata annak, hogy a bizonytalanabbá váló kilátások és az ellátási láncok akadozása közepette egyes projektek megvalósítása a tervezettnél hosszabb időt vehet igénybe, valamint rövidtávon átmenetileg kevesebb beruházási döntés születik. A 2020 eleje óta bejelentett nagyvállalati fejlesztések megközelítik a 4 400 milliárd forintot, ami az éves hazai GDP több mint 7%-át kitevő összeg, amely egyben igazolja hazánk továbbra is kiemelkedő tőkevonzó képességét. Középtávon, az ezen

beruházások révén kiépülő többletkapacitások éves szinten mintegy 13 000-22 000 milliárd forinttal emelhetik hazánk exportteljesítményét, amely a jelenlegi éves magyar áru kivitel nagyságrendileg 27-45%-át jelenti. Mindent egybevéve az elkövetkező években csupán a fenti beruházások összességében 13-18 százalékpontos GDP többletet generálhatnak.

3.13. ábra: 2020 eleje óta bejelentett nagy volumenű beruházások (milliárd forint)

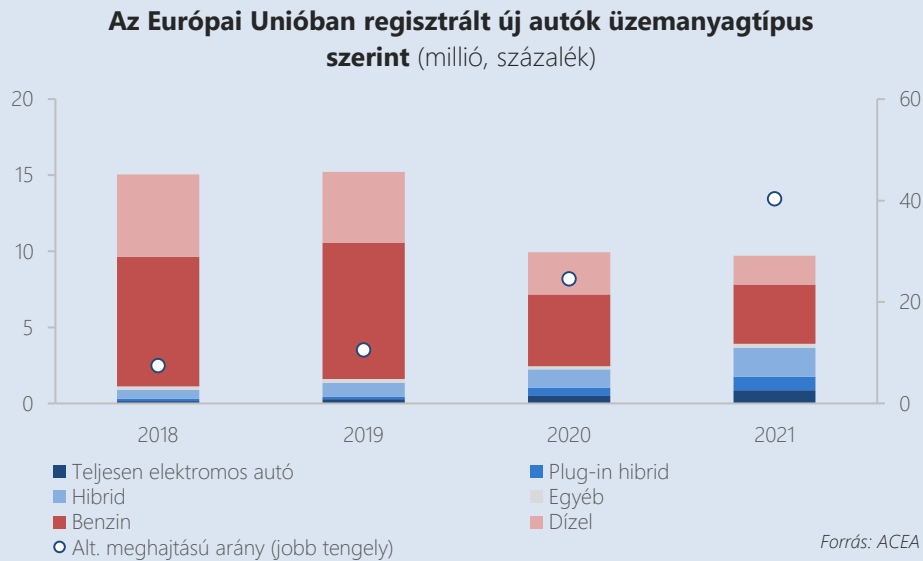
Forrás: PM-gyűjtés

A kedvező folyamatokról tanúskodnak a Nemzeti Befektetési Ügynökség (HIPA) által kezelt projektek összesített számai is: 2021-ben a Kormány befektetés-ösztönző politikája közvetlenül 422 projekt megvalósulásához járult hozzá, amelynek eredményeként közel 5,9 milliárd euró értékű beruházás valósul meg hazánkban 13,9 ezer munkahelyet teremtve. Ezen belül egyfelől 5,3 milliárd euró értékben 96 darab nagy volumenű FDI projektről született döntés a tavalyi évben, amelyek 12 ezer új munkahelyet jelentenek az elkövetkező időszakban. Másfelől 0,6 milliárd eurós befektetést eredményeznek a gazdaság újraindításához köthető támogatási programban részt vevő 326 darab közép- és nagyvállalat sikeres pályázata.

A beruházásösztönzés eredményei pedig abban is megmutatkoznak, hogy olyan fejlődési potenciállal rendelkező iparágakba érkeznek nagy volumenű fejlesztések, mint az elektromobilitás (3. számú keretes írás). A tavalyi évben az akkumulátorgyártás a beruházási érték több mint felét jelentette (51,9%), ezt követte a hagyományosan erős járműipar, amely ezúttal a második legtöbb új külföldi forrást vonzotta be (12,5%), harmadik helyen pedig az élelmiszeripar szerepelt (11,1%). 2021-ben is érvényesült az a kedvező tendencia, hogy az érkező magas hozzáadott értékű fejlesztések – mint például az üzleti szolgáltató központok, az infokommunikációs beruházások és a kutatásfejlesztések – száma is növekszik. A külföldi közvetlentőke-befektetések összetételében is szembetűnő a távol-keletiek térnyerése: az ázsiai befektetők már közel 60%-ra növelték részesedésüket a teljes éves beruházási volumenből. Emellett továbbra is jelentős számú és értékű projekt érkezik Németországból, valamint az USA-ból is.

3. számú keretes írás: Előkelő pozícióban Magyarország az európai akkumulátorgyártásban

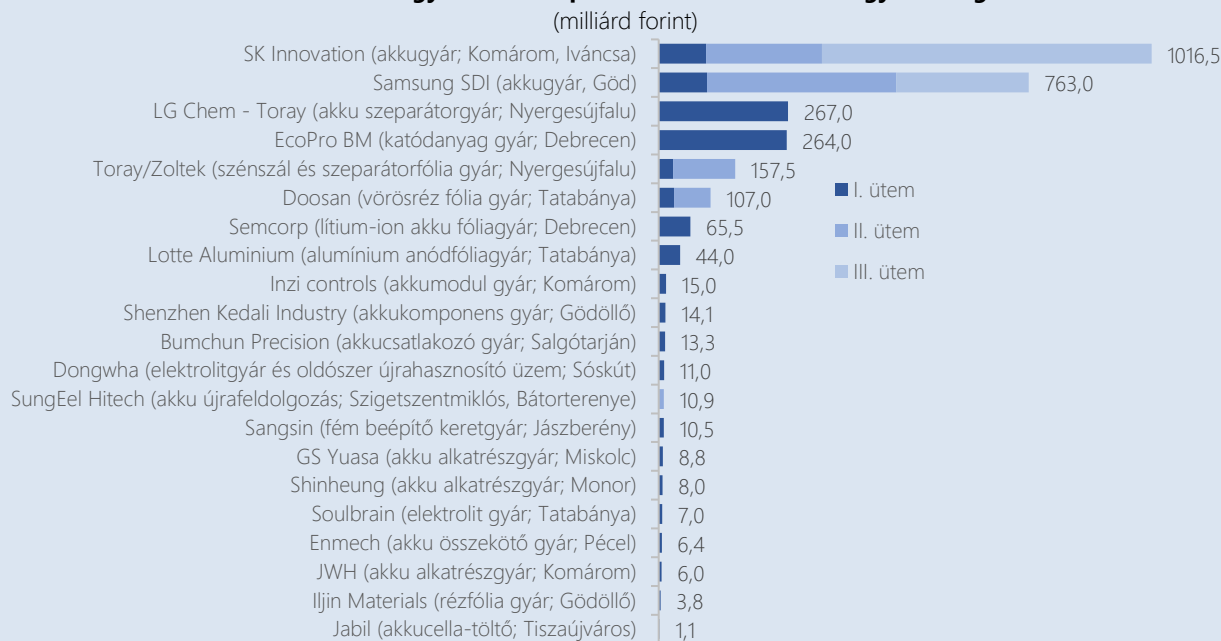
Az Európai Unióban a szigorodó károsanyag-kibocsátási előírások jelentős hatással vannak az autóiparra is, amelynek eredményeként a megújuló energiaellátási szektor mellett az elektromos járművek gyártásában is kulcsfontosságú szerepet játszik az akkumulátorok gyártása. Az innovációknak köszönhetően egyre inkább megfizethetőbbé váló alternatívát képeznek az elektromos járművek, amely mérsékelheti az olajfüggőséget, illetve a fosszilis energia felhasználását és ezáltal – különösképp a lakókörnyezetek közelében – a káros anyag emissziót. Ezt alátámasztja, hogy az Európai Autógyártók Szövetségének (ACEA) adatai alapján, míg a 2019-ben regisztrált új autók körében az alternatív meghajtású járművek aránya még csupán mintegy 10% volt, 2021-ben ez a hányad már több mint 40%-ra emelkedett.

Az elektromos járművek gyártása során az akkumulátorcellák a hozzáadott érték mintegy 40%-át teszik ki, ezért is kedvező, hogy a lítium-ion akkumulátorok gyártási kapacitása a világon Európában nő a gyorsabban. A legfrissebb előrejelzések szerint a kontinens részesedése ebben a globális gyártási üzletágban a 2020-as 9%-ról 2030-ra 33%-ra emelkedik. Jelenleg számos nagy volumenű akkumulátorcella-gyártó üzem épül Európában, és bár a kontinens 2020-ban még csak körülbelül 50-60 gigawattóra (GWh) termelőkapacitással rendelkezett, a becslések alapján 2025-re összesen mintegy 410-480 GWh akkumulátorkapacitás előállítására képes gyártóüzemek lesznek Európában. Ez a kapacitás megközelítőleg 5,3 millió teljesen elektromos meghajtású autót jelent. A prognózisok alapján 2025-re a termelőkapacitások közel felét a németországi gyárak biztosítják majd. Az európai gyártókapacitás teljesítménye az évtized végére akár 730-970 GWh-ra bővíthet, amely akár évi 10,1 millió elektromos autó gyártásához elegendő mennyiség.

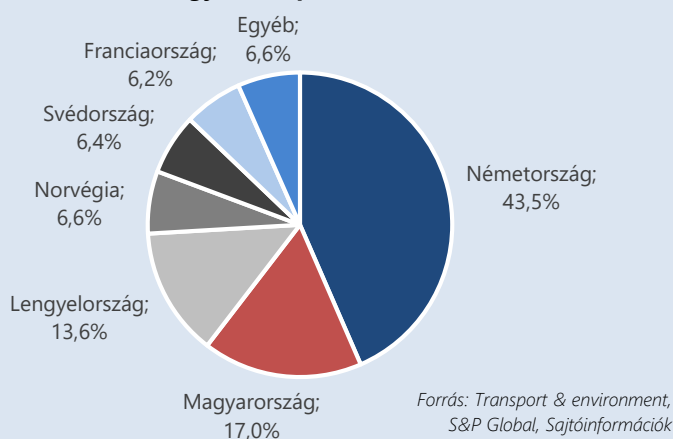
A Magyarországon megvalósuló, akkumulátor gyártáshoz kapcsolódó beruházások összértéke mostanra eléri a 2800 milliárd forintot. Különösen kedvező, hogy több vállalat esetében is megfigyelhető trend, hogy a sikeres első ütemet követően már a második vagy harmadik ütem fejlesztését is bejelentették, ráadásul jellemzően magasabb beruházási értékekkel. Mindez megerősíti, hogy a hazánkba érkező vállalatok megtalálják előzetes számításait az országunkban. A termelői láncok mélyülését tükrözi, hogy az elmúlt időszak nagyberuházásai számos akkumulátorgyártáshoz kapcsolódó beszállítói fejlesztést is hazánkba vonzottak, több mint 1000 milliárd forint összértékben.

Az akkumulátorgyártáshoz kapcsolódó beruházások Magyarországon

A hazai termelő üzemek már az eddigi bejelentések alapján is jelentős szeletet hasítanak majd ki maguknak az európai akkumulátor eladásokból az elkövetkező években. Az SK Innovation a két komáromi és a legutóbb bejelentett iváncsai üzeme együttvéve 47 gigawattórás kapacitással rendelkezik majd hazánkban, amelyhez hozzáadódik a szintén dél-koreai Samsung SDI nagyságrendileg 40 gigawattórás gödi kapacitása. Ezek eredményeként Magyarország – a termelés felfutását követően – az európai akkumulátorkapacitásból akár 87 gigawattóra részt is képviselhet majd, amely alapján Németországot követve a második legnagyobb szereplővé válik az elektromos jármű-akkumulátor gyártók piacán.

Országok részesedése a 2025-ban várható európai akkumulátorgyártó kapacitásból (százalék)

A bejelentett akkumulátor gyártáshoz kapcsolódó beruházások nagyságrendileg 1,8 százalékponttal járulhatnak hozzá a GDP-növekedéshez. A hazai értéklánc végén álló szereplőként, az SK Innovation és a Samsung SDI teljesítményének várhatóan számottevő hatása lesz a kivitelre. A termelő kapacitások felfutása után átlagosan évente 5 000-9 000 milliárd forint többlet-exportértékesítés valósulhat meg, így a fejlesztések további 4-5 százalékponttal gyarapíthatják a gazdasági növekedést. Összességében tehát egy egyszeri 5-7 százalékpontos lökést adhatnak a felsorolt beruházások a hazai GDP növekedésének.

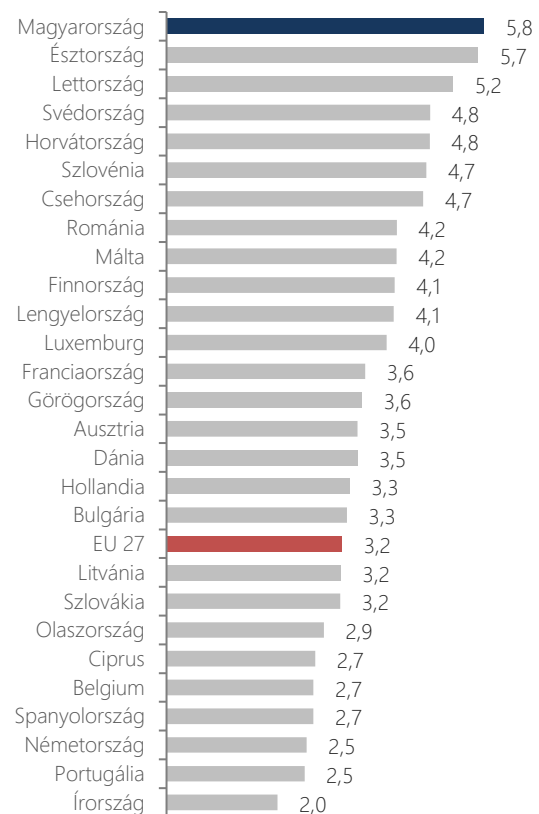
A háztartások beruházásait illetően, 2021 egészét megugró építési kedv jellemezte, ugyanis 29,9 ezer darab új építési engedély kiadására került sor, amely lendületes, 33%-os bővülést jelent éves összevetésben. A felépült lakások száma ugyanakkor átmenetileg elmaradt a megelőző év kiemelkedő teljesítményétől, amelyben szerepet játszhatott egyfelől az építőanyagok árának emelkedése, valamint hiánya, amely elsősorban a kisebb projekteket érinthette kedvezőtlenül. Másfelől a lakásáfa mértékében történő változásokra az építetők csak lassan tudnak reagálni, így a 2021-ben – 5%-os lakásáfával – elindított nagy számú projekt várhatóan 1,5-2 év múlva kerül majd átadásra. A lakásépítési folyamatokat várhatóan az Otthonteremtési Program is dinamizálja (4. számú keretes írás).

2021 során közel 3200 milliárd forint összértékű kormányzati fejlesztés valósult meg a gazdaságban, amelynek eredményeként az állami beruházások nominálisan 3,5%-kal emelkedtek éves összevetésben. Ennek köszönhetően a GDP-arányos 5,8%-os hazai állami beruházási ráta továbbra is éllovas európai uniós összevetésben. Az elkövetkező negyedévek során a kormányzat beruházási teljesítményét emelhetik a 2014-2020-as uniós ciklus még fel nem használt keretei. Előretekintve, rekordösszegű uniós forrás áll Magyarország rendelkezésére. Egyfelől a 2021-2027-es időszakban 22,5 milliárd eurós kohéziós, valamint 11,9 milliárd eurós agrárpolitikai forrásokra számíthat hazánk. Másfelől a Next Generation EU keretösszegéből Magyarország 8,5 milliárd euró vissza nem térítendő forrásra, valamint 10 milliárd eurós hitelkeretre is jogosult. A 2021-2030-as időszakban

elérhető több mint 50 milliárd eurós összeg évente átlagosan a hazai GDP mintegy 2,4%-ának felel meg.

Összességében megállapítható, hogy a tartósan az EU élmezőnyében szereplő beruházási ráta, a folyamatban lévő nagy volumenű kapacitásbővítések, valamint a vonzó vállalati környezet egyaránt megalapozzák, hogy hazánk beruházási teljesítményének bővülése az előrejelzési horizonton is töretlenül folytatódjon.

3.14. ábra: Állami beruházási ráták 2021-ben
(GDP %-ában)

Forrás: Eurostat, PM-számítás

4. számú keretes írás: A Családi Otthonteremtési Kedvezmény eredményei

Az elmúlt évek során a Kormány számos, a lakásépítéseket keresleti és kínálati oldalról egyaránt ösztönző intézkedést hozott. 2015 decemberében többek között döntés született a lakásértékesítések áfa-kulcsának 5%-ra történő átmeneti csökkentéséről, a Családi Otthonteremtési Kedvezmény (CSOK) emeléséről és az adó-visszatérítési támogatás bevezetéséről. Majd 2021-től kezdődően a családok számára elérhetővé vált Magyarország eddigi legnagyobb Otthonteremtési Programja is, amely a lakásáfa további átmeneti csökkentése mellett a CSOK kibővítését is magában foglalja: a támogatás már többgenerációs otthonok létrehozásához is felhasználható; felújítási támogatás és kedvezményes felújítási hitel is igényelhető; az otthonukat CSOK-kal vásárlók teljes illetékmentességre jogosultak, valamint visszaigényelhetik a lakásáfat.

Az elmúlt hat év az Otthonteremtési Program sikerességét bizonyítja. Ez idő alatt összesen 168 ezer háztartás CSOK kérelmét fogadták be a bankok, 492 milliárd forintot meghaladó összértékben, ami az éves hazai GDP 1%-

át megközelítő összeg. Továbbá a 2016-2021-es időszakban már a 448 milliárd forintot is elérte a 151 ezer családnak CSOK keretében nyújtott támogatás összértéke. Ezen túlmenően a Falusi CSOK keretei között – amely a kedvezményezett kistelepüléseken használt lakás és ház vásárlására, illetve a megvásárolt ingatlan felújítására, korszerűsítésére nyújtott családtámogatás – 2019. július óta további 28 ezer család 153 milliárd forint összértékű kérelme került befogadásra és 141 milliárd forint összértékű szerződéskötésre került sor összesen közel 26 ezer családdal.

A Kormány intézkedéseinek eredményeként a történelmi mélypontot megjárt lakáspiac maga mögött tudta hagyni a 2008-as gazdasági válság okozta sokkot és az elmúlt hat év során dinamikus bővülés bontakozott ki a szektorban. Míg a 2013-2015-ös időszak folyamán átlagosan csupán 7-8 ezer lakásépítésre került sor, addig a 2020-2021-es évek átlagában – a koronavírus-válság ellenére – már a 24 ezret is meghaladta a kiadott használatbavételi engedélyek száma.

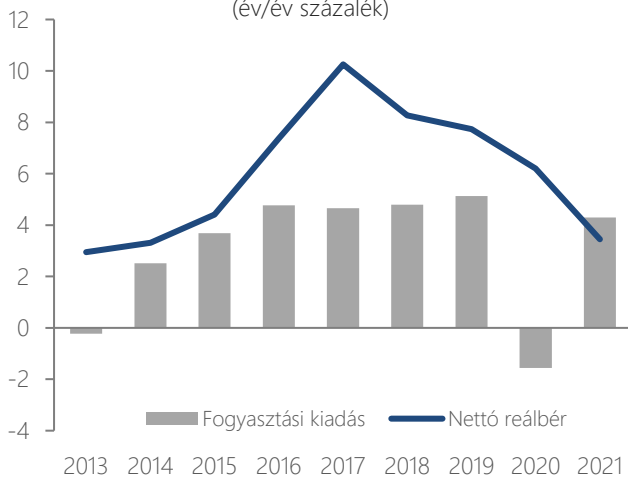
Ez alapján a bejelentett otthonteremtést célzó döntések együttvéve számottevő hatást gyakoroltak a gazdasági növekedésre. Az elmúlt hat év során összesen 111 ezer új lakás épült fel az országban, amelyből 49 ezer lakás valósult meg a Családi Otthonteremtési Kedvezmény keretei között. A 2016-2021-es időszakban a lakásépítési szegmens GDP-arányos hozzáadott értéke éves átlagban 0,7% körül alakult, amelyhez a CSOK-os ingatlanok nagyságrendileg 0,3 százalékponttal járultak hozzá. Megállapítható, hogy a Családi Otthonteremtési Kedvezmény – a lakásépítéseken keresztül – az elmúlt hat év folyamán összesen a nemzetgazdasági hozzáadott érték 1,8%-ának realizálásához nyújtott közvetlenül támogatást. Ezenfelül további növekedési hatást eredményeztek a CSOK, illetve a Falusi CSOK keretei között megvalósult ingatlanfelújítások, valamint korszerűsítések is. A lakásállomány megújulását segíti elő az Otthonfelújítási Program is, amelynek keretében 2021-ben és 2022-ben összesen mintegy 200 ezer darab lakáskorszerűsítésre kerülhet sor, amellyel a nemzetgazdaság hozzáadott értéke az egyes években nagyságrendileg 0,4-0,6%-kal gyarapodhat.

A kedvező lakáspiaci folyamatok várhatóan az elkövetkező időszakban is folytatódnak, amelyet a kiadott építési engedélyek számának 2021 második negyedétől kezdődő lendületes felfutása is előrevetít. Mindezek azért is kedvezőek, mert az Otthonteremtési Program a növekedési hatásokon túlmenően egyben a családok gyermekvállalásának támogatásán keresztül a demográfiai kihívások kezelésében is fontos szerepet játszik.

3.2.3. FOGYASZTÁS

A rekordmagasságra emelkedő foglalkoztatásnak, a magas bérdinamikának és a Kormány támogató intézkedéseinek köszönhetően 4,6%-kal nőtt a háztartások fogyasztása 2021-ben. A kiskereskedelem összforgalma már júniustól felülmúlta a járvány kitörése előtti volumenét, októberre pedig már minden fő szegmense, így a korábban legnagyobb elmaradást mutató üzemanyag-forgalom is meghaladta a 2020. januári szintet. A koronavírus-járvány okozta átmeneti dinamikavesztés ellenére a fogyasztás szintje 2021 végén 3,6%-kal haladta meg a 2019. évi volumenét.

3.15. ábra: Háztartások fogyasztási kiadása és a nettó reálbér alakulása
(év/év százalék)

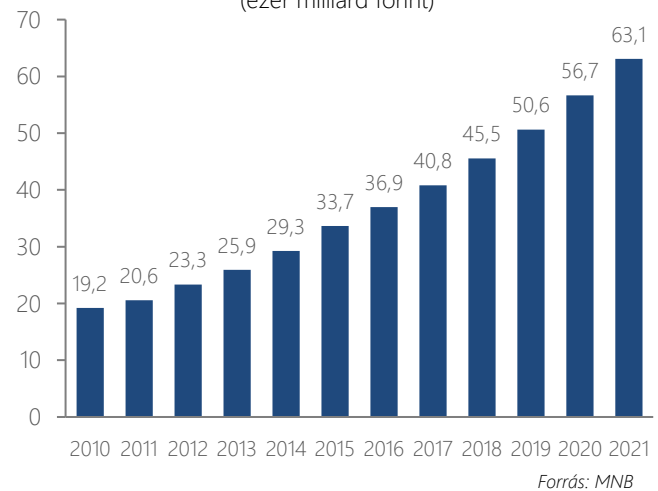
Forrás: KSH, PM-számítás

A fogyasztás bővülését a Kormány számos intézkedése támogatja 2022-ben is: ezek az intézkedések biztosítják, hogy a háztartási fogyasztás továbbra is a növekedés egyik fő hajtóereje maradjon. 2022. januártól a minimálbér 200 ezer forintra, a garantált bérminimum pedig 260 ezer forintra emelkedett. Ezzel együtt a minimálbérhez kötött családtámogatások és a közfoglalkoztatottak bére is jelentős mértékben növekedett. Szintén januártól a 25 év alatti fiataloknak nem kell személyi jövedelemadót fizetniük az előző évi átlagbér összegéig, valamint a gyermeket nevelő szülők számára 2022 elején az állam visszatérítette a 2021-ben befizetett személyi jövedelemadójukat. Ez mintegy 680 milliárd forintos támogatást jelenthet a háztartásoknak. A nyugdíjasok támogatása a 13. havi nyugdíj visszaépítésén keresztül valósul meg. Ezen túl jelentős béremelésben részesültek a közszférában

dolgozók is: köztük a szakorvosok, az alapellátásban dolgozó orvosok és szakdolgozók, bölcsődei, szociális és kulturális szférában dolgozók, a pedagógusok, valamint a honvédelmi illetve rendvédelmi dolgozók. Utóbbi kör „fegyverpénz” címén egy összegben hat havi fizetésnek megfelelő juttatásban részesült.

3.16. ábra: Háztartások nettó pénzügyi megtakarításai

(ezer milliárd forint)

Forrás: MNB

A Kormány által meghozott intézkedéseknek köszönhetően a 2022-es évben közel 1800 milliárd forint többletjövedelem jut a háztartásokhoz. Ennek legnagyobb hányada várhatóan a fogyasztást bővíti, kisebb részben pedig egyfelől a háztartások megtakarításait gyarapítja, másfelől a lakásberuházások és ingatlan-felújítások terén használják ezt fel. A Kormány háztartások jövedelmét közvetlenül növelő intézkedéseinek eredményeként a gazdaság 2022-es növekedési teljesítménye összességében 1,6 százalékponttal, azon belül pedig a háztartások fogyasztási kiadásának bővülése mintegy 4,6 százalékponttal lehet magasabb. Emellett a kedvező tovagyűrűző hatások, valamint a háztartások fogyasztássimító magatartása révén a 2022-t követő évek növekedési pályája is magasabb szintre kerül.

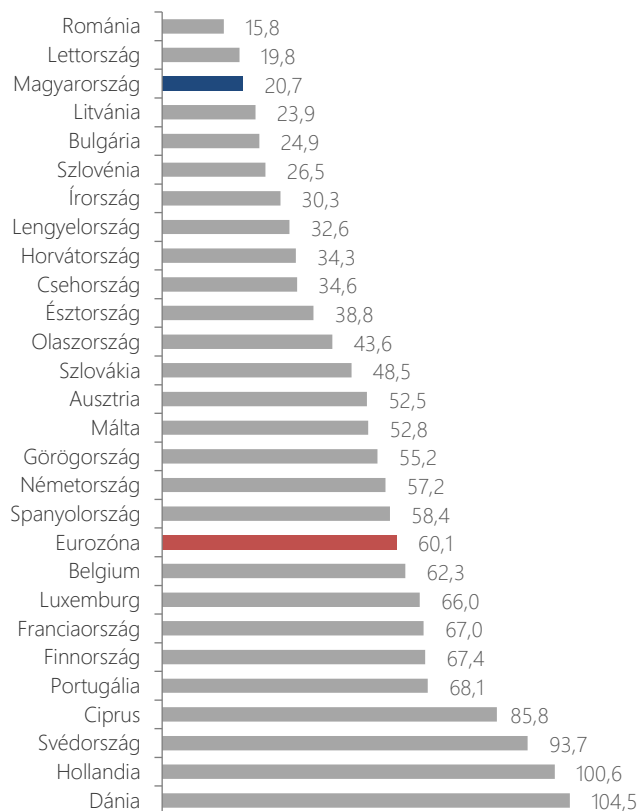
A háztartások hitelállományának alakulása szintén támogatja a növekedést. Tavaly a folyósított összeg 15 százalékkal bővült. A hitelállomány dinamikus bővülését elsősorban a Családi Otthonteremtési

Kedvezmény program keretében elérhető, illetve a babaváró hitelek növekedése támogatta: utóbbi termék decemberben már a lakossági hitelállomány 17 százalékát tette ki. E termékek kedvező feltételei az emelkedő hozamkörnyezetben sem veszélyeztetik az igénybevevők fizetőképességét. A lakáshitelek támogatására a Kormány 2021 decemberében rögzítette a lakossági jelzáloghitelek kamatát. A kamatstop megakadályozza a törlesztőrészek esetleges növekedését, ezáltal megvédi a háztartásokat a váratlan kiadásoktól és erősíti vásárlóerejüket. Emellett megállapítható, hogy a háztartások GDP-arányos hitelállománya alacsonyabb mind a régiós országok, mind az eurózóna átlagánál. Ez egyfelől mérsékli a hozamemelkedésből fakadó tehernövekedést, másfelől az állomány potenciális növekedésére nyitva álló tér erősítheti a konjunktúrát.

Előretekintve: a Kormány intézkedései mellett a magas foglalkoztatás és a kétszámjegyű átlagos béremelkedés is biztosítja a reáljövedelmek és ezáltal a fogyasztás növekedését – a megemelkedett infláció ellenére is. Mindezek következtében a fogyasztás dinamikus bővülése továbbra is érdemben járul hozzá a magyar gazdaság teljesítményének emelkedéséhez.

3.17. ábra: Háztartások GDP-arányos hitelállománya uniós összevetésben

(háztartások és non-profit szektor, 2021. negyedik negyedév, százalék)

Forrás: Eurostat

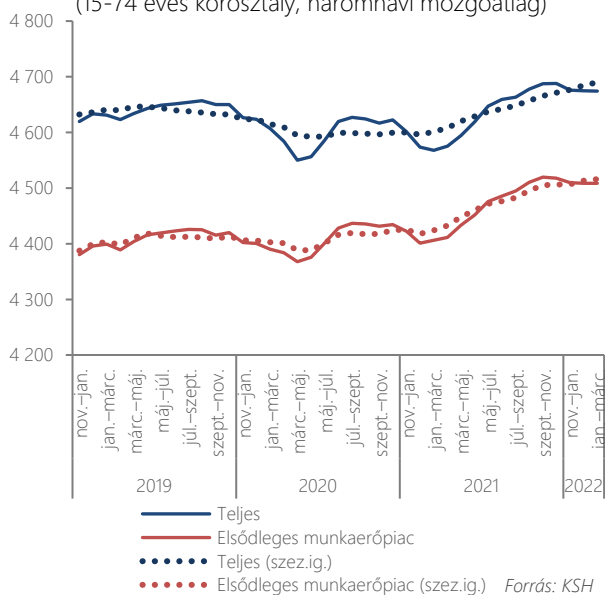
3.3. MUNKAERŐPIAC

3.3.1. FOGLALKOZTATOTTSÁG

A koronavírus-járvány hullámaint jól vészelte át a munkaerőpiac, amelyet hathatósan támogattak a Kormány munkahelyek megőrzését, valamint újak létrehozását ösztönző intézkedései. Az ősszel Európaszerte újra felerősödött járványhullám ellenére a kedvező munkaerőpiaci tendenciák töretlenek, amihez hozzájárult, hogy a járványügyi védekezés a gazdaság működőképességét is fenntartotta. A foglalkoztatás bővülése folytatódott a tavalyi év második felében. A foglalkoztatottak száma 2021. végére újabb csúcsra emelkedett, a negyedik negyedévben számuk elérte a 4 688 ezer főt. Kedvező, hogy a szezonálisan igazított adatok alapján, 2022 elején is folytatódott a foglalkoztatottak létszámának növekedése. Márciusban ismét 4,7 millióan dolgoztak Magyarországon.

3.18. ábra: A foglalkoztatás alakulása Magyarországon

(15-74 éves korosztály, háromhavi mozgóátlag)

2021-ben a foglalkoztatottak átlagos létszáma 4 millió 635 ezer fő volt, 31 ezerrel több, mint 2020-ban. A járványügyi intézkedések miatt nehezebbé váló határátlépések erősebben ösztönözték a belföldi munkavállalást, amelynek következtében a külföldön dolgozók létszáma éves alapon 21 ezer fővel csökkent. Ezenkívül a közfoglalkoztatottak száma is mérséklődött 6 ezer fővel.

Egyre többen találtak munkát a hazai elsődleges munkaerőpiacon, létszámuk egy év alatt 58 ezerrel emelkedett és tartósan meghaladja a 4,5 millió főt. A 20-64 éves korcsoport foglalkoztatási rátája egy év alatt 1,3 százalékponttal 78,8 százalékra nőtt.

3.19. ábra: A regisztrált álláskeresők számának alakulása

(ezer fő, szezonálisan kiigazítatlan adat)

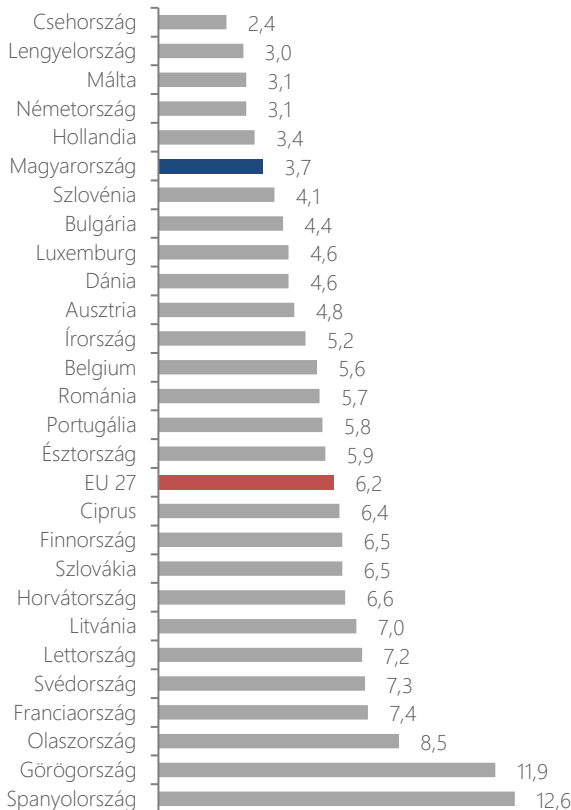
A Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálatnál 2021-ben átlagosan 268,9 ezer álláskeresőt tartottak nyilván, 47,2 ezer fővel kevesebbet, mint egy évvel korábban. Az álláskeresők száma tartósan a járvány előtti szint alá csökkent.

A munkanélküliségi ráta tekintetében Magyarország továbbra is a legkedvezőbb mutatókkal rendelkező uniós országok közé tartozik. A legfrissebb adatok alapján a 2022. január-márciusi időszak átlagában a munkanélküliségi ráta egy év alatt 0,8 százalékponttal 3,7%-ra csökkent. A munkanélküliek száma az elmúlt időszakban 180 ezer főre mérséklődött.

A feszes munkaerőpiac egyrészt ösztönzi a bérek további emelkedését, másrészt hozzájárul az előretekintve is magas foglalkoztatási mutatók fennmaradásához. A béremelések, illetve a 25 év alattiak átlagkereset összegéig biztosított szja mentessége a munkaerőpiaci aktivitást is növelik, valamint a korábban külföldön munkát vállalók közül is egyre többen helyezkedhetnek el itthon.

A február végén kitört orosz-ukrán háború hatására a konjunktúra-kilátások bizonytalansága ugyan jelentősen megnövekedett, de a szűkös kínálat közepette a vállalatok a képzett munkaerő megtartásában érdekeltek. A rendelkezésre álló munkaerő-tartalékok csökkenésének következtében a foglalkoztatásbővülés az elkövetkező években várhatóan mérsékeltebb ütemű lesz.

3.20. ábra: A munkanélküliségi ráta alakulása
(százalék, 2022. február, szezonálisan igazított)

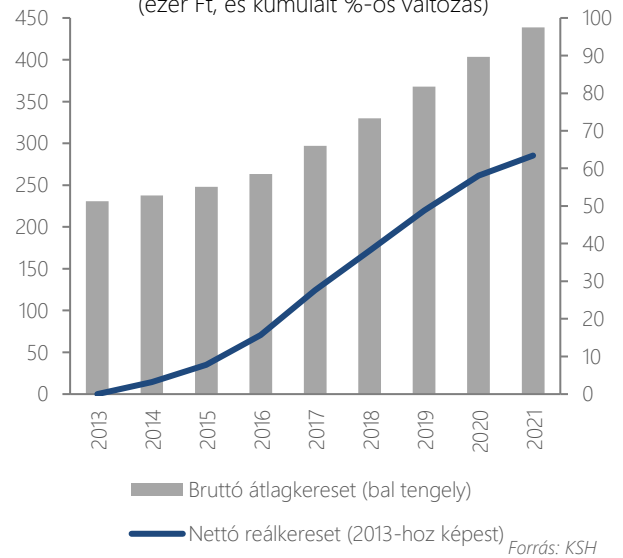

Forrás: Eurostat

3.3.2. KERESETEK

A korlátozások által kevésbé érintett ágazatokban a képzett munkaerő megtartása, illetve felvétele 2021-ben is magas bérnövekedési ütemet eredményezett. A gyors kilábalás, valamint a korlátozások feloldása után a szolgáltatások iránt megnövekvő kereslet az érintett ágazatok béreit is dinamizálta. 2021-ben 8,7%-kal emelkedett a nemzetgazdasági bruttó átlagkereset. Ezen belül, költségvetési körben a bérfejlesztésekkel összefüggésben - orvosi béremelés, bírák, ügyészek és bölcsődei dolgozók illetményemelése - egy év alatt 9,5%-kal emelkedett a bruttó átlagkereset, a versenyszférában 7,8%-os bériáramlást mértek.

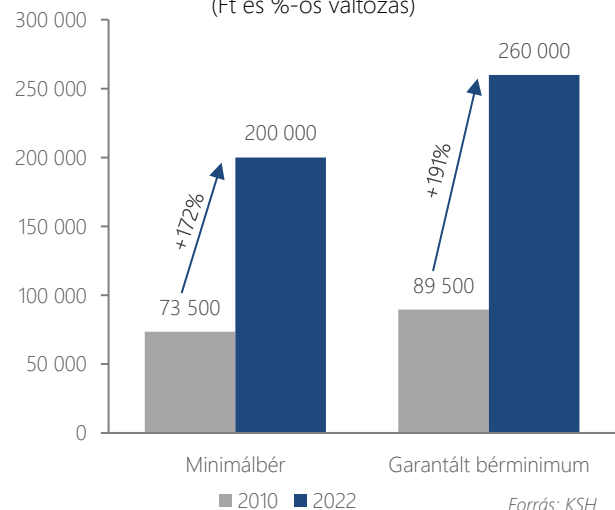
3.21. ábra: Keresetek alakulása
(ezer Ft, és kumulált %-os változás)

Forrás: KSH

A korábbi évekhez képest magasabb infláció ellenére folytatódott a keresetek reálértékének növekedése. A reálbér 3,4%-kal emelkedett 2021-ben a fogyasztói árak előző évhez mért 5,1%-os növekedése mellett. A 2013-as növekedési fordulat óta jelentős reálbér-emelkedés bontakozott ki, amelyet a 2016. novemberében a Kormány kezdeményezésére megkötött bér- és adómegállapodás tovább gyorsított. 2013 és 2021 között a nettó reálkereset így összességében 63,4%-kal lett magasabb a nemzetgazdaságban.

3.22. ábra: A minimálbér alakulása
(Ft és %-os változás)

Forrás: KSH

Az elmúlt évek kedvező gazdasági eredményei a keresetek növekedési ütemében is tükröződtek. A bruttó átlagkereset 2010 és 2021 között több mint kétszeresére emelkedett Magyarországon. A bérminimumok növekedése kimagasló, közel

megháromszorozódtak az elmúlt 12 évben. A mintegy 20%-os emelést követően 2022 januártól a minimálbér összege 200 ezer, a garantált bérminimumé pedig 260 ezer forintra nőtt.

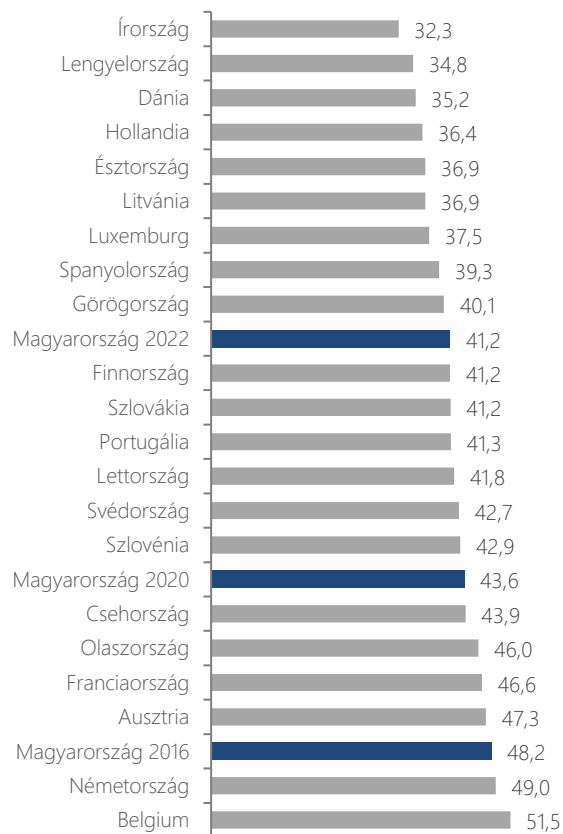
A közsférában számos életpálya modell biztosítja a fizetések növekedését, például 2022 januárjától 21%-kal növekedett az ápolónők, 20%-kal a bölcsődei, a szociális és a kulturális dolgozók keresete, valamint a pedagógusok bérpótléka is tovább emelkedett. A rendvédelmi dolgozók illetménye 10%-kal nőtt, ezenkívül hathavi illetménynek megfelelő összegű fegyverpénzt is kaptak. A Kormány 2021 januárjától fokozatosan végrehajtja az orvosi béremelési programot is, így például 2023-ra egy kezdő rezidens orvos fizetése közel 700 ezer forintra emelkedik, míg egy 40 éves szakmai tapasztalattal rendelkező szakorvos fizetése eléri majd a 2 millió 380 ezer forintot.

A jelentős béremelés kigazdálkodását az idei évben is adócsökkentésekkel segíti a Kormány. 2022. január 1-jétől további 4 százalékponttal csökkentek a munkáltatói terhek, megszűnt az 1,5 százalékos szakképzési hozzájárulás, és további 2,5 százalékponttal 13 százalékra csökkent a szociális hozzájárulási adó mértéke. Ezáltal megvalósult a 2016. év végén megkötött bér- és adómegállapodásban rögzített nagyléptékű adócsökkentési sorozat. Ennek eredményeképpen lényegesen csökkent a munkabérrakódó közteher, az adóék régiós szinten is kedvező szintre mérséklődött.

A keresetek növekedése 2022. január-február időszakban is folytatódott, a bruttó átlagkereset 506,7 ezer forint volt, amely 22,8%-os bővülést jelent éves alapon. A kimagasló béremelkedés hátterében a hon- és rendvédelmi dolgozók hathavi illetménynek megfelelő összegű ún. fegyverpénz februári kifizetése, a közsféra bérfeljesztései, valamint a bérminimumok közel 20%-os növekedése állnak. A verenszférában is kétszámjegyű, 12,3%-os bértöréklást mértek.

A Kormány a fiatalok önálló életkezdésének segítésére is kiemelt figyelmet fordít. A 25 év alattiak átlagkereset összegéig biztosított szja mentességének következtében a kedvezmények figyelembevételével számított nettó átlagkereset a nemzetgazdasági bruttó átlagkeresetnél magasabb ütemben emelkedett.

3.23. ábra: Az adóék alakulása
(2020, az átlagbér %-ában)

Forrás: OECD, PM számítás

Előretekintve 2022-ben ismét kétszámjegyű bérnövekedés valósulhat meg, melyet az év eleji kedvező konjunktúra, a bérminimumok emelésének tovagyűrűző hatása, a feszes munkaerőpiaci és a magasabb inflációs környezet, illetve a közsféra bérfeljesztései is ösztönöznek. Összességében 2022-ben is az infláció mértékénél magasabb átlagbér-emelkedés valószínűsíthető, így idén is, valamint a következő években is folytatódhat a keresetek reálértékének emelkedése.

5. számú keretes írás: A 2016. évi bér- és adómegállapodás eredményeinek értékelése

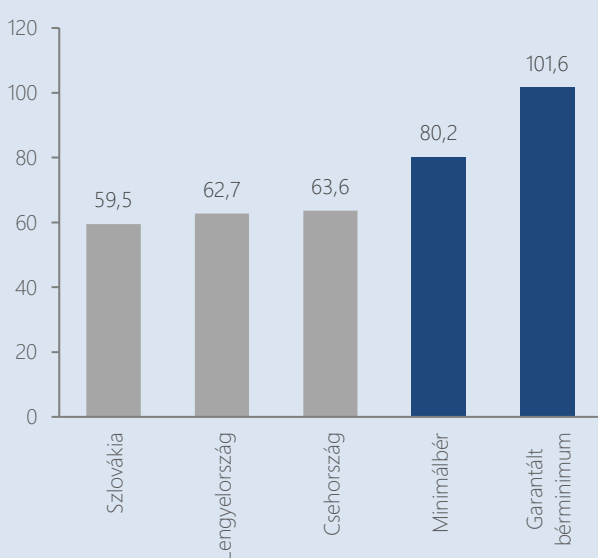
Az elmúlt évek egyik legjelentősebb gazdaságpolitikai sikere a 2016. év végi bér- és adómegállapodás megkötése és végrehajtása volt. A Kormány 2010-ben a foglalkoztatási fordulat elérését tűzte ki célul, amelynek érdekében az adórendszer úgy került átalakításra, hogy jobban ösztönözze a munkavállalást, támogatva a munkahelyek megőrzését, illetve újak létrehozását. A sikeres gazdaságpolitikai intézkedések eredményeképpen a foglalkoztatás és az aktivitás is jelentős emelkedésnek indult, a munkanélküliség pedig számottevően csökkent. Ugyanakkor a foglalkoztatásbővülés eredményeképpen a munkaerőpiac egyre feszesebbé vált, ami abba az irányba mutatott, hogy a dinamikus gazdasági növekedés fenntartása a termelékenység fokozásával érhető el. E cél elérésének érdekében a Kormány kezdeményezésére került sor 2016. év végén a megállapodás megkötésére.

A több évre szóló program elérte a célját, a munkatermelékenység növelése révén tartósan hozzájárult a gazdasági növekedéshez, illetve a versenyképesség javításához. Míg a gazdasági növekedéshez 2016-ig elsősorban a foglalkoztatottak számának emelkedése járult hozzá, addig azt követően a termelékenység javulása vált a növekedés legfőbb hajtóerejévé. A 2010-2016 közötti években a termelékenység csekély mértékben változott, viszont a 2017-2019 időszakban évente átlagosan 3,5%-kal növekedett. Ez a kedvező folyamat várhatóan előrettekintve is fennmarad.

A megállapodás dinamikus béremeléseket eredményezett. A kedvező gazdasági konjunktúra, foglalkoztatottság nagyarányú bővülése nyomán feszessé váló munkaerő-piaci környezet és a kormányzati intézkedések eredményeképpen 2017 óta erőteljes béremelkedés jellemzi a hazai munkaerőpiacot. A járvány után sikeresen újraindított gazdaság lehetővé tette, hogy 2022-től újabb nagyléptékű, közel 20%-os minimálbér-emelés valósulhasson meg. A minimálbér így 2016-ról 2022-re 80 százalékkal, a garantált bérminimum összege pedig több mint a kétszeresére nőtt. A garantált bérminimum erőteljesebb emelésével növekedett a magasabb képzettség munkaerőpiaci értéke is.

A bruttó minimálbér változása

(%-os változás 2016 és 2022 között, nemzeti valutában)

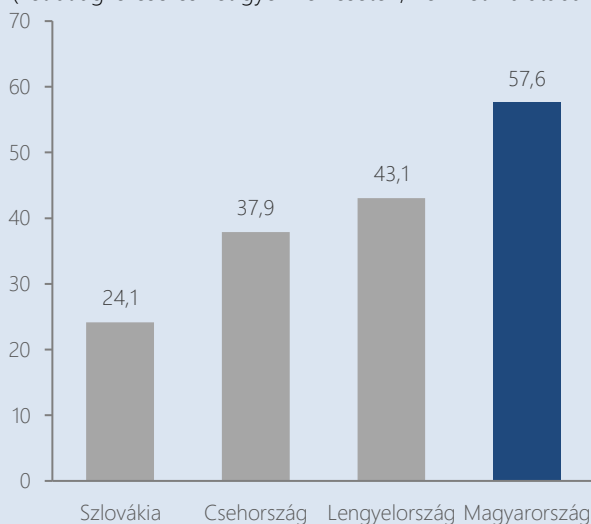

Forrás: Eurostat, PM-számítás

A nettó átlagkereset %-os változása

2016 és 2021 között

(két átlagkeresős és két gyermek esetén, nemzeti valutában)

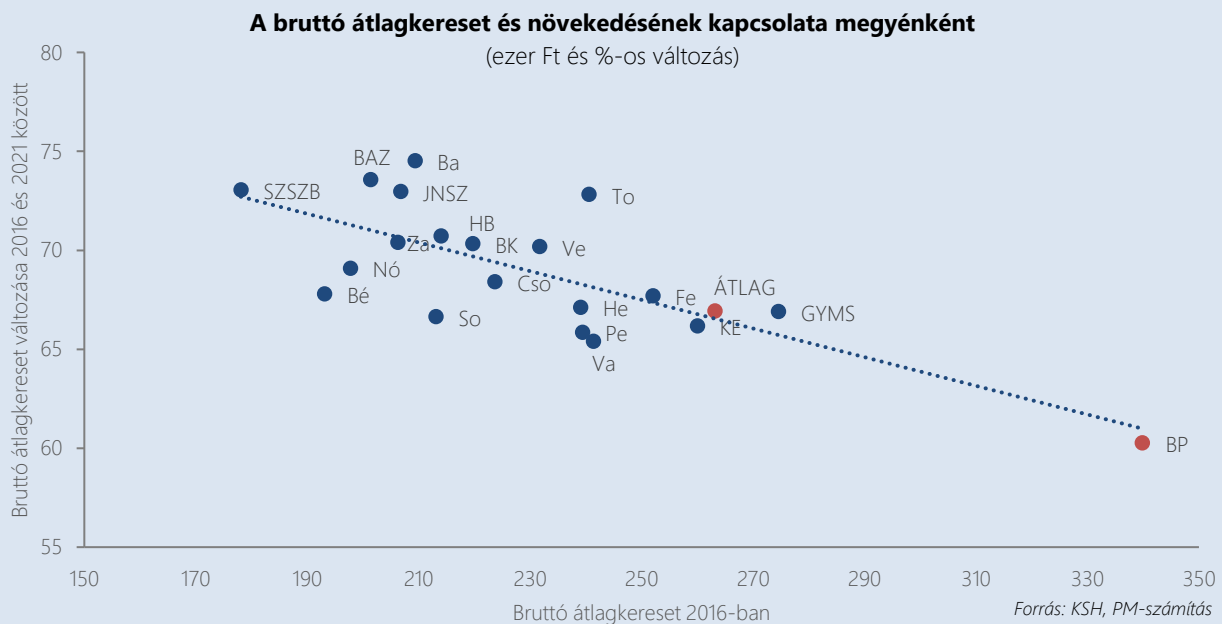
Forrás: Eurostat, PM-számítás

A magyar bérek emelkedése nemzetközi összevetésben is kimagasló. A minimálbéreket tekintve, a legnagyobb növekményt a Visegrádi országok közül Magyarország érte el, ami az EU tagállamok között is a harmadik legmagasabb mérték. A bérminimumok emelésének tovagyűrűződő hatása is jelentős, amelynek köszönhetően

a nemzetgazdaság egészében is számottevően emelkedett az átlagkereset. A nemzeti valutában kifejezett nettó bérek a régiós országok közül Magyarországon nőttek a leggyorsabban 2016 és 2021 között.

A bérmegállapodás fontos eredménye a területi bérkülönbségek csökkenése is. Budapesten az átlagkereset 2016-ban még 90% feletti mértékben haladta meg a legalacsonyabb átlagkeresettel rendelkező Szabolcs-Szatmár-Bereg megye átlagos béreit, amely arány 2021-re 78,3%-ra mérséklődött.

Tizenöt megyében az átlaggal megegyező, vagy annál nagyobb bériáramlást mértek. Ebből kilencben a 70%-ot is meghaladta a növekmény, köztük Szabolcs-Szatmár-Bereg és Borsod-Abaúj-Zemplén megyékben. Az alacsonyabb bérszínvonalú megyéket magasabb bérnövekedés jellemezte.

A Kormány kezdeményezésére megkötött bérmegállapodás megerősítette a hazai bérek költségoldali versenyképességét is, mivel a bérekre rakódó terhek és a társasági adó mérséklődése csökkentette a vállalatok költségeit. Hazánk tőkevonzó erejét növelte, hogy a megállapodás értelmében 2017. január 1-től 9%-ra csökkent a társasági adó kulcsa, amely a legalacsonyabb mérték az Európai Unióban. 2022. január 1-től megszűnt az 1,5 százalékos szakképzési hozzájárulás, a szociális hozzájárulási adó mértéke pedig további 2,5 százalékponttal 13 százalékra csökkent. Ezenkívül a Kormány meghosszabbította a KKV-k helyi iparűzési adókedvezményét, illetve a szochó csökkentésével összhangban 10 százalékra csökkentette a kisvállalati adó kulcsát. A végrehajtott adócsökkentések révén maradéktalanul megvalósult a megállapodásban foglalt munkáltatói adócsökkentés is, a munkáltatók által fizetett bérterhek 28,5%-ról 13%-ra csökkentek, ezáltal a magyar adórendszer versenyképessége tovább növekedett.

Az adócsökkentések révén náluk maradó összeg teret adott a vállalkozásoknak a bérek további növelésére, a munkavállalói létszám bővítésére, különböző fejlesztések finanszírozására, amelyet a beáramló nagy volumenű működőtőke is mutat. Mindezek eredményeképpen Magyarország az Európai Unió második legmagasabb beruházási rátájával büszkélkedhet. A tartósan magas bérdinamika ösztönözte a gazdasági aktivitás további növekedését. Folytatódott a foglalkoztatottak számának emelkedése, ezt a kedvező folyamatot a koronavírus-járvány is csak átmenetileg vetette vissza. A foglalkoztatás már a járvány előtti szintet is meghaladja, a munkanélküliségi ráta pedig továbbra is az egyik legalacsonyabb az Európai Unióban. A megállapodás jelentősen hozzájárult a jövedelmek és az életszínvonal emelkedéséhez, a magyar gazdaság utóbbi időszakban mutatott dinamikus bővüléséhez, a beruházási, valamint a fogyasztási folyamatok növekedéséhez. A 2016. évi bér- és

adómegállapodás egy, a gazdaság fundamentumaival összhangban lévő gazdaságpolitikai eszköz volt, amely a konjunktúra folyamatokat is eredményesen támogatta.

A Pénzügyminisztérium makrogazdasági modelljével végzett hatásvizsgálat alapján a megállapodás a hatéves időszak végére 22,9%-kal járult hozzá a bérek emelkedéséhez. A magasabb bérdinamika a háztartások fogyasztásának további élénkülését is elősegítette mintegy 14,2%-kal. A beruházási aktivitás 7,9%-kal növekedett, amely elsősorban a társasági adó 9%-ra történő csökkentésének eredménye. Az új termelőkapacitások kiépülése lendületet adott a kivitelnek is, így 8,1%-kal bővült hazánk export-teljesítménye. A bér- és adómegállapodás eredményeképpen Magyarország GDP-je 5,7%-kal lehet magasabb a hatéves periódus végére.

A 2016. évi bér- és adómegállapodás makrogazdasági hatása

(a változók szintjének százalékos kumulált eltérése az alappályához viszonyítva)

Forrás: PM-számítás

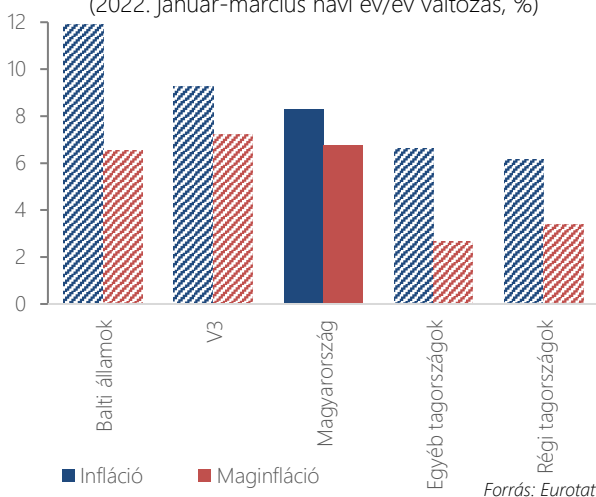
3.4. INFLÁCIÓS FOLYAMATOK

2021-ben az infláció 5% felett alakult, ami számottevő emelkedés az elmúlt években regisztráltakhoz képest. Különösen szembetűnő volt az energiahordozók és a nyersanyagok drágulása, valamint a lezárások során jelentős veszteségeket elkönyvelő turizmus, vendéglátás ágazatok áremelése. Az áremelkedést az indirektadó-változások mintegy 0,4 százalékponttal növelték az év során, de ezt nagyrészt ellensúlyozta az ingyenestankönyv-rendszer kiterjesztése. Emellett az év végi áremelkedést tompította az üzemanyagokra bevezetett árstop is.

Az újrainvitást követően az infláció Európa-szerte megugrott, ugyanakkor továbbra is jellemző, hogy a régióban megfigyelhető folyamatok markánsan eltérnek az uniós tendenciától: a 2004 előtt csatlakozott tagállamokban a volatilis, energia, élelmiszer és az adópolitikának kitett alkohol- és dohánytermékek nélkül számított maginfláció alacsony értéken mozog. Ezzel szemben a később csatlakozott tagországokban az energiaárak nélkül számítva is jelentős az áremelkedés.

3.24. ábra: A fogyasztói árak alakulása az EU-ban

(2022. január-március havi év/év változás, %)

A magyarországi áremelkedésre az árfolyam leértékelődése is hathatott. Mindazonáltal a balti országokban és Szlovákiában is látható erőteljes drágulás arra utal, hogy az árfolyam alakulása csak részben magyarázza a folyamatokat, mellette szerepe lehet a gyors növekedést kísérő árkonvergenciának,

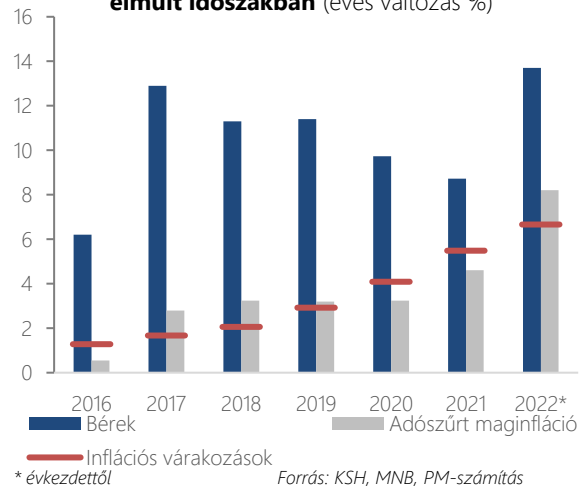
valamint a feszes munkaerőpiac hatásai begyűrűződésének. Az árak emelkedését korábban tompíthatta a várakozások alacsony szinteken való horgonyozottsága, de mostanra e tekintetben változás állt be: az inflációs várakozások is megemelkedtek.

Az élelmiszerek, az ipari termékek, illetve a szolgáltatások terén az elmúlt időszakban erőteljes drágulás bontakozott ki, ami vélhetően az év végéig fennmaradhat. Az áremelkedést részben kínálatoldali tényezők indokolják, mint a megugró energia- és nyersanyagárak, vagy a szállítmányozás problémái. Ugyanakkor vélhetően jelentős szerepet játszik a folyamatokban az évek óta támogató monetáris politika is.

Kiemelendő, hogy a rezsidíjak befagyasztása, az élelmiszerárstop és a maximalizált üzemanyagár mintegy 5,0 százalékponttal mérséklék az inflációt. Így leszögezhető, hogy a Kormány intézkedései nélkül jóval magasabb lenne az infláció.

Az áremelkedés üteme a magas energiaárak bázisba-épülésével 2023-ban csökkenhet érdemben, illetve vélhetően ekkorra az orosz-ukrán konfliktus miatti túlzott piaci reakciók is mérséklődhetnek majd. Az infláció ugyanakkor várhatóan csak 2024-ben éri el majd az MNB középtávú célját.

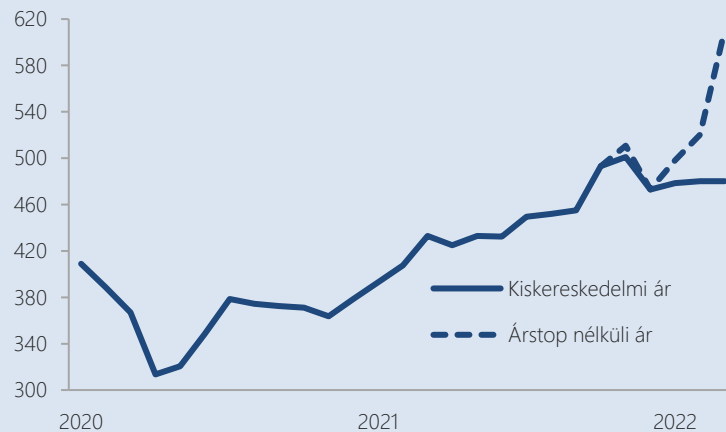
3.25. ábra: Az áremelkedés és a bérek alakulása az elmúlt időszakban (éves változás %)

6. számú keretes írás: A kormányzati árszabályozás fogyasztóiár-indexre gyakorolt hatása

2021 második felében Európa-szerte a korábbi időszak többszörösére emelkedtek az energiaár-jegyzések, amit a fundamentumok mellett a spekuláció is fűtött. A drágulás számos más termék árába is begyűrűződött, aminek legszembetűnőbb példája az élelmiszerek hirtelen drágulása. Az elmúlt időszakban a Kormány több olyan intézkedést is hozott, amelyek célja az egyes termékek esetében megfigyelhető áremelkedés fékezése. A Kormány megvédi a háztartásokat a számos más országban látható elszabaduló rezsziáraktól, illetve a piaci spekuláció káros hatásaitól.

A járműüzemanyagok* átlagára

*95-ös benzin és a gázolaj átlaga

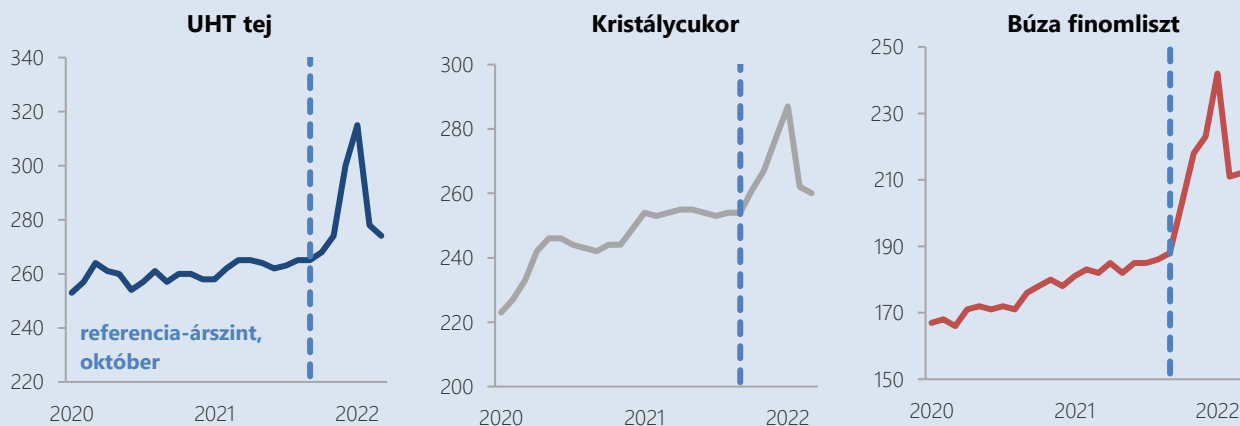
Forrás: KSH, MEKH, Holtankoljak.hu

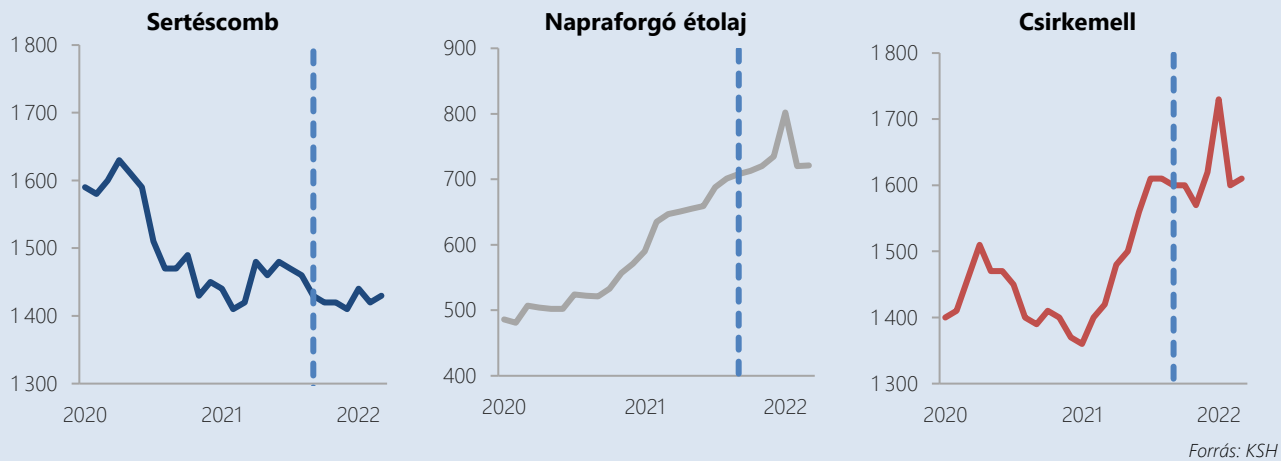
2021. november 15-én hatályba lépett szabályozás 480 forintban maximalizálta a nem-prémium benzin és a gázolaj árát. A megszabott árkorlát nélkül érdemben magasabb lett volna az árszint az elmúlt időszakban. Márciusban már 600 forint feletti átlagárral szembesültek volna az autósok, illetve áprilisban is hasonló lett volna a helyzet. Mindez mintegy 1,5 százalékpontnyi inflációtól való mentesítést eredményez a háztartásoknak.

Egyes élelmiszerek vonatkozásában 2022. február 1-i hatállyal került bevezetésre árstop, amely az október 15-i szinten maximalizálta hét alapvető élelmiszer, a sertéscomb, a csirkemell és far-hát, az étolaj, a tej, a cukor és a liszt árát. Az intézkedés mintegy 0,5 százalékponttal mérsékelte a fogyasztói árszintet.

Az árstop által érintett termékek árának alakulása az elmúlt időszakban

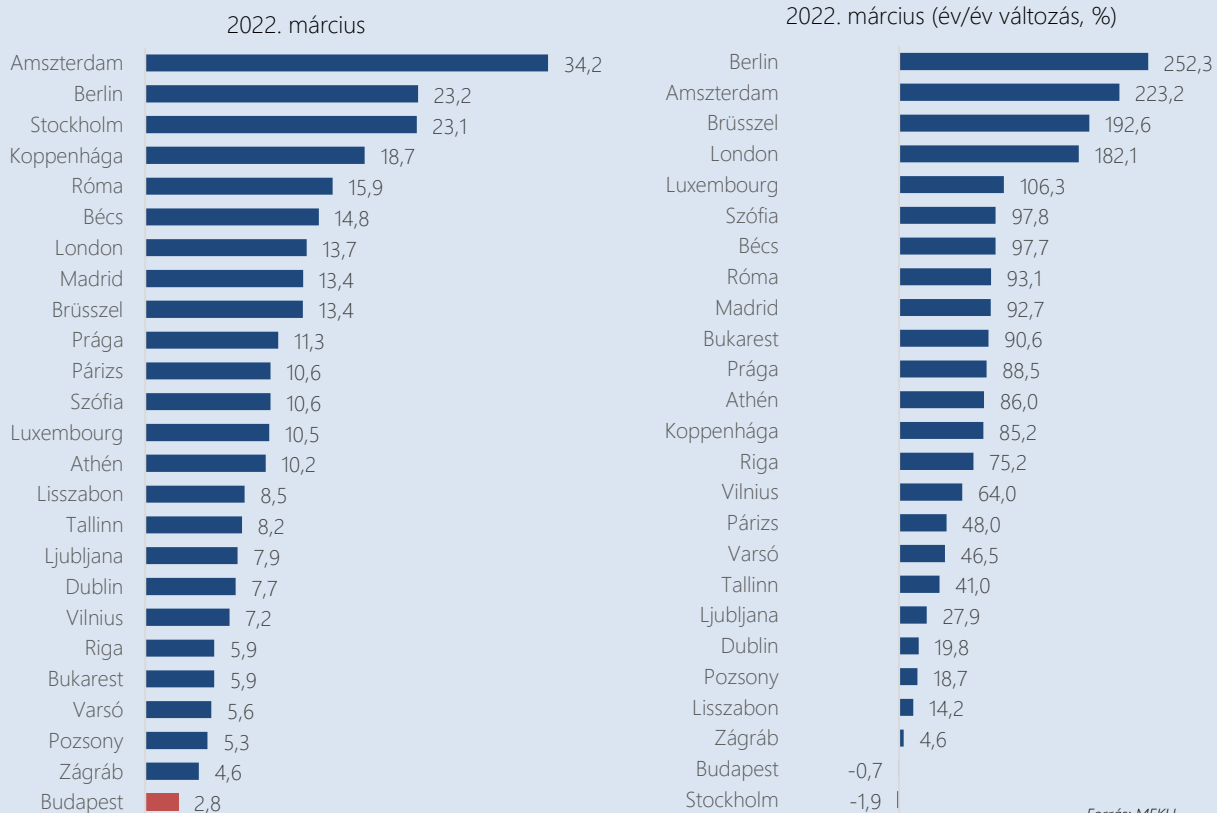
(forint/ természetes mértékegység)

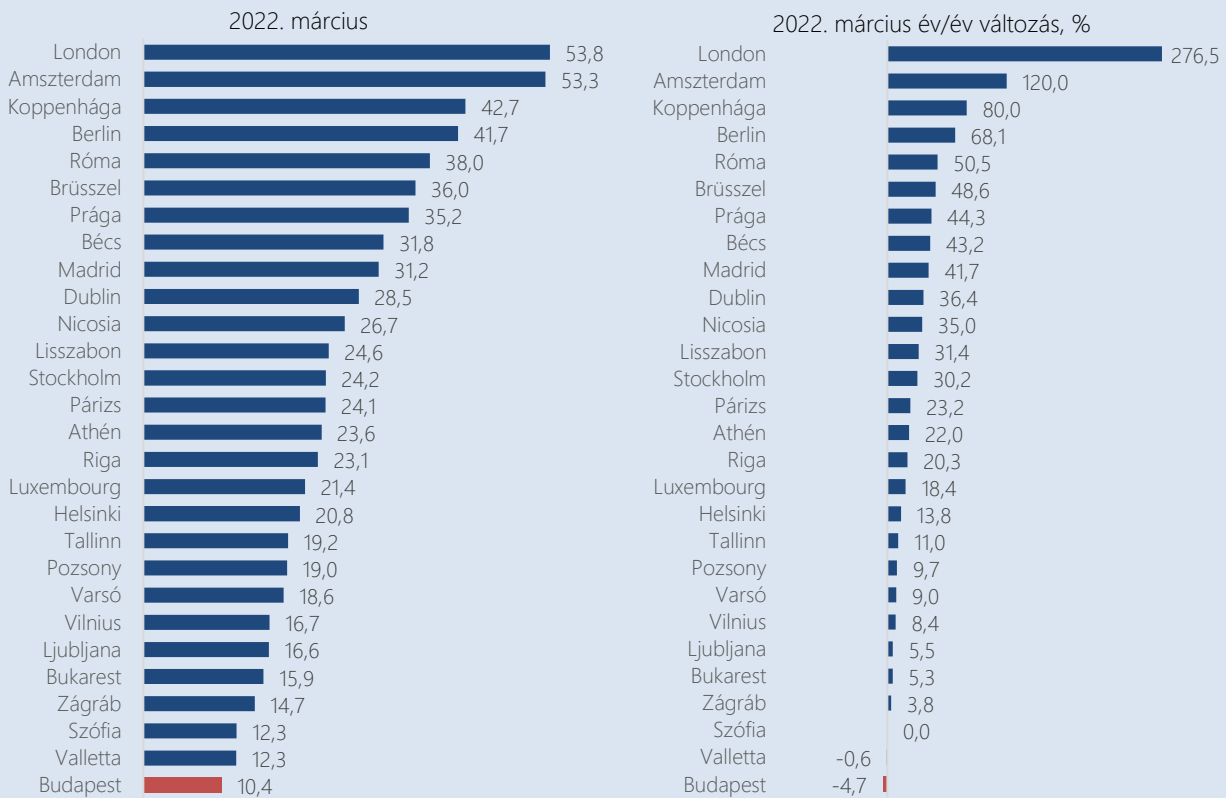

A jelenlegi helyzetben mindemellett különösen előnyös, hogy a Kormány 2013 és 2014 között három lépcsőben a lakossági gáz és a villamos energia árát 25%-kal, míg a távhő árát 23%-kal mérsékelte. Az Európai Unióban legalacsonyabbnak számító hazai árak még az uniós összevetésben szintén igen kedvezőnek számító pozsonyi, illetve varsói díjakkal összevetve is legalább három százalékpontos inflációs előnyt biztosítanak.

A földgáz átlagára egyes európai fővárosokban (euró/m³)

Összességében tehát a Kormány inflációt fékező intézkedései hatályuk alatt mintegy 5,0 százalékponttal mérséklék az áremelkedés mértékét. Fontos hangsúlyozni azt is, hogy a Kormány a fentiekben felsoroltakon túl az elmúlt években más területeken is mérsékelte a fogyasztói árakat. Példaként említhető a szabályozott gyógyszerek piacán bevezetett vaklicit, a havi kétszeri ingyenes készpénzfelvétel és az ingyenes tankönyvek biztosítása a közoktatásban.

A villamos energia átlagára egyes európai fővárosokban (eurócent/kWh)**3.5. CIKLIKUS FOLYAMATOK**

A járvány által okozott visszaesés átmenetileg mérsékelte a gazdaság növekedési képességét. 2020 után a beruházási kedv csökkenése, valamint a termelékenységre szükségképpen kedvezőtlenül ható járványügyi korlátozások folyamánként lassult a magyar gazdaság potenciális növekedési üteme.

Ugyanakkor a potenciális növekedés tekintetében a középtávú kilátások továbbra is kedvezőek: 2026-ban a gazdaság potenciális növekedése ismét elérheti a 4%-os ütemet. A beruházási ráta a gazdasági teljesítmény visszaesése idején is magas szinten maradt, ezáltal a tőkefelhalmozás potenciális növekedéshez való hozzájárulása az előrejelzési horizont egészében erőteljes lehet, amit elősegítenek a feldolgozóiparban jellemző nagyvállalati kapacitásbővítések és az EU-pályázatok lehívása. A kedvező folyamatot támogatja, hogy a munka és tőke relatív árának megváltozása további ösztönzőként hat a termelés automatizálására, amely szintén a beruházások és a tőkeállomány, valamint a termelékenység emelkedését eredményezi.

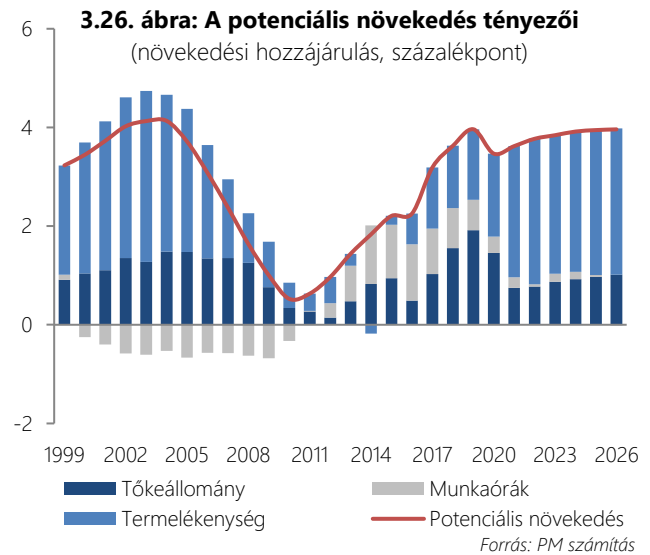
Mindezek következtében a növekedés tényezőit tekintve folytatódik a 2017-2019 években érvényesülő tendencia, miszerint egyre inkább az extenzív, főként munkaerő bővítésen alapuló növekedésről az intenzív fejlődés felé terelődik a hangsúly, azaz a hatékonyság és a tőkefelhalmozás kerül előtérbe. A pozitív folyamatok eredményeként a termelékenység potenciális növekedéshez való hozzájárulása fokozatosan emelkedhet: az előrejelzési horizont végére elérheti a 3 százalékpontot.

A járvány kitörése előtt, 2018-ban és 2019-ben is a gazdaság kimagasló növekedése eredményeként a kibocsátási rés pozitív tartományba lendülhetett. Ezt követően 2020-ban a koronavírus járvány okozta kereslet-visszaesés következtében a kibocsátási rés ismét negatív tartományba került, aminek abszolút értéke – ugyan csak rövid ideig – a pénzügyi válságot követő időszaknál is nagyobb volt. A ciklikus visszaesés a járvány jellegéből adódóan az ágazatok többségében erőteljesnek bizonyult.

A koronavírus okozta sokkot követően az iparban és építőiparban gyors korrekció volt megfigyelhető. A feldolgozóipar esetében 2021-ben már sokkal inkább az alkatrészhiányok miatti kínálati alkalmazkodás volt megfigyelhető, míg a kereslet a támogató fiskális és monetáris politika eredményeként magas maradt. A kínálati korlátok így az árakba is begyűrűztek, ami leginkább az év második felétől volt szembeűnő. Ezzel szemben számos szolgáltatás, különösképpen a nemzetközi turizmushoz kötődő szállítmányozás, vendéglátás, rekreáció esetében jelentős maradt a kihasználatlan kapacitás a tavalyi évben.

Előretekintve az elkövetkező időszakban a gazdaság növekedése meghaladhatja majd a strukturális tényezőkből fakadó mértéket, a kibocsátási rés így fokozatosan záródhat. Kedvező ugyanakkor, hogy a potenciális kibocsátási szinthez való felzárkózás a 2009 utáni elhúzódozó folyamathoz képest jóval gyorsabb lehet, mivel egyrészt a járvány sokkal ellenállóbb

állapotban érte a magyar gazdaságot.. Másrészt pedig a hathatós gazdaságpolitikai támasz segítette a gyors kilábalást. A kibocsátási rés így a 2021-es -1,8 százalék után 2022-ben -1,4 százalékra szűkülhet, majd 2026-ban záródhat.

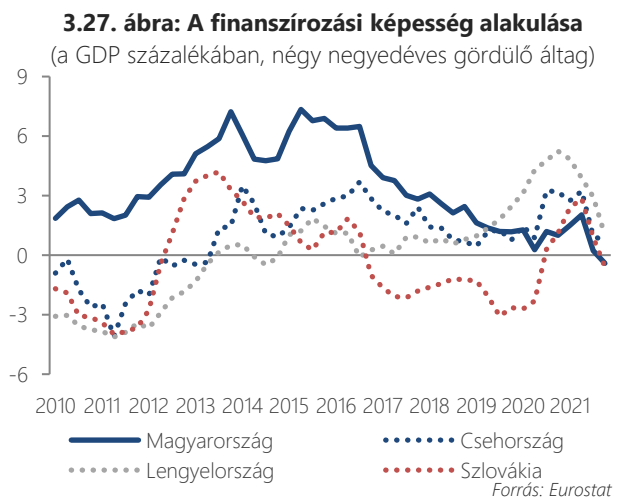

3.6. KÜLSŐ EGYENSÚLY

A külső egyensúlyi mutatók 2016 óta jellemző csökkenő tendenciája 2021-ben is fennmaradt. Bár az év első felében látványos javulás bontakozott ki a fizetési mérleg tekintetében, azonban egyrészt az alkatrészhiány miatti exportkiesés, másrészt az év második felére jelentősen romló cserearány megakasztotta a kedvező folyamatot. Összességében az energiaszámla jelentősen emelkedett, a munkajövedelem beáramlások mérséklődtek, míg a külföldi vállalatok profitja a válság ellenére magas maradt. A kedvezőtlen tényezők együtteseként a folyó fizetési mérleg hiánya a GDP 3,1%-át tette ki 2021-ben, míg a tőkemérleggel együtt számított finanszírozási képesség hiánya 0,5% volt. Általánosságban elmondható, hogy a 2021-es év második felében jelentkező energiaimport-drágulás Európa-szerte rányomta bélyegét a külső egyensúlyi mutatók alakulására. A koronavírusot követő javuló trend, ami a régió összes országában megfigyelhető volt, a visszajára fordult.

Előretekintve a külső egyensúlyi folyamatokat egyrészt továbbra is befolyásolja a koronavírus nemzetközi turizmusra, légi közlekedésre gyakorolt negatív utóhatása. Az előző évinél jóval magasabb nyersanyag-

és energiaárak miatt romló cserearány eredményeként a külkereskedelem aktívuma tovább csökkenhet. Harmadrészt az exportot továbbra is visszafogják az ellátási láncok problémái, amit súlyosbít az orosz-ukrán háború és a nyomában kivetett szankciók is. Középtávon ugyanakkor az új termelő kapacitások kiépülése lendületet adhat a kivitelnek, valamint a nemzetközi turizmus is egyre jobban megközelítheti majd a koronavírus előtti szintet. Ezért a külkereskedelmi egyenleg hiánya fokozatosan csökkenhet.

A jövedelmek és viszonzatlan átutalások hiánya a GDP 4%-a körül alakulhat. Bár az EU-tól érkező mezőgazdasági támogatások GDP arányos mértéke idővel fokozatosan csökken, azonban ezt ellensúlyozza a kamatkifizetések mérséklődése. A munkajövedelmek terén az aktívum növekedése várható, míg a külföldi tulajdonú vállalatok jövedelmei a gazdaság növekedésével párhuzamosan alakulhatnak. Érdemes ugyanakkor megjegyezni, hogy az emelkedő energia- és nyersanyagárak rövidtávon a külföldi tulajdonú vállalatok profitját is mérsékelhetik, ami pozitívan hat a fizetési mérleg egyenlegére.

A tökemérleg döntő részét kitevő, Uniótól érkező transzfereket tekintve a 2014-2020-as időszakra allokált strukturális forrásoknak 2022 elejére mintegy 70%-a került elszámolásra. A fennmaradt mintegy 8 milliárd euró beérkezésére vélhetően 2022-ben, illetve 2023-ban kerül majd sor. Ezzel párhuzamosan az elkövetkező években a 2021-2027-es programozási időszak keretösszegéből és a Helyreállítási és Ellenállóképességi Eszközből érkező EU-s források is erősítik a tökemérleget. Bár a nagymértékben növekvő

hazai GDP-nek köszönhetően az uniós források súlya a külső egyensúlyi mutatók alakulását tekintve jelentősen mérséklődött az elmúlt években, azonban a tökemérleg továbbra is érdemi többletet mutathat majd. Ennek köszönhetően a külfölddel szembeni finanszírozási képesség vonatkozásában a 2021-ben mért deficit 2023-tól ismét többletbe fordul.

Összességében a koronavírus következtében a termelési láncokban kialakult szűk keresztmetszetek, a megemelkedett energia- és nyersanyagárak, valamint a turizmus kiesése átmeneti jelleggel jelentős negatív hatással van Magyarország külső egyensúlyi mutatóira. Ezen tényezők enyhülésével, valamint az újonnan épülő exportkapacitásoknak köszönhetően érdemi javulás várható a külső egyensúlyi pozícióban. A külfölddel szembeni finanszírozási képesség így visszaáll. A mérsékelt finanszírozási igény és a működőtőke-beáramlás eredményeként a külfölddel szembeni nettó adósság csökkenése folytatódhat. Ennek köszönhetően Magyarország negatív külső sokkokkal szembeni ellenálló képessége tovább erősödik.

3.7. A KORMÁNYZATI INTÉZKEDÉSEK GAZDASÁGI HATÁSAINAK VIZSGÁLATA

Jelen fejezet a 2021. évi Konvergencia Program megjelenése óta meghozott fontosabb kormányzati intézkedések makrogazdasági hatásvizsgálatát tartalmazza. Az intézkedések gazdasági léptékét tekintve elmondható, hogy a 2021. áprilisa óta bejelentett lépések, valamint a korábbi döntések megemelt kiadásai együttesen a GDP mintegy 12%-ának megfelelő összeget tesznek ki. Az új intézkedések közül legnagyobb horderejűként említhető a családok adókedvezménye, a minimálbéremelés, a munkáltatói adó csökkentés, valamint a kormányzati béremelési programok:

- A gyermeket nevelő szülők 2022 elején visszakapták a 2021-ben befizetett személyi jövedelemadójukat az átlagbér adójának megfelelő felső határig. Az adó-visszatérítésben nemcsak magánszemélyek, hanem vállalkozók is részesültek, azaz egyéni vállalkozók, mezőgazdasági őstermelők, ingatlan-bérbeadók, katas és ekho-s adózók.
- 2022. január 1-től nem csak a szakorvosok, hanem az alapellátásban dolgozó orvosok és szakdolgozók

jövedelme is emelkedett. 2022. januárjától az ápolók fizetése 21%-kal, a bölcsődei dolgozók, a szociális dolgozók és a kulturális szférában dolgozók bére 20%-kal lett magasabb. 2022. január elsejétől 10%-kal nőtt a pedagógusok bére.

- 2022. január 1-től a minimálbér 200 ezer forintra, a garantált bérminimum pedig 260 ezer forintra emelkedett.
- 2022. január 1-én megszűnt az 1,5 százalékos szakképzési hozzájárulás, és további 2,5 százalékponttal 15,5 százalékról 13 százalékra csökkent a szociális hozzájárulási adó mértéke. Így az év elejétől összesen további 4 százalékponttal csökkentek a munkáltatói terhek.
- A fegyveres és rendvédelmi szervezetek hivatásos tagjai „fegyverpénz” címén év elején egy összegben hat havi fizetésüket kapták meg.
- A helyi iparűzési adó 2022-ben is a felére, 2 százalék helyett 1 százalékra csökkent a kis- és középvállalkozások, valamint az egyéni vállalkozások körében.

- 2022-ben az előzetesen tervezett két hét helyett a teljes 13. havi nyugdíj visszaépítésre került.

A felsoroltakon túlmenően a hatásvizsgálat tárgyát képezték egyfelől a Járvány Elleni Védekezési Alap 2021 áprilisa óta megemelt kiadásai, mint például a járványügyi védekezéssel kapcsolatos többletkifizetések, vakcinák és orvosi műszerek beszerzése, valamint az egészségügyi sürgősségi ellátáshoz kapcsolódó beruházások. Másfelől a Gazdaságvédelmi Alap 2021. április óta megnövelt, a munkahelyek védelmét, illetve újak létrehozását, a gazdaság újraindítását, a kiemelt ágazatok védelmét, valamint a vállalatok finanszírozásának segítségét célzó kiadásai is figyelembe vételre kerültek a hatáselemzésben.

A hatásvizsgálat a Pénzügyminisztérium DINAMO-modelljének felhasználásával készült. A DINAMO-modell struktúrája hosszú távon neoklasszikus növekedési összefüggéseken nyugszik, ugyanakkor rövidtávon különböző súrlódások lassítják az ehhez való igazodást. A modell tulajdonságai alkalmassá teszik a kormányzati intézkedésekkel kapcsolatos hatásvizsgálatok elkészítésére. Ugyanis egyrészt a makrogazdasági változók széles körét

tartalmazza, modellezve az egyes gazdasági szereplők viselkedését. Másrészt a nemzeti számlák és az államháztartás pénzügyi számlái közötti kapcsolati rendszert konzisztensen teljesíti.

Az intézkedések DINAMO modellel készített makrogazdasági hatásait a 3.1. táblázat ismerteti. A modellezett gazdaságpolitikai lépések elsősorban a beruházási aktivitás erősödésén, valamint a keresetek dinamikus növekedésén, és ezáltal a háztartások fogyasztásának bővülésén keresztül támogatják a konjunktúrafolyamatokat. A kapacitásbővítések hosszú távon is javítják a gazdaság növekedési potenciálját, ugyanis a megvalósulásukat követő időszakról kezdődően további csatornákon, elsősorban az exporton, valamint a munkajövedelmeken keresztül is serkentik a GDP-bővülést.

A számszerű hatásokat tekintve a 2021 áprilisa óta meghozott kormányzati lépések a gazdaság idei évi teljesítményét 3,2%-kal, a jövő évit pedig 1,8%-kal emelik. Az intézkedések hatása tartósan kedvező, a 2023-as évet követően is 2,2-2,6%-os mértékben növelik a gazdaság teljesítményét.

3.1. táblázat: Intézkedések makrogazdasági hatásai

(a változók szintjének százalékos kumulált eltérése az alappályához viszonyítva)

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
GDP	1.8	3.2	1.8	2.2	2.5	2.6
Háztartások fogyasztási kiadása	4.3	7.2	3.3	3.5	3.9	4.0
Beruházások	1.6	7.2	6.4	5.2	4.0	4.3
Export	0.0	0.9	2.3	3.3	4.2	4.4
Import	2.1	4.2	3.1	3.9	4.3	4.1
Infláció	0.6	1.3	1.7	1.8	1.8	1.7
Versenyszféra foglalkoztatás	0.0	0.2	0.4	0.2	0.1	0.1
Versenyszféra bruttó átlagkereset	5.1	5.5	5.8	6.0	6.1	6.0

Forrás: PM-számítás

3.8. MONETÁRIS ÉS ÁRFOLYAM-POLITIKA

A hatályos, Magyar Nemzeti Bankról szóló törvény elsődleges célként az árstabilitás elérését és fenntartását jelöli meg. A jegybank elsődleges céljának veszélyeztetése nélkül támogatja a pénzügyi stabilitás fenntartását és a Kormány gazdaság-, illetve környezeti fenntarthatósággal kapcsolatos politikáját. Az MNB 2001 óta az inflációs célkövetés rendszerében alakítja a monetáris politikát. Ennek keretében a Monetáris Tanács 3%-os középtávú inflációs célt határozott meg, amelyet 2015 márciusában egy ± 1 százalékpontos toleranciasávval egészített ki az esetlegesen bekövetkező gazdasági sokkok hatásának tompíthatósága érdekében. Az inflációs célkövetést a monetáris politika a kamatlábak változtatásával, a lebegő árfolyamrendszer nyújtotta rugalmasság kihasználásával és nem-konvencionális eszköztárával biztosítja.

2021-ben a negatív gazdasági hatások tompítása érdekében a Jegybank a szigorítás irányába fordult kamat- és likviditási oldalon egyaránt: júniusban az MNB az egyik első központi bank volt, amely az inflációs nyomás növekedésére válaszul kamatemelési ciklusba kezdett, valamint az árstabilitás érdekében fokozatosan leállította eszközvásárlásait.

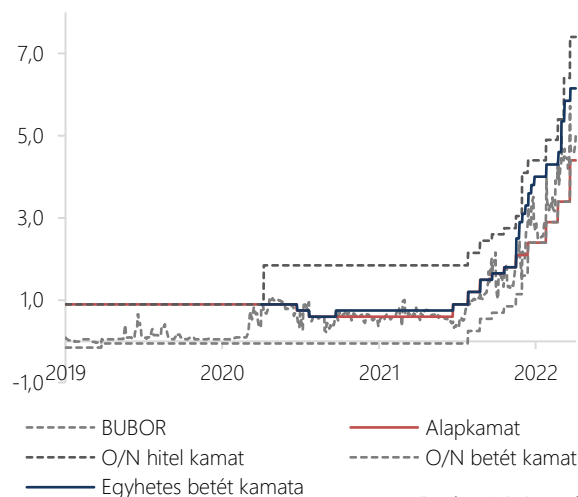
2021 elején az alapkamat 0,6%, az irányadó eszközként funkcionáló egyhetes betéti kamatláb pedig 0,75% volt. A kamatemelési ciklus nyomán az évet rendre 2,4%-on és 4%-on zárták. Az orosz-ukrán háború miatti piaci folyamatok további erőteljes szigorítást kívántak meg, így jelenleg az alapkamat 5,4%-ra, az egyhetes betéti kamatláb pedig 6,45%-ra került.

Ezzel párhuzamosan a kamatfolyosó is érdemben feljebb került. A felső határaként funkcionáló egynapos, overnight fedezett hitel kamata 1,85%-ról 8,4%-ra, az alsó határ, azaz az overnight jegybanki betét kamata pedig -0,05%-ról 5,4%-ra emelkedett.

2021. novemberben az MNB bejelentette, hogy elválasztja az alapkamatot az egyhetes betéti kamatlábtól, ami lehetővé teszi, hogy rugalmasabban reagáljanak a pénzügyi piacok mozgására. Innentől előbbi a kamatfolyosó aljával egyező, utóbbi pedig a

kamatfolyosó felső határához közelít. Az MNB kész arra, hogy az egyhetes betéti kamatlábat tartósan az alapkamat felett tartsa mindaddig, amíg a pénzügyi és árupiaci kockázatok fennállnak.

3.28. ábra: Monetáris politikai eszközök

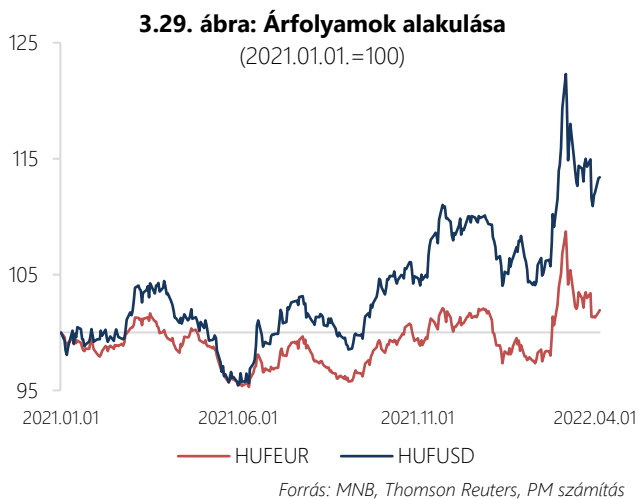

A szigorodó monetáris kondíciókat lekövetve a bankközi kamatláb is megugrott: 2021 elején 0,5%-on, az év végén 2,7%-on állt, mostanra pedig az 6,35%-os szintre került.

2021. decemberben a Monetáris Tanács az államkötvény-vásárlási program leállításáról döntött azzal a kitételrel, hogy az MNB az állampapírpiac likviditási folyamatait a jövőben is szoros figyelemmel követi, és szükség esetén készen áll átmeneti és célzott állampapír-vásárlásokkal beavatkozni. Az állampapírpiaci stabilitás fenntartása ugyanis előretételeként is kulcsfontosságú a monetáris transzmisszió hatékonysága szempontjából. A Jegybank ezzel párhuzamosan más, hosszú lejáratokat érintő eszközöket is megszüntetett. A Növekedési Hitelprogram Hajrá programját a 3000 milliárd forintos keret felhasználása után kiveztették. Az NHP kiváltásaként és új zöld eszközstratégiájának részeként 2021 októberétől az MNB bevezette a Zöld Otthon Programot a lakossági szektor számára. A 2022. áprilisban 300 milliárd forintos keretösszegűre bővített hitelprogram legalább BB energetikai besorolású új lakás építésére vagy vásárlására vehető igénybe.

2021 decemberében a Növekedési Kötvényprogramot (NKP) is leállították, amelynek keretében a Jegybank az elmúlt években 1550 milliárd forint keretösszegben vásárolt nem pénzügyi vállalatok által kibocsátott, jó minősítéssel rendelkező kötvényeket. A bankrendszer bőséges likviditása és erős tőkehelyzete, valamint a kötvénypiaci feltételek elmúlt években bekövetkezett javulása ugyanis támogatja a vállalati szektor finanszírozási igényeinek piaci alapú kielégítését. Másrészt pedig a Monetáris Tanács kiemelten fontosnak tartja, hogy a jegybanki monetáris politikai eszköztár minden eleme az árstabilitás minél gyorsabb újbóli elérését támogassa.

Ezzel összhangban az MNB a forintlikviditást nyújtó devizaswapokat is fokozatosan kivezeti, új ügyleteket 2021 ősze óta már egyáltalán nem kötnek, az állomány így jelentősen mérséklődött, 2022. szeptemberben pedig az utolsó kötés is kifut.

2021-ben kisebb, 5%-ot nem meghaladó kilengésekkel alakult a forint árfolyama az euróval szemben. A 2022.

3.9. PÉNZÜGYI SZEKTOR

Az elmúlt két év új kihívásokat hozott a pénzügyi, lakossági és vállalati szektor számára. Ennek ellenére a 2021-es év a koronavírust megelőző időszak adatait is meghaladó mutatókat, rekordszintű banki jövedelmezőséget és – a moratórium lezárása ellenére – stabil portfólió minőséget hozott, mely egy ellenálló bankrendszerrel és dinamikus gazdasági szektorokról tanúskodik.

február 24-én kirobbant orosz-ukrán háború azonban a hazai fizetőeszközre is jelentős hatással volt. A háború első két hetében drámai gyengülés eredményeként március 7-re közel 11,4%-os mínuszba került az árfolyam, a nap folyamán elérte a 400 HUF/EUR lélektani határt is. Ez főként a háború kitörésekor kialakult általános kockázatkerülés hatása, ami a feltörekvő piaci eszközöket érzékenyen érintette, de hazánk földrajzi közelsége is fokozta a folyamatot. Történelmi mélypontra kerülése után viszonylag hamar korrigált a forint, jelenleg 4,6%-kal gyengébb az értéke az euróval szemben, mint 2021. év elején volt.

Összességében elmondható tehát, hogy a magyar monetáris politika fókuszában 2021-ben a koronavírus-járvány gazdasági és piaci hatásainak, majd a növekvő inflációnak enyhítése állt.

Nemzetközi tekintetben a globálisan meghatározó jegybankok az emelkedő növekedési és inflációs kockázatok mellett szigorúbb monetáris politikai irányultság felé mozdultak el. A Federal Reserve 2022. márciusban megkezdte az irányadó ráta emelését (25 bázisponttal). A döntéshozók jelezték, hogy a következő üléseken megkezdhetik az állampapírok, valamint a jelzálog fedezetű értékpapírok állományának leépítését is. Az Európai Központi Bank márciusban az eszközvásárlási program (APP) korábban tervezettnél gyorsabb ütemű lezárásáról döntött. Régióinkban az elmúlt hónapban a lengyel jegybank tartott kamatdöntő ülést, ahol tovább emelte az irányadó rátáját. Elmondható tehát, hogy a nagyobb és a régiós jegybankok is sorra szigorító lépésekhez folyamodnak, amelyekre immár az orosz-ukrán háború inflációs hatásának ellensúlyozására is szükség van.

A bankszektor 2021 végi 629 milliárd forintos adózás előtti eredménye 14%-kal szárnyalta túl a koronavírust megelőző 2019-es rekordot, mindez 12,3%-os sajáttőke arányos nyereséget hozott az év végére. Bár a kamat-, valamint a díj- és jutalékeredmény jelentős részét továbbra is felemésztik a bankok működési költségei, a trend javulni látszik. Míg ugyanis 2021-ben a bevételek 71%-át tették ki a működési költségek, addig 2019-ben még 80%-os volt ugyanez az arány. A

javuló tendenciában szerepet játszhat a banki digitalizáció, melyekkel igyekeznek online platformokra terelni az ügyintézés. Ebben a vilájárvány is közreműködhetett, hiszen rengeteg ügyfél „kényszerült” a digitális csatornák használatára. Az MKB és a Budapest Bank 2022. áprilisi egyesülése, mint a Magyar Bankholdig Zrt. létrejöttének első lépése ugyancsak a működési költségek mérséklődését vetíti előre a fiókoptimalizálások révén.

A bankok még 2020-ban, a koronavírus okozta gazdasági lassulásra válaszul 280 milliárd forintra növelték értékvesztés- és céltartalékszintjüket, mindez 2021-ben 147 milliárd forintra mérséklődött. A 2021-es értékvesztés- és céltartalék-állomány megközelítőleg fele a negyedik negyedévben jött létre, mindez a kormányzati kamatstop hatására utal.

A magyar bankszektor jelentős többlettel teljesítette a likviditás- és tőkekövetelményeket. A tőke megfelelési mutató 20%-on állt év végén, a likviditásfedezeti ráta pedig konszolidált adatok alapján meghaladta a 200%-ot, ezáltal mindkét mutató a szabályozói minimum kétszeresét teljesíti. Az MNB a stabil tőke- és likviditási szintet a banki osztalékfizetés 2021 végéig tartó szüneteltetésével támogatta.

2020 áprilisától – többszöri meghosszabbítással – 2021 októberéig általános hitelmoratórium védte a koronavírus miatt gazdaságilag meggyengült háztartási és vállalati adósságokat. A résztvevő lakossági és vállalati hitelállomány a moratórium kezdetén az 50%-ot is meghaladta, ez fokozatosan mérséklődve 2021 nyarára rendre 48 és 21%-ra változott. 2021. november és 2022. július között a moratórium szűkített formában folytatódik, melyben a lakossági hitelállomány 6%-a (535 milliárd forint, 69 ezer ügyfél), a vállalati hitelállománynak pedig 2%-a (225 milliárd forint, 2 500 vállalkozás) igényelte a törlesztőrészlet további szüneteltetését. A Moratórium 3-ként is nevezett meghosszabbításban kiemelt társadalmi csoportok vehetnek részt a lakosságból: nyugdíjasok, gyermeket nevelők és jelentős jövedelemcsökkenést elszenvedő hitelesek, vállalati oldalról pedig a legalább 25%-os bevételcsökkenést tapasztaló ügyfelek igényelhetik az opt-in moratóriumot. 2021 végén a nemteljesítő hitelek aránya a teljes vállalati hitelállományban 4,2% volt, ezzel közel szinten maradt az egy évvel korábbi adatokhoz képest. A háztartások 90 napnál nagyobb

késedelembe lévő hiteleinek állománya 117 milliárd forintot tett ki 2021 végén, ez mindössze az 1,2%-át jelenti a teljes háztartási hitelállománynak. A mutató az előző évhez képest 0,1 százalékponttal, 1 milliárd forinttal lett alacsonyabb. Fontos megjegyezni, hogy a lakossági hitellel rendelkezők 6%-a még mindig élvez a törlesztési moratórium adta segítséget, emellett a jelzáloghiteleket a kamatstop is védi, vagyis 2022. január 1-től június végéig a kamatok nem emelkedhetnek a 2021. október 27-i szint fölé.

A bankrendszer hitelezői funkciója tekintetében is kedvező folyamatokról lehet beszámolni. A nem pénzügyi vállalatok hitelállománya 2021-ben tranzakciós alapon bővült, ráadásul a kvv szektorban kiemelkedő mértékben. Az árfolyamtisztított éves növekedési ütem a teljes vállalati szektorban 10,7%, a kvv szektor esetén pedig 16,8% volt (2020-ban az éves növekedés rendre 9,4% és 13,7% volt). A nem pénzügyi vállalatok új hitelei éves szinten 2 827 milliárd forintot tettek ki, mely 16%-kal haladja meg a 2020. évi végi értéket, a bővülés mértékében ugyanakkor szerepet játszott a koronavírus 1 évvel ezelőtti mérséklő hatása.

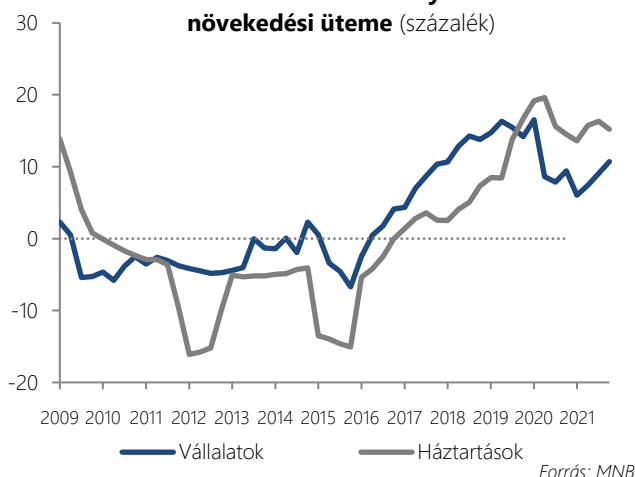
A járvány gazdasági kihatásai a 2021. tavaszi oltási programok után enyhültek. Az újrainduló gazdaság, a növekvő kereslet és fogyasztási hajlandóság javulása a nyár elején inflációs növekedést vetített előre. Erre válaszul az MNB 2021 nyarán lépcsőzetes kamatemelés mellett bejelentette a járványhelyzet alatt kulcsszerepet játszó NHP Hajrá! kivezetését. Az NHP Hajrá! 3 000 milliárd forint volumenű, legfeljebb 2,5%-os kamatú hosszú lejáratú hitelt nyújtott, a program közel 40 ezer magyar mikro-, kis- és középvállalkozás finanszírozását követően tavaly szeptemberben zárult le.

A vállalati hitelezést támogató szerepet az NHP Hajrá! után 2021 nyarán a Széchenyi Kártya GO! Programok vették át, amelyek az állami kamattámogatásnak köszönhetően kedvező, fix kamatozású, 0,5-2,5%-os forrást kínálnak a vállalatoknak. Az NHP Hajrá!, valamint az SZKP programok teljesítették a hozzájuk fűzött gazdaságpolitikai célokat, hiszen 2021-ben az új hitelek jelentős részét (79%) a hosszú lejáratú vállalati hitelek adták, ezáltal mérséklődtek a rövid futamidejű vállalati hitelek évről évre történő meghosszabbításai. Az SZKP programok eddig közel 33 ezer vállalkozás kedvezményes hitelszerzését támogatták több mint

1 000 milliárd forint összegben és 2022 közepéig kínálnak további kedvezményes forrást.

Ezen túlmenően az MFB, az Exim, a Garantiqa és az AVHGA számos hitel-, tőke- és garanciaprogrammal segítette a vállalatok forráshoz jutását. A 2021 márciusától decemberig tartó Kamatmentes Újraindítási Gyorskölcsön, mint Magyarország első, államilag finanszírozott mikrohitel programja pedig 11 ezer kkv hitelkérelmét fogadta be, és átlagosan közel 9 millió forinttal támogatta a koronavírust követő helyreállításukat.

3.30. ábra: A nem pénzügyi vállalkozások és a háztartások hitelállományának éves növekedési üteme (százalék)

A háztartások hitelfelvétele 2021-ben jelentősen bővült, melyet elsősorban a lakáscélú hitelek kimagasló folyósítása magyaráz. A háztartások hitelállománya tavaly 1 232 milliárd forinttal lett magasabb, ami 15,2%-os növekedési ütemnek felel meg. A hitelek törlesztése tavaly nagyságrendileg a törlesztési moratórium előtti szintre emelkedett vissza (1451 milliárd forint) annak ellenére, hogy a lakosság túlnyomó része novemberig kihasználta a törlesztés elhalasztásának lehetőségét.

A bankok az előző évben 2 683 milliárd forint új hitelt folyósítottak, ami 21%-kal nagyobb a 2020-as adatnál. Két év kimaradás után újra lakáscélú hitelből bocsátottak ki a legtöbbet (1 303 milliárd forint), ami számottevő, 40%-os növekedést jelent az előző évhez képest. A fogyasztási hitelek kihelyezése egy év alatt 7%-kal bővült (1 237 milliárd forint). A fogyasztási hitelek iránt immár harmadik éve nagy az érdeklődés, ami a Babaváró kölcsön népszerűségének köszönhető, melyből 545 milliárd forintot helyeztek ki 2021-ben.

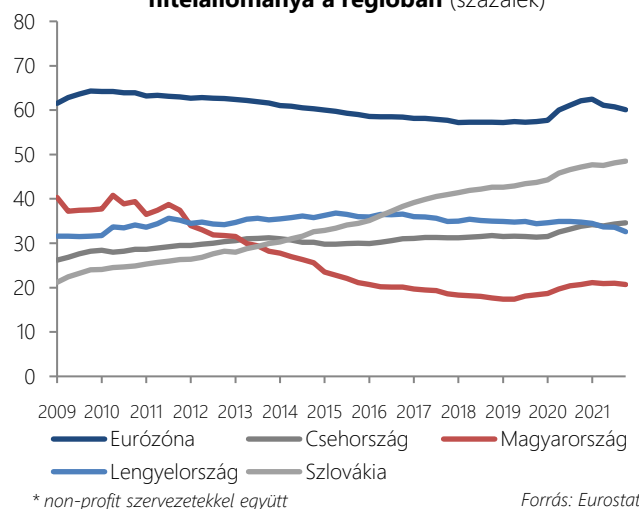
Egyéb hitelekből 143 milliárd forint került folyósításra, ami 14%-os növekedést jelent.

2021 második felében az inflációs nyomás kezelése érdekében a Jegybank folyamatosan növelte az irányadó kamatot, ami lassan a banki hitelek kamataiban is tükröződött. Az új lakáscélú hitelek átlagos kamata májusról decemberre 0,3 százalékponttal emelkedett, míg decembertől februárig további 0,3 százalékpontos drágulás történt. A fogyasztási hitelek ugyanezen időszakokban 0,7, illetve 1,6 százalékponttal lettek magasabbak.

Az előző évek kiemelkedő hitelállomány-növekedése ellenére a magyar háztartások eladósodottsága a régiós országok közül továbbra is az egyik legalacsonyabb és lényegesen elmarad az eurózáon átlagától, ami azt jelenti, hogy a háztartási hitelezésben még jelentős növekedési potenciál rejlik.

2022-ben a lakáscélú hitelek folyósításának enyhe növekedésére számítunk, ugyanis míg a háború és a magas infláció növeli az ingatlankeresletet, addig a növekvő hitelkamatok csökkentik azt. A fogyasztási és az egyéb hitelek tekintetében erősebb visszaesés is elképzelhető a kamatemelkedések hatására.

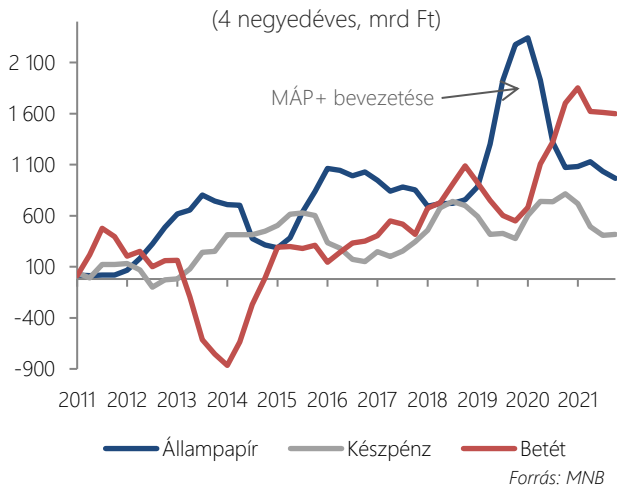
3.31. ábra: A háztartások* GDP-arányos hitelállománya a régióban (százalék)

A háztartások megtakarításai 2020-ban rekord összegben, 5 221 milliárd forinttal emelkedtek. Az új megtakarítások legnagyobb része (1 599 milliárd forint) betétekbe áramlott. A betétállomány-bővülést továbbra is vélhetően az óvatossági megfontolások motiválják, ami az elhúzódó koronavírus-járvánnyal együtt megmaradhatott. Az állampapír-állomány 966

milliárd forinttal emelkedett tavaly, ami kismértékben alacsonyabb a tavalyi bővülésnél, azonban jelentősen magasabb a 2019-es reform előtti szintnél.

3.32. ábra: A legfőbb lakossági megtakarítások változása

Összességében véve elmondható, hogy bár a pénzügyi szektor folyamataiban fordulópontot jelentett a koronavírus-járvány és hatásai, a gazdaság tavalyi újraindulásával a bankszektor vissza tudta állítani a járványt megelőző növekedési trendjét, és megőrizte egészséges szerkezetű hitelállományát. Mindebben kulcsszerepet játszottak a gazdaság- és monetáris politikai lépések, hiszen az elmúlt egy évben bevezetett vagy meghosszabbított kormányzati és makroprudenciális intézkedések a hitelkereslet

bővülését és a fenntartható hitelportfóliót szolgálták, amelyek végső soron a bankok üzletmenetére és pénzügyi mutatóira – így a gazdasági szereplők finanszírozási lehetőségeire – is kedvezően hatottak.

A járvány kedvezőtlen gazdasági hatásait tompító, majd a gazdasági újraindulást támogató intézkedések gyorsan és kellő mértékben érkeztek, ezzel a válság számos negatív következményét, így például a bankok jövedelmezőségét és tőkéjét erodáló nem teljesítő állományok későbbi felduzzadását a gazdaságpolitika nemcsak elhalasztani, hanem érdemben mérsékelni is tudta. Ez pedig hozzájárul ahhoz, hogy a pénzügyi szektor a hitelfolyósításain keresztül a jövőben is megfelelően képes legyen hozzájárulni a gazdaság vérkeringésének fokozásához.

Az infláció leszorítása jegyében végzett monetáris szigorítás ugyanakkor a lakossági, a vállalati és a kamattámogatott hitelezésbe is begyűrűzik. Mindez kamatköltség-növekedést hoz a piaci szereplőknek és a költségvetésnek is, melynek jelei már az idei első negyedév végén is tetten érhetők. Az orosz-ukrán háború, a beszállítói láncok fennakadásai, valamint a nyersanyagárak emelkedése felfelé mutató hitelkockázatokat jelenthetnek a háború elhúzódása függvényében, a bankok részéről ezért érzékeny és reagálásra kész magatartás szükséges az esetleges hitelkockázatok mérséklése jegyében.

4. A KORMÁNYZATI SZEKTOR HIÁNYA ÉS ADÓSSÁGA

4.1. KÖLTSÉGVETÉS-POLITIKAI CÉLOK

A koronavírus járványt megelőző években megképzett költségvetési tartalékok érdemi mozgásteret biztosítottak a koronavírus-járvány okozta gazdasági nehézségek kezelésére és a gazdaság újraindítására.

A fiskális politika a válság elleni védekezés és a gazdaság újraindítása során célzott, kellően rugalmas megközelítést alkalmazott a megfelelő reagálás és a szükséges anticiklikus keresletlénkítés megvalósítására. Érvényesült az a költségvetési

politika, mely szerint rossz időkben az államnak be kell avatkoznia a gazdasági válság negatív hatásainak mérséklése érdekében. A fejlett országok, illetve az uniós tagállamok a járvány teremtette különleges helyzetben szintén így jártak el.

Ezzel összhangban 2020-ban és 2021-ben a korábbiánál jelentősen magasabb költségvetési hiányok alakultak ki.

4.1. táblázat: Középtávú költségvetési pálya (GDP %-ában)

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Kormányzati szektor egyenlege	-6,8	-4,9	-3,5	-2,5	-1,5	-1,0
Bruttó államadósság	76,8	76,1	73,8	70,4	66,9	63,1

Forrás: KSH, MNB, PM-számítás

4.2. 2021. ÉVI KÖLTSÉGVETÉS TELJESÜLÉSE

A 2021. évi költségvetés elfogadásakor 2020-ra 3%-os GDP-visszaeséssel, 2021-re 4,8%-os GDP-bővüléssel számolt a Kormány. A költségvetést mérsékelt 3%-os inflációval, a maastrichti referenciaérték alatti, 2,9%-os GDP-arányos hiánycéllal, valamint a GDP 0,5%-át meghaladó biztonsági tartalékkal fogadta el a Parlament.

2021-ben is a középpontban maradt a világméretű koronavírus-járvány elleni védekezés, továbbra is elsőrendű feladat volt az egészség védelme mellett a gazdaságvédelem és a gazdaság újraindítása. Ezzel párhuzamosan meg kellett őrizni az elmúlt évek sikeres kormányzati politikájának kiemelt elemeit, programjait, a családvédelem és otthonteremtés, valamint a munkaalapú társadalom építésének vívmányait.

A 2021. évi költségvetési törvény elfogadása után a makrogazdasági környezet 2020-ban kedvezőtlenebbül alakult a vártnál, ami rosszabb kiindulási alapot teremtett a 2021-es évre, és a

költségvetési hiány fenntartható szintre csökkentésének üteme is változott. A járványra tekintettel a 2021. évi költségvetési törvény elfogadása után a Kormány további béremelésekről, adókönyvitésekről, valamint új, a családokat és a vállalkozásokat segítő programokról döntött. A járvány harmadik hulláma miatt bezárni kényszerült vállalkozásokat a Kormány a bértámogatási program és adókedvezmények kiterjesztésével segítette.

A humánjárvány következményeinek enyhítésére számos kormányrendelet született. Továbbá sor került a 2021. évi költségvetési törvény módosítására a Költségvetési Tanács véleményének kikérése mellett, amely a megváltozott körülmények miatt a korábbiánál magasabb, 7,5%-os hiánycélt határozott meg.

2021 végén már látható volt, hogy a Kormány sikeres, a gazdaság újraindítását segítő és a családok helyzetét javító, a korábban elindított programokat megtartó, sőt bővítő költségvetési politikája révén a gazdaság

újraindítása megvalósul és kimagasló növekedési ütem várható.

Ennek következtében már kisebb mértékben volt szükséges állami beruházásokon keresztül is ösztönözni a fellendülést. A Kormány ezért 2021. decemberében úgy döntött, hogy egyes beruházásokat később valósít meg, ezzel jelentősen, összesen 350 milliárd forinttal növeli Magyarország 2021. évi pénzügyi tartalékait az államadósság csökkentése mellett. Ezen intézkedésnek és a gyors gazdasági kilábalásnak az eredményeként a módosított hiánycélnál jóval kisebb, 6,8% lett a hiány, az államadósság pedig 76,8-ra csökkent az előző évi 79,6%-hoz képest.

Bevételi oldal

Az adóbevételek eredményszemléletben 1167 milliárd forinttal haladták meg az előző évit annak ellenére, hogy jelentős adókönyvitésekről született döntés.

A Kormány döntött arról, hogy a gyermeket nevelő szülők a 2021-ben befizetett személyi jövedelemadójukat a befizetés mértékéig vagy egy felső határig visszakapják. A kifizetés 2022 februárjában történt meg, azonban az intézkedés az uniós módszertan szerinti, eredményszemléletű adóbevételeket 2021-re vonatkozóan érintette. Az intézkedés költségvetési hatása elérheti a mintegy 680 milliárd forintot. Az adó-visszatérítést nemcsak magánszemélyek, hanem vállalkozók is megkapták, azaz egyéni vállalkozók, mezőgazdasági őstermelők, ingatlan-bérbeadók, katas és ekho-s adózók. A visszatérítés maximuma az éves átlagbér adótartamáig történt, legfeljebb 809 ezer forint mértékig.

A gyermekes családok otthonteremtésének elősegítése érdekében 2021. január 1-jétől mind az új, mind a használt lakások megvásárlása mentessé vált a visszerhes vagyonszerzési illeték alól, ha a vásárlásnál a vagyonszerző a családi otthonteremtési kedvezményt (CSOK) használja fel.

2021. január 1-jétől az otthonteremtési akcióterv keretében az új építésű lakások értékesítésére vonatkozó adómérték ismét 5 százalékra csökkent.

Az adózókat 2021-ben már a teljes évet illetően kedvezően érintette, hogy 2020. július 1-jétől két százalékponttal csökkent a szociális hozzájárulási adó. Ezzel a lépéssel párhuzamosan a kisvállalati adó kulcsa is mérséklődött 2021. január 1-jétől egy százalékponttal.

A KIVA 1 milliárd forint helyett már 3 milliárd forint bevételi határig volt választható 2021-től. Ezzel összhangban pedig a megszűnési korlát 3 milliárd forintról 6 milliárd forintra emelkedett.

Az iparüzési adó kulcsának maximuma 2021-ben a felére, 2 százalék helyett 1 százalékra csökkent a mikro, kis- és középvállalkozások számára. A kieső iparüzési adó bevételeket a Kormány a 25 ezer fő alatti kistelephelyek esetén kompenzálta, a nagyobb önkormányzatok esetén pedig egyenként tekintette át a pénzügyi helyzetet, és így döntött támogatás biztosításáról.

A nehéz helyzetbe került vállalkozások megsegítése érdekében további likviditást segítő intézkedések kerültek elfogadásra. A pénzügyi problémával küzdő vállalatok fizetési kedvezményben részesülhettek. A gyorsabb áfa-visszafizetés az év végéig maradt fenn.

Szintén a vállalkozásokat segítette az a rendelkezés, hogy a szociális hozzájárulási adó kedvezmény már három havi munkanélküliség után igénybe vehető a korábbi hat hónap helyett.

2021-ben a SZÉP-kártya kedvezményes adózású keretösszege 800 ezer forintra nőtt a versenyszférában, 400 ezer forintra pedig a közszférában, hozzájárulva a hazai turizmus élénkítéséhez a járványhelyzet megszűnése után. A SZÉP-kártya szociális hozzájárulási adója év végéig eltörlésre került.

A vendéglátás és a turizmus ágazat által fizetett turizmusfejlesztési hozzájárulás elengedése 2021 végéig meghosszabbodott. Ezenfelül a reprezentációt és üzleti ajándékot terhelő szociális hozzájárulási adó is eltörlésre került 2021. december 31-ig.

Kiadási oldal

A járványra tekintettel a 2021. évi költségvetési törvény elfogadása után a Kormány további béremelésekről, valamint új, a családokat és a vállalkozásokat segítő programokról döntött:

Az orvosok 3 lépcsőben jelentős béremelésben részesültek, a fizetések 2021-től kezdődően három év alatt minden korábbinál nagyobb mértékben emelkednek. A szakorvosok mellett a fogorvosok, az alapellátásban dolgozó orvosok és szakdolgozók jövedelme is emelkedett. A béremelésekre allokkált forrás 359 milliárd forint volt.

A Kormány 10 millió forintos kamatmentes gyorskölcsönt nyújtott 10 évre a legsérülékenyebb kis- és középvállalkozásoknak. A 100 milliárd forintos hitelkeretű program három év türelmi időt hagy a törlesztés megkezdésére.

2021-től kezdődően akár 3 millió forint felújítási támogatást igényelhetnek a gyermeket nevelő családok. A lakásfelújítási program mellett a Kormány kedvezményes hitel lehetőséget is biztosított. A hitel mértéke maximum 6 millió forint lehet, kedvezményes 3 százalékos kamattal. A felvett hitel összegből 3 millió forint vissza nem térítendő támogatás, mely a felújítás végén vehető igénybe.

A 2021-es évben az ugrásszerűen emelkedő energiaárak már érdemben befolyásolták a költségvetést, illetve az állam által végzett közszolgáltatások költségét. Részben emiatt, részben a járványhelyzetre tekintettel az egyedi és normatív támogatások az előirányzathoz képest 179 milliárd forinttal magasabban alakultak. A helyközi és személyszállítás támogatására közel 100 milliárd forinttal, a villamos energia termeléssel kapcsolatos és a távhőszolgáltatások kompenzációja miatt 78 milliárd forinttal nőttek a kiadások.

A lakásépítési támogatások elsősorban az újonnan bevezetett otthonfelújítási program miatt 127 milliárd forinttal teljesültek magasabban.

A gazdasági növekedésnek köszönhetően nyugdíjprémium kifizetésére is sor került, közel 200 milliárd forintos összegben, ami az eredeti terveket 138 milliárd forinttal haladta meg.

A járványhelyzetre tekintettel a Járvány Elleni Védekezés Központi Tartaléka közel 400 milliárd forinttal lépte túl a tervezett összeget. A legnagyobb összegek a vakcina beszerzéshez és az egészségügyi védőeszközök beszerzéséhez köthetők.

Az állami vagyonnal kapcsolatos kiadások több mint 950 milliárd forinttal haladták meg a tervezett összeget. Ennek jelentős hányada társaságok tőkeemelésével és beruházásokkal, illetve kisebb mértékben az ingatlanokkal és ingóságokkal kapcsolatos kiadásokkal hozható összefüggésbe.

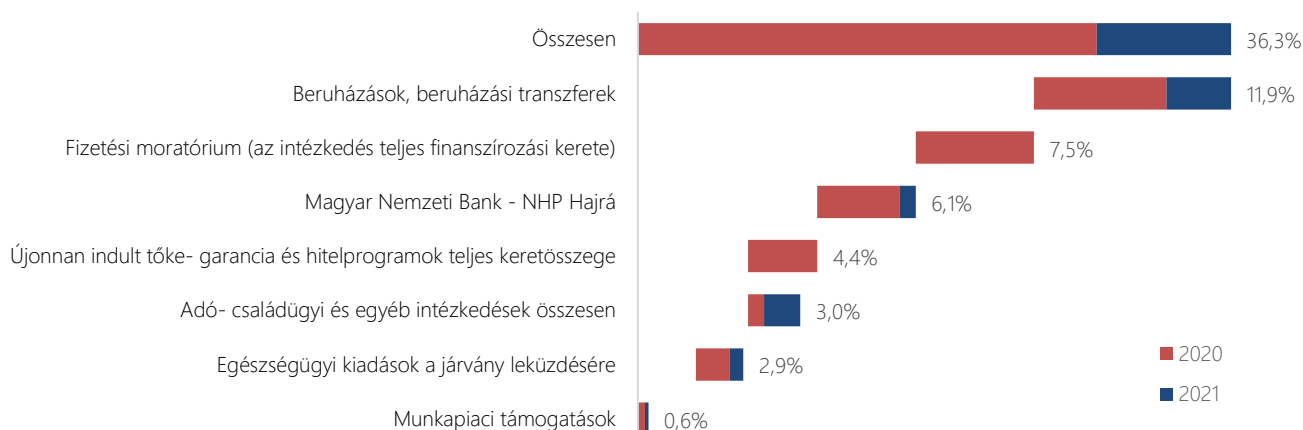
A nettó kamatkidadásokon már megmutatkozott a hozamok érdemi emelkedése, mivel ez a teher eredményszemléletben közel 80 milliárd forinttal volt magasabb a tervezetthez képest.

2021-ben is érvényesült az a fontos kormányzati cél, hogy az uniós források minél gyorsabban kerüljenek felhasználásra. 2021 végére a 2014–2020 közötti időszak kötelezettségvállalási szintje meghaladta a 113%-ot.

2021-ben az uniós bevételek összege meghaladta az 1550 milliárd forintot. A járvány elleni védekezés, illetve a járvány gazdasági hatásainak enyhítése céljából hozott új intézkedések elindulásával a források felhasználása az EU React keretből megkezdődött, ilyen forrásból mintegy 150 milliárd forint került felhasználásra a 2021. évben.

4.1 ábra: A betervezett intézkedések gazdasági léptéke

(a GDP arányában)

Forrás: PM

4.3. 2022. ÉVI KÖLTSÉGVETÉS

A 2022-es költségvetést dinamikus, 5,2%-os gazdasági növekedéssel, mérsékelt, 3%-os inflációval, a GDP több mint 0,4%-át, 233 milliárd forintot meghaladó biztonsági tartalékkal fogadta el az Országgyűlés. A 2022-es költségvetés hivatott volt tovább erősíteni az elmúlt évek kormányzati politikájának meghatározó elemeit, kiemelten a család- és nyugdíjpolitikát, az otthonteremtés- és felújítás programját. Ugyanakkor prioritás volt a pénzügyi stabilitás és a felelős költségvetési gazdálkodás fenntartása, melyekre hazánk fejlődéséhez, a szuverén gazdaságpolitika továbbviteléhez szükség van.

A költségvetési törvény elfogadása után a gazdaság újraindítása a tervezettnél dinamikusabban alakult, a gazdasági növekedés, a foglalkoztatás, a bérek és a fogyasztás erőteljesen bővült. Emiatt a költségvetési törvényben szereplőnél 1400 Mrd forinttal több adóbevételek lehet számítani.

A megnövekedett mozgásteret a kormányzat a vállalatokat és a családokat kedvezően érintő intézkedésekre használta fel:

- Az iparűzési adó maximális kulcsa 2022-ben továbbra is 1% marad a kis- és középvállalkozások, valamint az egyéni vállalkozások körében.
- 2022. január 1-jétől az egészségügyben, az oktatásban, a szociális ágazatban, a bölcsődékben és a kultúra területén dolgozók, valamint a

rendvédelmi és a fegyveres erők állománya jelentős béremelésben részesültek. A hivatásos szolgálat elismerése céljából február közepéig került sor a havi fegyverpénz kifizetésére a fegyveres és a rendvédelmi feladatokat ellátó szerveknél foglalkoztatottak részére.

- A teljes 13. havi nyugdíj visszaépítésre került az idén. A nyugdíjak és nyugdíjszerű ellátások 5%-kal emelkedtek 2022. január 1-jétől. Újra sor kerülhet nyugdíjprémium fizetésre, mivel a gazdasági növekedés várhatóan meghaladja az ennek feltételét képező 3,5%-os mértéket.
- Az Otthonteremtési Program keretében bevezetett áfa- és adómentességek idén is tovább élnek.
- 2022. január 1-től a minimálbér 200 ezer forintra, a garantált bérminimum pedig 260 ezer forintra emelkedett. Ennek köszönhetően 2022. január 1-től magasabb a minimálbér, mint 2010-ben az átlagbér volt. Ezzel párhuzamosan nő a gyermekgondozási díj (gyed), a hallgatói gyed és a gyermekek otthongondozási díja (gyod) is. A gyed maximális összege eléri a bruttó 280 ezer forintot, a hallgatói gyed alapképzés esetén bruttó 140 ezer forintra emelkedett, a gyod pedig nettó 180 ezer forint. A minimálbér emeléssel összefüggésben a közmunkások bére 100 ezer forintra emelkedett.
- A béreket terhelő munkáltatói adóterhek 2022-től 4 százalékponttal tovább csökkentek, ami

kiegészülve a 25 év alatti fiatalok átlagbérig megvalósuló szja mentességével, újabb jelentős előrelépést jelent a munkát terhelő adók csökkentésében.

- A kisvállalati adó (KIVA) kulcsa 11%-ról 10%-ra tovább mérséklődött 2022. január 1-jétől.

A Kormány kiemelt célja továbbá, hogy a családokat megvédje az áremelkedési folyamatoktól, ezt szolgálja a rezsicsökkentés politikája, az üzemanyagárak rögzítése, a lakossági kamatstop, valamint egyes élelmiszerek árának rögzítése is. 2022-ben az energiaárak növekedése miatt számolni kell a leginkább érintett (energetikai és közlekedési) állami cégek támogatásának emelkedésével.

Hasonlóan az előző évhez kiemelt prioritás a honvédelem. A keleti határainkon kialakult háborús helyzet miatt is prioritás a magyar haderő fejlesztése. A HM költségvetési kerete 2017 óta a GDP arányában lett meghatározva, azaz a fejezet támogatási keretszámának GDP részaránya évente legalább 0,1%-kal kellett növekedjen. Ennek megfelelően a tárca támogatása 2016. évtől kezdődően folyamatosan jelentős mértékben nőtt. 2022-ben – hasonlóan 2021-hez – a korábbi, évi 0,1 százalékpontos növekedés helyett 0,2 százalékpontos növekedésre került sor. A honvédelmi kiadások 2021-ben túllépheték a 800 milliárd forintot, 2022-re pedig 2010-hez viszonyítva több mint négyszeresére, 1000 milliárd forint közelébe emelkedhetnek.

4.4. 2023-26. ÉVI ÁLLAMHÁZTARTÁSI FOLYAMATOK

A programidőszak utolsó négy évében a konvergencia program előrejelzése döntően már eddig meghozott kormányzati döntéseket vesz figyelembe.

A bevételi oldal meghatározó elemei az adó- és járulékbévételek, valamint az uniós transzferek. Folytatódik a foglalkoztatás bővítése, a családok és a vállalkozások támogatása. Az uniós támogatások tekintetében 2021-től már új uniós költségvetési ciklus kezdődött, de ezzel párhuzamosan az előző uniós költségvetési ciklus forrásainak a felhasználása megtörténik. Az előttünk álló években összességében

2022-ben a költségvetésre is nyilvánvalóan hatással van az orosz-ukrán háború. Elsősorban az Ukrajnából érkező menekültekről való gondoskodás feladata merült fel. A háború miatt otthonaikat kényszerűen elhagyók megsegítésére a források rendelkezésre állnak, az előirányzatok a Kormány jóváhagyásával túlléphetők. A Kormány támogatja a magyarországi segélyszervezetek által tervezett, az ukrajnai konfliktus következtében Kárpátalján kialakult válsághelyzet enyhítését célzó helyszíni humanitárius tevékenységet.

A menekülthullám miatt az oktatás, egészségügy, szociális ellátás és a munkavállalás területén is többletkiadások merülnek fel. A várható kiadások tervezésénél figyelembe kell venni, hogy a Magyarországra érkező menekülteknek csak kis része szándékozik itt letelepedni, ezért a költségvetési egyenlegre gyakorolt ezen közvetlen hatás kezelhető.

A tervezettnél gyorsabb helyreállásra tekintettel a gazdaság költségvetési eszközökkel való élénkítésére 2022-ben már kevésbé van szükség, ezért 2021. év végén a Kormány a költségvetési törvényben meghatározottnál alacsonyabb, 4,9%-os hiánycél elérését tűzte ki. E cél megvalósítása érdekében – a beruházási döntések felülvizsgálatával – mintegy 755 milliárd forint kiadáscsökkentésre került sor. A geopolitikai környezet romlása közepette a Kormány továbbra is elkötelezett a 4,9%-os hiánycél teljesítésében.

jelentős uniós forrás hívható le, azonban a hozzájárulás mértéke is növekszik.

Az adóelvonások (pl. 25 év alattiak szja mentessége, csokkal vásárolt lakások illetékmentessége) fennmaradásával számolunk, ugyanakkor a dinamikus bővülő GDP mellett 1,2 százalékponttal mérséklődhet az adócentralizáció 2026-ig. Az államháztartás összes GDP arányos bevétele 2,2 százalékponttal mérséklődhet.

4.2. táblázat: Az államháztartás fő bevételei (a GDP %-ában)

	2023	2024	2025	2026
Adó- és járulékbévételek	34,8	34,5	34,1	33,6
Egyéb bevétel az EU transzferek nélkül	4,3	4,0	3,8	3,6
Összes bevétel az EU transzferek nélkül	39,0	38,5	37,9	37,2
EU transzferek	2,6	2,6	2,4	2,2
Bevételek összesen	41,6	41,1	40,3	39,4

Megjegyzés: a kerekítések miatt a részletek nem feltétlenül adják ki az összesített mértékeket.

Forrás: PM-számítás

A GDP-arányos összes bevétel az uniós támogatások nélkül 2023 és 2026 között 1,8 százalékponttal mérséklődhet, míg az uniós támogatások nélküli kiadások ennél erőteljesebben, 4,3 százalékponttal szorulhatnak vissza.

Az előrejelzés számol:

- meghatározott esetekben az újonnan vásárolt vagy épített lakások áfájának 27%-ról 5%-ra csökkenésével,
- valamint a csok igénybe vételével vásárolt ingatlanok visszerhes átruházási illeték mentességével a teljes időhorizonton,
- a 25 év alatti személyek jövedelemadó-mentességével, mely a fiatalok munkaerőpiaci részvételét, önálló életkezdését és családalapítását segíti,
- a 13. havi nyugdíj kifizetésével, a nyugdíjak reálértékének megőrzésével, valamint a 3,5%-ot meghaladó növekedés esetén a nyugdíjprémium intézményével,
- az orvosok 2021-ben indult és több évig tartó bérfejlesztési programjával,
- a honvédelemre fordítható GDP-arányos kiadások növekedésével,
- az előző évekhez hasonlóan jelentős infrastrukturális fejlesztésekkel: közúti és vasúti fejlesztésekkel, ipari parkok kialakításával, területfejlesztési feladatokkal,
- a beruházások előkészítésének és rugalmas megvalósításának finanszírozására szolgáló Beruházási Alappal,
- a Magyar Falu és a Modern Városok Program előrehaladásával,
- az Egészséges Budapest program keretében sorra kerülő beruházásokkal,

- turisztikai, és egyéb gazdasági fejlesztésekkel.

A közzférában többek közt az egészségügyben és az oktatásban a bérek emelkedhetnek, ennek ellenére a dinamikus növekvő GDP miatt a munkavállalói jövedelemre fordított GDP-arányos összeg 1,2 százalékponttal mérséklődhet 2023 és 2026 között.

Takarékosság érvényesül a kormányzati szektor működési kiadásaiban, ami tükröződik abban, hogy a tisztán hazai forrásból vásárolt áruk és szolgáltatások GDP-arányos nagysága 6,4%-ról 5,8%-ra csökken.

A piaci termelők útján nyújtott juttatások GDP-arányos nagysága 2023-tól kezdődően az időszak végére kismértékű mérséklődést mutat.

A társadalmi juttatások alakulását továbbra is meghatározzák a korábban végrehajtott strukturális átalakítások. A pénzbeli juttatások mérséklődnek a GDP arányában a dinamikus gazdasági növekedés gyors visszatérése miatt, a 13. havi nyugdíj bevezetése ellenére is. A GDP százalékában mérve az összes társadalmi juttatás 1,3 százalékponttal mérséklődhet 2023 és 2026 között, ami jelentős mértékben járul hozzá az újraelosztási ráta csökkenéséhez.

A kamatkiadás a 2023-at megelőző években érdemben nő az állampapírhozamok emelkedésével és az infláció felgyorsulásával összefüggésben, de a hozamok stabilizálódásával, valamint az infláció csökkenésével a 2023. évi 3%-os értékről 2026 végére 2,7%-ra csökken. A lakosság által tartott állampapírok állományának magas szintje emeli ugyan a kamatkiadásokat, mivel a lakossági papírok kamata magasabb a többi állampapírhoz viszonyítva, de a magyar háztartásokhoz kerülő kamatjövedelmek a GDP emelkedéséhez, közvetve az adóbevételek növekedéséhez is hozzájárulnak.

A hazai forrásból finanszírozott beruházások stabilan magas szinten alakulnak. Míg 2023-ban az összes kormányzati beruházás 67 százaléka valósulhat meg hazai forrásból (ide értve az uniós fejlesztésekhez adott hazai társfinanszírozást), addig 2026-ra már 72 százalékra nőhet ez az arány. A Paks 2 beruházás ebben az arányszámban nem szerepel, mivel azt felhalmozási transzferként veszi számba a statisztika.

Az energiaárak emelkedése fokozott állami szerepvállalást tesz szükségessé a rezsiköltségek alacsonyan tartása érdekében. A kormányzat egyéb kiadásai a 2020 előtti időszakokkal összevetve az energiaszolgáltató vállalatoknak nyújtandó transzferek miatt várhatóan magas szinten maradnak az előttünk álló években. Az MNB veszteségének megtérítésével is számolni kell középtávon, az MNB jelentős tőkéje mellett jelenlegi prognózisunk szerint erre először 2024-ben kerülhet sor.

4.3. táblázat: Az államháztartás fő kiadásai (a GDP %-ában)

	2023	2024	2025	2026
Egyenleg	-3,5	-2,5	-1,5	-1,0
Bevételek összesen	41,6	41,1	40,3	39,4
Kiadások összesen	45,1	43,6	41,8	40,4
Összes kiadás az EU transzferek nélkül	42,5	41,0	39,4	38,2
ebből:				
munkavállalói jövedelem	9,7	9,5	8,8	8,5
árúk és szolgáltatások vásárlása tisztán hazai forrásból	6,4	6,2	6,0	5,8
beruházások hazai forrásból (társfinanszírozással együtt)	3,7	4,2	4,3	4,3
társadalmi juttatások	12,1	11,7	11,2	10,8
kamatkiadás	3,0	3,0	2,8	2,7

4.5. STRUKTURÁLIS EGYENLEG

A strukturális egyenleg a kormányzati szektornak a gazdaság ciklikus hatásaitól és az egyszeri tételektől megtisztított egyenlege. A középtávú költségvetési cél („*medium-term budgetary objective*”) a strukturális egyenlegre meghatározott célérték, mely 2023-tól 2025-ig a GDP 1,0%-ának megfelelő strukturális hiány, összhangban a „Code of Conduct”-ban bemutatott módszertannal.

A strukturális egyenleg becsléséhez a konvergencia program 0,45 nagyságú együtthatóval számítja ki a ciklikusan igazított egyenleget, amely megfelel az EU Kibocsátási Rés Munkacsoport által elfogadott módszertannak. Az együttható azt jelenti, hogy az államháztartás egyenlege 0,45 százalékponttal

változik, amennyiben a GDP (változatlan szerkezetben) 1%-kal eltér a potenciális kibocsátástól.

A kibocsátási rés a koronavírus-járványt megelőzően az erőteljes belföldi kereslet eredményeként pozitív tartományba került. Ugyanakkor 2020-ban a válság következtében a kibocsátási rés jelentős mértékben a negatív tartományban alakult és a Pénzügyminisztérium alapváltozati becslése szerint idén -1,3%-ot tehet ki. Előretekintve a konvergencia program időhorizontján a kibocsátási rés fokozatos záródása jelezhető előre.

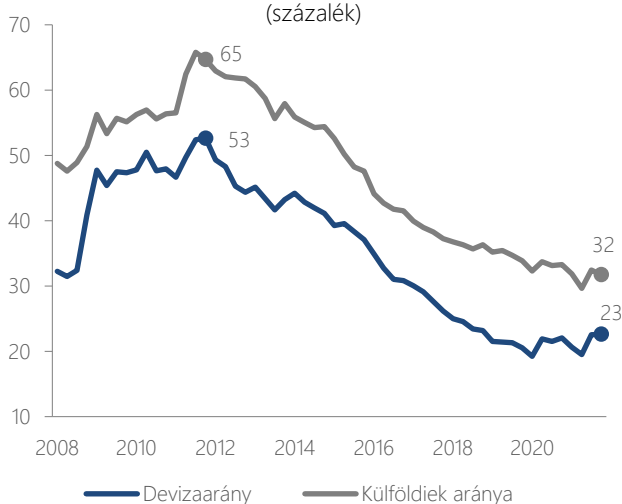
A jelenlegi számítások alapján a költségvetés strukturális egyenlege 2022-ben a GDP 3,6%-ának megfelelő mértékű hiányt mutathat.

4.6. A KORMÁNYZATI SEKTOR ADÓSSÁGA

A magyar államadósság-kezelésben továbbra is fontos szempontként maradtak meg a korábbi évek fő stratégiai irányvonalai: a külső kitétség csökkentése, a devizaarány mérséklése, valamint az adósság hátralévő futamidejének növelése. A külföldiek aránya a teljes államháztartás adósságán belül ezzel összhangban a 2011 végi 65%-ról 2021 végére 32% alá mérséklődött, míg a devizaarány 53%-ról 20% közelébe süllyedt ugyanebben az időszakban, azzal együtt is, hogy az adósságkezelő – 2020-hoz hasonlóan – sikeres devizakötvény-kibocsátásokat hajtott végre az elmúlt egy évben (4.2. ábra).

Az országkockázatot jelenleg legjobban tükröző Z-spread, azaz az ötéves, euróban denominált magyar államkötvény kockázatmentes euró államkötvényhez mért felára 2021-ben 60-ról 23 bázispontra mérséklődött. Azóta ugyanakkor, főként az orosz-ukrán konfliktus hatására, 100 bázispontra emelkedett. A hasonló tartalmú CDS felár 64 bázispontról indult 2021-ben, 2022. április végére pedig 110 bázispontra emelkedett.

4.2. ábra: Az államadósság devizaaránya és a külföldiek közötti aránya
(százalék)

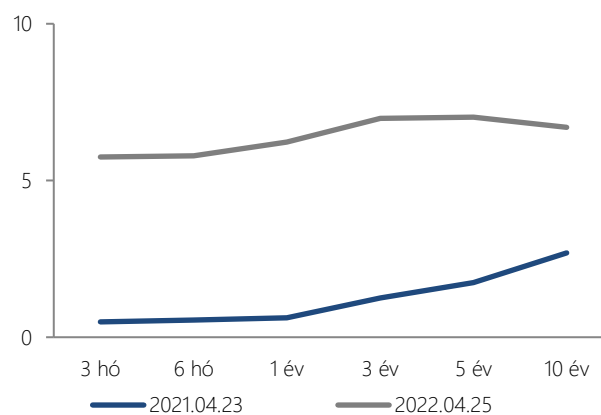

Forrás: MNB

Habár mind a rövid, mind a hosszú állampapírok hozamai érezhetően, hozzávetőleg 2-3 százalékponttal alacsonyabbak a 2011. év végi sinthez képest, az utóbbi évben az emelkedő inflációs környezet az erre reagáló monetáris politikával, valamint a külső

tényezők – mint az orosz-ukrán háború következtében fellépő bizonytalanságok – a hozamszintek emelkedéséhez vezettek. A 3 hónapos hozam így jelenleg 5,7%, az öt- és tízéves pedig 6,7-7,0%-on áll. Az elmúlt egy évben tehát a hozamgörbe számottevő felfelé tolódása, valamint ellaposodása tapasztalható: a rövid vége 5,3 százalékponttal, míg a hosszú 4,0-5,3 százalékponttal emelkedett (4.3. ábra).

4.3. ábra: A hozamgörbe eltolódása
(százalék)

Forrás: ÁKK

Az elsődleges piacon az aukciós hozamok is nagyrészt a másodpiaci trendek mentén alakultak. Habár a hozamemelkedés hatására fokozatosan emelkednek a finanszírozási költségek, az átárazódási ütemet jelentősen mérsékli a fix kamatozású adósságelemek magas aránya az adósságportfólióban és az adósság egyre növekvő hátralévő futamideje. A 2012-ben még 5,3%-os implicit kamatláb, azaz az adósság átlagos kamatterhe 2021-ben 3,2% volt, de a tervezési időhorizont végén is csak 4,3%-ig történő emelkedése várható.

A koronavírus-járvány gazdasági hatásainak legyűrésében elért 2020-as sikerek után 2021-ben is kedvező lehetőségnek kínálkozott a nemzetközi piacra lépés. Megkezdődött továbbá a fejlett piaci és hazai monetáris politikák szigorítása, azaz a még kedvező feltételek kihasználása is a mielőbbi kibocsátást ösztönözte. A magyar gazdaságnak a vírusidőszakot követő újraindításában a fiskális ösztönzés kiemelkedő

szerepet kapott, így a biztonsági tartalék képzése még inkább fontos szemponttá vált. A kormányzati és jegybanki tartalékok ráadásul válságidőszakban kiemelt jelentőséget kapnak, a finanszírozás gördülékenységét szolgálják. A finanszírozás biztonsága érdekében továbbra is ajánlatos volt a befektetői kör diverzifikációja, nemzetközi kötvénykibocsátás alkalmazása. Magyarország így képes volt demonstrálni azt, hogy felmerülő forrásszükségletét magas piaci érdeklődés mellett képes biztosítani.

Ennek megfelelően 2021. szeptember 14-15-én nagyszámú nemzetközi kötvénykibocsátásra került sor. Ez volt minden idők legnagyobb magyar kötvénykibocsátása a nemzetközi piacokon. A kibocsátás keretében kedvező feltételekkel, alacsony kamattal, 10 és 30 év futamidejű, 4,25 milliárd dollár értékű, valamint 7 éves lejáratú, 1 milliárd euró értékű devizakötvények kerültek a befektetőkhez jelentős érdeklődés mellett. A 10 és 30 éves dollárkötvények kamata rendre 2,125% és 3,125%-on, míg az eurókötvény kamata 0,326%-on alakult. Az eurókötvény kuponja az eddigi legalacsonyabb, amelyet a magyar állam elért euró kibocsátásai során.

A globálisan egyre fontosabbá váló fenntarthatóság, „zöldülés” szempontja az ázsiai piacokon történő kibocsátásokkal tovább integrálódott az adósságkezelésben. A Magyar Állam 2021. december 14-én elsőként a világon bocsátott ki szuverén zöld kötvényt Kínában. A 3 éves lejáratú panda, azaz on-shore piaci Zöld Kötvény 1 milliárd renminbi (nagyságrendileg 140 millió euró) értékű. 2022. február 18-án pedig 75,3 milliárd jen összegben (580 millió euró) japán szamurájkötvény kibocsátására is sor került, amelynek négy sorozatából három hosszabb futamidejű zöld kötvény (5, 7 és 10 éves zöld kötvények, 3 éves hagyományos kötvény). A kuponkamatok 0,45% és 1,15% között alakultak.

A tartalékok a tranzakciókkal magasan biztonságos szintre kerültek úgy, hogy közben a devizaarány mértéke sem emelkedett. A kibocsátások sikere újra bizonyította, hogy a befektetők bizalma töretlen a kormányzat 2010 óta folytatott gazdaságpolitikája iránt.

Az államadósság finanszírozásának befektetői szerkezetében eközben is lényeges maradt a hazai szektorok szerepvállalása. Az intézményi befektetők vásárlásait – a nemzetközi példákhoz hasonlóan – 2021 végéig a jegybanki kötvényvásárlási program támogatta, ugyanakkor a lakosság részesedése is erőteljes maradt az adósságfinanszírozásban. A MÁP+ erőteljesen növekedő pályán tartotta a lakosság kezében lévő állampapír-állományt, az utóbbi időszakban pedig – az infláció emelkedésével – az inflációkövető PMÁP kínált rendkívül kedvező befektetési formát a lakosság számára. Jelenleg az államadósság több mint negyede a lakosság kezében van, 2021 elejétől kezdve 1000 milliárd forinttal 10 300 milliárd forint közelébe emelkedett a háztartások állampapír-állománya. A lakosság megbízható befektető, szerepvállalása stabilizálja az adósságfinanszírozást. A hazai szektorokra való támaszkodás védi az országot a külső kitétségből eredő sérülékenységtől. Az elmúlt két évben többször bebizonyosodott ugyanis, hogy a lakosság piaci turbulencia esetén jellemzően őrzi befektetéseit. Nem elhanyagolandó előny továbbá az sem, hogy a kifizetett kamat pedig a magyar családok jövedelmét növeli.

A harmadik prioritás az adósságkezelésben az adósság hátralévő futamidejének növelése. Miután mind a lakossági, mind a hazai és külföldi intézményi befektetők egyre inkább a hosszú állampapírokat keresik, az elmúlt években az adósság hátralévő futamideje és durációja is meredeken emelkedik, 2021 végén előbbi 6, utóbbi pedig 5 évnél járt. Ehhez érdemben hozzájárultak a MÁP+ sikerén túlmenően a devizakötvény-kibocsátások is. Ezzel az adósság megújítási kockázata is érdemben mérséklődött.

4.4. táblázat: Egyes szektorok állampapír-piaci részesedése (%) 2022. február)

Befektetőtípusok	
Külföld	28
Hitelintézetek	27
Háztartások	27
Biztosítók, nyugdíjpénztárak	6
Egyéb	12

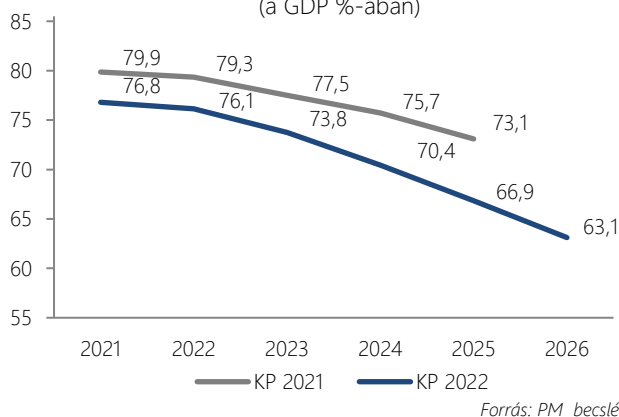
Forrás: MNB, PM számítás

Az adósságkezelési prioritások továbbra is kiemelt szempontként lesznek jelen az adósságkezelésben. 2022-ben tovább csökken a devizaarány a külföldiek

arányának mérséklődésével egyetemben, miközben a finanszírozásban tovább erősödik a hazai befektetők, mindenekelőtt a lakosság szerepe. Az adósságszerkezet egészségesebbé tételére és így a külső sérülékenység csökkentésére vonatkozó kormányzati törekvéseket a befektetők mellett a hitelminősítők is elismerik, hiszen még a bizonytalanságokkal teli járványidőszak közepette is stabilan tartották minősítési besorolásukat. Azóta pedig, 2021 szeptemberében a Moody's is egy szintre emelte minősítését a másik két hitelminősítővel – pozitívan méltatva a magyar gazdaság erős ellenálló-képességét és növekedési kilátásait.

A GDP-arányos államadósság 2011 óta tartó folyamatos mérséklődése 2020-ban a koronavírus-válság gazdasági hatásainak és az ezt kezelő kormányzati intézkedéseknek eredményeképpen szükségszerűen megtorpant, 2020 során 65,5%-ról 79,6%-ra emelkedett. Ez a többi tagországéhoz hasonló mértékű növekedés, az uniós adósságszint ugyanis 77,2%-ról 90,1%-ra emelkedett ebben az időszakban. 2021-ben ugyanakkor – az unióssal ellentétben – a magyar adósságráta újra mérséklődni kezdett, 369 forint/euró árfolyam mellett 76,8%-os szintre csökkent. Innentől további dinamikus mérséklődés várható, amellyel a tervezési horizont végére, 2026-ra az adósságráta előreláthatólag 63,1%-ra csökken vissza (4.4. ábra).

4.4. ábra: Az adósságráta a 2021. és 2022. évi Konvergencia Programokban
(a GDP %-ában)

A jelenlegi konvergencia program a tavalyinál alacsonyabban futó adósságpályával számol, ami a koronavírus-járvány gazdasági és pénzügyi hatásainak

sikeres kezelését, valamint a magasabb deflátor hatását tükrözi.

4.5. táblázat: A 2021. és 2022. évi adósságpálya-előrejelzések eltérése (százalékpont)

2022	2023	2024	2025
-3,2	-3,8	-5,3	-6,2

Forrás: PM számítás

(1) Nominális GDP: A 2021. évi konvergencia program számainál magasabb nominális GDP értékek az adósságpályát lejjebb tolják a tavalyi előrejelzéshez képest.

4.6. táblázat: Az eltérő nominális növekedés hatása az adósságpályára (százalékpont)

2022	2023	2024	2025
-6,2	-8,8	-9,6	-9,6

Forrás: PM számítás

(2) Számlálóhatás: A 2021. évi konvergencia programban szereplőnél magasabb adósságállomány-előrejelzés 2022 és 2025 között önmagában a következőképp módosítja a 2021. évi adósságpálya-előrejelzést.

4.7. táblázat: Az eltérő adósságállományok hatása az adósságpályára (százalékpont)

2022	2023	2024	2025
+3,0	+5,1	+4,3	+3,4

Forrás: PM számítás

Az elmozdulás több tényező együttes hatásának tudható be, amelyből a 2021-es változásokon túl a tavaly tervezetthez képest mérsékeltbb hiány a meghatározó a következő évek vonatkozásában.

(2a) Bruttó kamatkiadások és elsődleges egyenleg: Az elsődleges egyenleg számai az egész tervezési horizonton számottevően emelkedtek a 2021. évi konvergencia programban szereplő lefutáshoz képest, ami önmagában 0,9-1,2 százalékponttal alacsonyabb adósságpályát eredményez. A kamatkiadási prognózis növekedett, ez önmagában 0,5-1,0 százalékponttal tolta feljebb az adósságpályát, kioltva az elsődleges egyenleg által okozott javulás tetemes részét.

(2b) Egyéb tételek: Az adósságpálya módosulására az egyéb (ún. SFA, „stock-flow adjustments”) tételek egyenlegének eltérése is jelentős, ámde vegyes hatást

gyakorol: 2022-2023-ban 1,4-2,2 százalékponttal mérséklí, míg később némiképp feljebb tolja azt, így az első két évben még javít az adósságpályán, azt követően azonban gyakorlatilag semlegesíti az elsődleges hiány pozitív hatását. Az adósság előrejelzéséhez használt technikai árfolyamfeltevés a 2021. évi konvergencia program 360,9 HUF/EUR árfolyamánál 2,5%-kal gyengébb (370,0 HUF/EUR). A tavalyinál 9,1 egységnyivel magasabb árfolyamfeltevés önmagában 0,4 százalékponttal magasabb adósságpályához vezet. Ezen túl a korábbi előrejelzéshez képest nagyobb eltérést okoz az állam pénzeszközállományának (a Kincstári Egységes Számla és az MNB-nél elhelyezett devizabetét) változása is.

Az adósságráta jövőbeni alakulása a következő főbb tényezők változására érzékeny minden más változatlansága mellett:

(A) Elsődleges egyenleg: A GDP-arányos elsődleges egyenleg 2022-től kezdődő, tartós, a pálya végéig érvényesülő 1 százalékpontnyi feljebb tolódása 2022-ben 1 százalékponttal, 2025-re pedig 0,8 százalékponttal mérsékelné a bruttó adósságrátát.

(B) Árfolyam: 2022-től az újra csökkenő devizaarány miatt tovább mérséklődik az adósság árfolyamkitettsége, amit jól tükröz az, hogy 1 egységnyi árfolyam-elmozdulás 2022-ben 0,05 százalékponttal, az időhorizont végén pedig már csak alig 0,04 százalékponttal módosítja az adósságrátát. Így tehát a konvergencia programban szereplő árfolyam-feltételezéshez képest 1%-kal gyengébb nominális árfolyam (373,7 HUF/EUR) 2022-ben még 0,18, 2025-ben viszont már csak 0,15 százalékponttal magasabb bruttó adósságrátát eredményezne.

(C) Gazdasági növekedés: Amennyiben a nominális GDP növekedése 2022-ben 1 százalékponttal magasabban alakulna, az adósságpálya 0,5-0,7 százalékponttal toródna lejjebb a teljes időhorizonton.

A koronavírus-járvány hatásainak sikeres kezelése után, a tervezési időhorizont végéig a Kormány szándéka változatlanul az adósságpálya és az adósságszerkezet eddigi gyakorlatot követő, tartós javulásának a biztosítása.

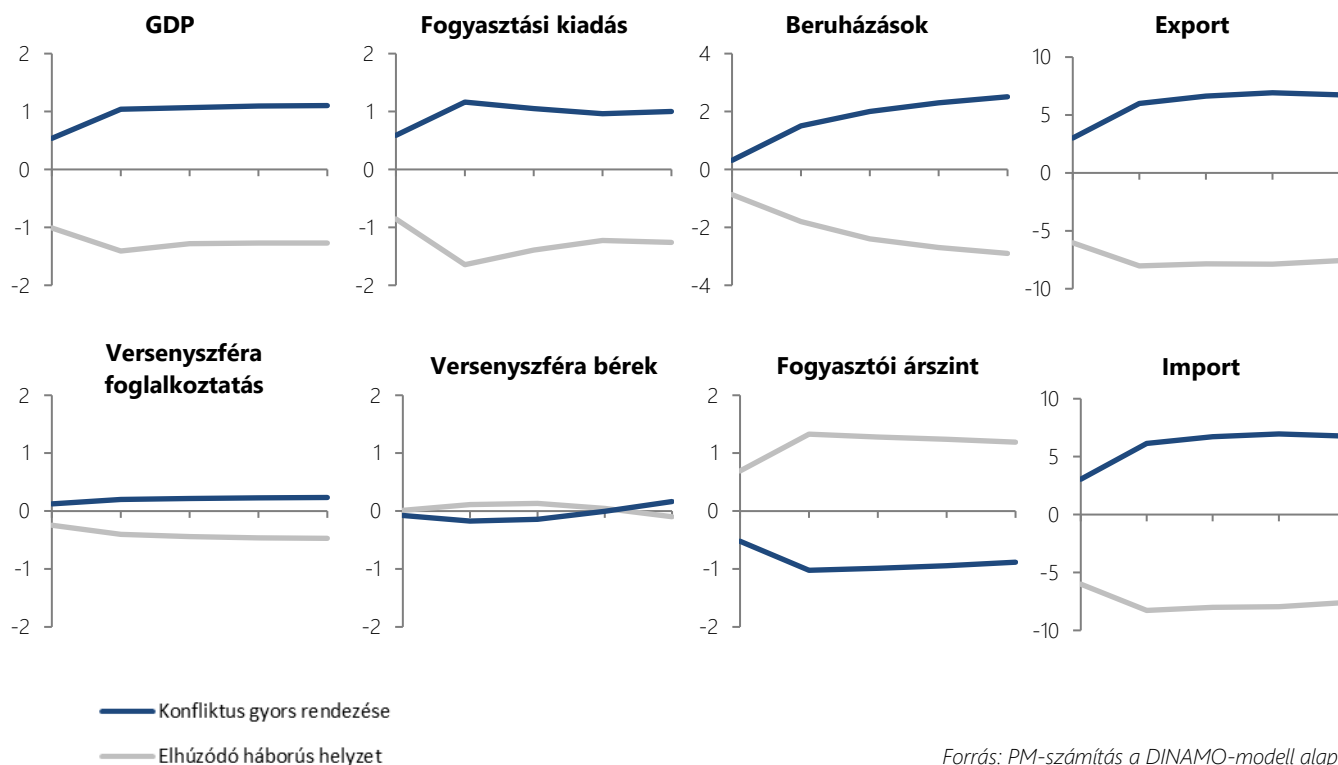
5. ÉRZÉKENYSÉGVIZSGÁLATOK

A Konvergencia Program makrogazdasági pályájának megvalósulását a kockázatok esetleges realizálódása is alakíthatja, különösen a jelenlegi helyzetben, amikor az orosz-ukrán háború lefolyása és az ezzel összefüggésben adott gazdasági válaszlépések jelentős bizonytalanságot képeznek. Ehhez kapcsolódóan az alábbiakban két alternatív forgatókönyv, illetve azok

gazdasági hatásai kerülnek bemutatásra. A Pénzügyminisztérium DINAMO-modelljével készített érzékenységvizsgálatok azt számszerűsítik, hogy a sokkhatások következtében milyen mértékben térne el a főbb makrogazdasági változók szintje, illetve növekedési üteme az alappályától (5.1. ábra és 5.1. táblázat).¹

5.1. ábra: Alternatív forgatókönyvek alakulása

(a változók szintjének százalékos kumulált eltérése az alappályához viszonyítva*)

Forrás: PM-számítás a DINAMO-modell alapján

* A vízszintes tengely első osztása a 2022-es, az utolsó a 2026-os évet jelöli.

A makrogazdasági előrejelzés pozitív kockázataként azonosítható, hogy az orosz-ukrán konfliktus rövid időn belüli rendeződése nyomán normalizálódhatnak az energia- és nyersanyagárak, az ellátási láncok biztosítottak lennének, a kilátásokat illetően csökkenne a bizonytalanság, ennek következtében megélnék a külső kereslet, amely kedvezően hat a hazai konjunktúrára is. Ezt számszerűsíti az 1. számú forgatókönyv, amelyben az ellátási lánc problémák rendeződése következtében az alappályában

prognosztizálnál gyorsabban növekedne hazánk exportteljesítménye, valamint a kedvező kilátások hatására a termelő ágazatokban a beruházási aktivitása is élénkülne, amely foglalkoztatásbővülést eredményezne. A nyersanyagárak normalizálódása csökkenti a termelési költségeket és ezáltal az inflációt, amely megemelné a háztartások fogyasztási hajlandóságát is. A belső kereslet élénkülése az importkeresletet emelné. A fogyasztásból és a többlet kapacitásokból adódó termelésbővülés összességében

¹ A Dinamikus Nemzeti számlák Alapú Modell (DINAMO) leírása az alábbi linken érhető el:

<http://2010-2014.kormany.hu/download/5/34/41000/Dinamo%20NGM%20EI%20C5%91rejelz%C3%A9si%20M%C3%B3dszertan.pdf>

többletbevételt generál a költségvetés számára. Mindezek eredményeként, a pozitív scenárió megvalósulása esetén idén és jövőre is mintegy 0,5 százalékponttal lehet magasabb a GDP növekedés az alappályában prognosztizálnál.

Ugyanakkor a Konvergencia Program előrejelzését illetően negatív kockázatot képez az elhúzódó orosz-ukrán konfliktus. Ezt modellezi a 2. számú scenárió, amelynek során a kedvezőtlenebb külső kereslet és az ellátási lánc problémák eszkalálódása számottevően tovább rontanák a magyar kivitel lehetőségeit. Az exportdinamika lassulása a hazai termelési kapacitások

vártnál mérsékeltebb bővülését eredményezné, amely a foglalkoztatás és a beruházások csökkenéséhez vezetne. Ezen túlmenően az emelkedő nyersanyagárak begyűrűződése révén magasabb lenne az infláció, ami mérséklően hatna a fogyasztás dinamikájára. A visszafogottabb külső és belső kereslet révén tartósan alacsonyabb lenne a gazdaság teljesítménye, valamint a konjunktúrafolyamatokkal összhangban az államháztartás egyenlege is romlana az alappályához képest. Összességében a negatív forgatókönyv megvalósulása esetén a 2022-es gazdasági növekedés az alapszenárióban előre jelzettnél 1,0 százalékponttal lenne alacsonyabb.

5.1. táblázat: Kockázati pályák

(a változók növekedési ütemének százalékpontos eltérése az alappályától)

1. számú scenárió: Konfliktus gyors rendezése	2022	2023	2024	2025	2026
GDP	0.54	0.51	0.03	0.02	0.01
Háztartások fogyasztási kiadása	0.59	0.57	-0.11	-0.09	0.04
Bruttó állóeszköz-felhalmozás	0.31	1.19	0.50	0.30	0.21
Export	3.01	3.00	0.63	0.28	-0.18
Import	3.05	3.08	0.60	0.23	-0.19
Infláció	-0.52	-0.50	0.04	0.04	0.06
Versenyszféra foglalkoztatás	0.12	0.08	0.02	0.01	0.00
Versenyszféra bruttó átlagkereset	-0.07	-0.10	0.03	0.14	0.17
Jövedelemadók*	0.00	0.00	-0.01	0.01	0.02
Munkaadói járulékok*	0.00	0.00	0.00	0.01	0.01
Forgalmi adók*	0.01	0.01	0.00	0.00	0.01
Vállalatokat terhelő adók*	0.02	0.02	0.00	0.00	0.00
Költségvetés kamatkialdása*	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
Államháztartás egyenlege*	0.03	0.01	-0.03	0.00	0.04
2. számú scenárió: Elhúzódó háborús helyzet	2022	2023	2024	2025	2026
GDP	-1.01	-0.40	0.13	0.01	0.00
Háztartások fogyasztási kiadása	-0.86	-0.79	0.25	0.16	-0.03
Bruttó állóeszköz-felhalmozás	-0.87	-0.93	-0.60	-0.30	-0.20
Export	-6.03	-1.99	0.17	-0.03	0.32
Import	-6.01	-2.27	0.26	0.06	0.37
Infláció	0.69	0.64	-0.05	-0.04	-0.05
Versenyszféra foglalkoztatás	-0.24	-0.15	-0.04	-0.02	-0.01
Versenyszféra bruttó átlagkereset	0.02	0.10	0.02	-0.09	-0.14
Jövedelemadók*	-0.02	0.01	0.01	0.00	-0.02
Munkaadói járulékok*	-0.01	0.01	0.01	0.00	-0.01
Forgalmi adók*	-0.02	-0.02	0.01	0.02	-0.01
Vállalatokat terhelő adók*	-0.05	0.01	0.00	0.00	0.00
Költségvetés kamatkialdása*	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
Államháztartás egyenlege*	-0.09	0.02	0.05	0.02	-0.05

Forrás: PM-számítás a DINAMO modell alapján

* A sokkhatás során kapott főbb fiskális tételek eltérése az alappályától, az alapszenárióban becsült nominális GDP százalékában.

6. AZ ÁLLAMHÁZTARTÁS HOSSZÚ TÁVÚ FENNTARTHATÓSÁGA

Az államháztartás fenntarthatóságát alapvetően az államháztartás jelenlegi helyzete (kötségvetési egyenlege, az államadósság GDP-hez viszonyított aránya), az idősödéshez kötődő jövőbeni költségvetési kiadások nagysága és a demográfiai folyamatok határozzák meg.

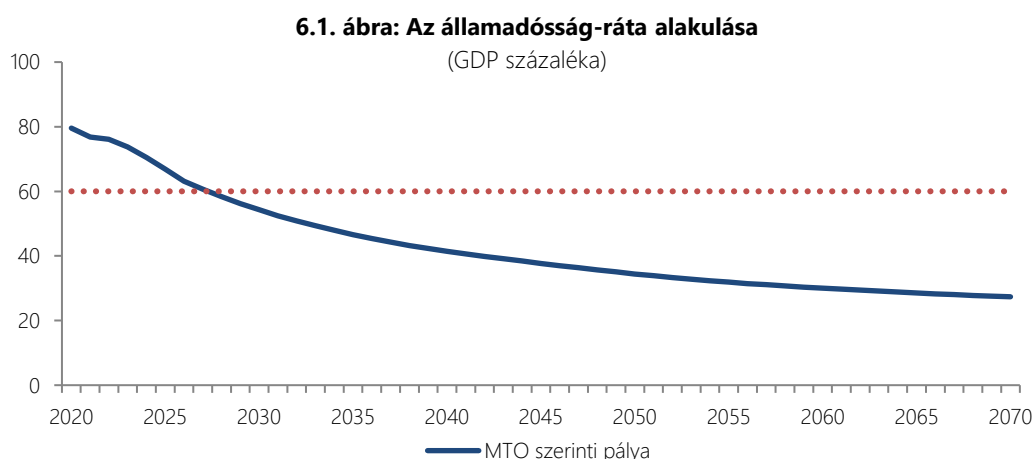
A koronavírus-válságot követő időszakban a Kormány költségvetés-politikai célja az adósságráta csökkentése és – a gazdasági helyreállítás és növekedés szempontjait szem előtt tartva – a költségvetési egyensúly fokozatos megvalósítása. A mérséklődő államadósság és költségvetési hiány mozgásteret teremt a klímaváltozással és az idősödő társadalommal kapcsolatos, hosszabb távon jelentkező kihívások kezelésére. Továbbá, a Kormány a társadalom idősödésének költségvetési következményeinek kezelése érdekében számos intézkedéssel támogatja a családok gyermekvállalását, a demográfiai fordulat megvalósítását.

Az Európai Bizottság és az EU Gazdaságpolitikai Bizottság által jóváhagyott, az idősödési jelentésben (Ageing Report) bemutatott becslések alapján az idősödéshez kötődő költségvetési kiadások Magyarországon 2030-ban a 2019. évvel megegyezően, a GDP 17,1%-ának megfelelő mértéken alakulnak. Hosszú távon a kiadások konvergenciát mutatnak az európai uniós átlaghoz és 2070-re a GDP 22,5%-át érik el.

A főbb területekre vonatkozó előrejelzések a következők: a nyugdíjkiadások a GDP arányában 2019 és 2070 között 8,3%-ról 12,4%-ra, az egészségügyi kiadások 4,8%-ról 5,6%-ra, a tartós ápolásra fordított kiadások 0,6%-ról 1,2%-ra nőnek, az oktatási kiadások nagysága pedig a GDP arányában 3,4%-ról 3,3%-ra változik.

Az Európai Bizottság 2022. április 25-én megjelent elemzése alapján (Fiscal Sustainability Report 2021) a magyar költségvetés fenntarthatóságának kockázata rövidtávon alacsony, hosszú távon azonban elsősorban a társadalom idősödéséhez kötődő jövőbeni költségvetési kiadások következtében kockázatokat azonosítottak. A jelentésben bemutatott adósságfenntarthatósági elemzés alappályája alapján – amely a Bizottság 2021. évi őszi gazdasági előrejelzésén alapul – Magyarország adóssága 2030-ra a GDP 68,2%-ára csökken.

A konvergencia program előrejelzése alapján az adósságráta 2026-ra a GDP 63,1%-ára csökken, és prudens középtávú költségvetési pozíció folytatásával 2028-ra a GDP 60%-a alá mérséklődik (6.1. ábra). Az államadósság hosszú távon is fenntarthatóan alakul, akár a konvergencia programban előrejelzett középtávú pálya, akár a válságot megelőző időszakban jellemző költségvetési politika alapján kivetítve.

Megjegyzés: makrogazdasági pálya 2026-ig a konvergencia program, azt követően a 2021. évi Ageing Report makrogazdasági feltételezései alapján.

Forrás: PM-számítás

7. AZ ÁLLAMHÁZTARTÁS MINŐSÉGE

7.1. AZ ÁLLAMHÁZTARTÁS KIADÁSAINAK SZERKEZETE, HATÉKONYSÁGA

A költségvetési kiadások hatékonyságának javulását a munkaerőpiaci intézkedések mellett az oktatás és tudománypolitika területén végrehajtott intézkedések is támogatják, és közvetve hozzájárulnak a magasabb minőségi szint eléréséhez. Ennek fényében a konvergencia program lényegre törően kitér azokra a végrehajtott és tervezett lépésekre, amelyeket a Kormány a szakképzés, valamint a felsőoktatás területén hajtott végre. A strukturális intézkedések részletes leírása Magyarország 2021. évi Nemzeti Reform Programjában található meg.

Szakképzés

2020-ban hatályba lépett az új szakképzési törvény, ami a korábbiaknál letisztultabb képzési szerkezetet és rugalmasabb képzési körülményeket teremtett, ezáltal tovább erősítve a rendszer munkaerőpiaci igényekhez való alkalmazkodási képességét. A szakképzésben résztvevő oktatók ezzel párhuzamosan 30%-os béremelésben részesültek, ami elősegíti a felkészült oktatók pályán tartását, a szakképzés színvonalának további javítását. A duális képzés erősítésére a gyakorlati képzőhelyként működő munkáltatók ezzel összefüggő adókedvezménye, illetve a duális képzésben résztvevő tanulók munkabére is közel háromszorosára nőtt. A 2021-2027-es uniós költségvetési ciklus forrásaiból, illetve az RRF források terhére jelentős fejlesztéseket terveznek végrehajtani a szakképzési tananyagok, valamint a képzőhelyi és vizsgaközponti infrastruktúra terén.

Felsőoktatás

A felsőoktatási modellváltás folyamata 2019-ben a Budapesti Corvinus Egyetem (a továbbiakban: BCE) fenntartóváltásával indult meg. Az Országgyűlés 2020-ban további 9 állami felsőoktatási intézmény modellváltásáról döntött, ezek közül hét intézmény még 2020-ban fenntartót váltott, további 2 intézmény fenntartóváltása pedig 2021-ben valósult meg. 2021 nyarán további 11 állami felsőoktatási intézmény modellváltása ment végbe, ezzel a magyar felsőoktatásnak közel kétharmada új fenntartói formában fog működni. A modellváltás keretében az állam az intézmények fenntartói jogát

átruházta egy-egy, erre a célra létrehozott vagyonekezelő alapítvány részére. Az egyetemek finanszírozásában ez nem jelentett változást (kivéve a BCE-t, ami a részére ingyenesen átadott részvénytől hozamából gazdálkodik), továbbra is az állami felsőoktatási intézményekkel megegyező feltételekkel kapnak költségvetési támogatást.

A fentiekén túl kiemelendő, hogy az Országgyűlés 2020 őszi ülésén elfogadta a felsőoktatási intézmények új teljesítményelvű finanszírozási rendszerének alapjait, ami 2021. szeptember 1-től lépett életbe. Ennek keretében a Kormány a modellváltó intézmények esetében a fenntartó alapítvánnyal, az állami felsőoktatási intézmények esetében magával az intézménnyel hosszútávú (15-25 éves) stratégiai megállapodást, és 3-5 éves finanszírozási szerződést köt, amiben megrendeli az oktatási-képzési, kutatási, egyéb közfeladatellátást, speciális térségi és harmadik missziós feladatot (az ún. „harmadik misszió” foglal magába minden, a nem akadémiai világban található partnerrel fenntartott intézményesített kapcsolatot, többek között a tevékenységek során keletkezett szellemi tulajdon átadását, hasznosítását, illetve a szakpolitikák formálásához való hozzájárulást).

A finanszírozás a tervek szerint három pilléren nyugszik majd: az oktatás, a kutatás és az infrastruktúra fenntartása. A feladat megrendelésekor aktualizált képzési önköltség és kutatási feladatellátás mellett minőségi indikátorokat is beépítenének, amik a nemzetközi példák szerint jellemzően kimeneti teljesítmény indikátorok. Az egyes indikátorok az egyetemek jellemzőihez, elvárt térségi, harmadik missziós és országos szempontokhoz igazíthatóak. A stratégiai megállapodásban rögzíthetőek azon képzési területek, amelyeket az egyetemnek erősítenie szükséges, és megadhatóak azon képzések is, amelyek továbbvitele nem indokolt, és amelyek más egyetemek profilját erősítik. A stratégiai megállapodásban rögzített képzési átmenet leképeződése pedig a finanszírozási szerződésekben, a kormányzati képzési megrendelésben valósul meg.

7.2. A BEVÉTELEK SZERKEZETE, HATÉKONYSÁG

7.2.1. ADÓPOLITIKAI CÉLOK, STRATÉGIA „BIG PICTURE”

Az elmúlt évtizedben az adórendszer versenyképességének növelése érdekében számos jelentős intézkedés került bevezetésre. A 2010-2014 közti időszakban megvalósultak a legjelentősebb szerkezeti átalakítások. A gyermekvállalás ösztönzése és a munkavállalás széleskörű támogatása érdekében kialakításra került egy, a munka és a gyermeknevelés megbecsülésére épülő adórendszer. Ezután folytatódott az adóbeszedés hatékonyságának növelése, a munkát és jövedelmeket terhelő adók jelentős csökkentése, továbbá a gazdasági növekedést elősegítő ösztönzőrendszer kialakítása, illetve a feketegazdaság visszaszorítása érdekében számos intézkedés került bevezetésre.

Az adócsökkentő lépések a koronavírus-járvány és a gazdaság kilábalása idején, valamint 2022-ben is folytatódnak. A 2022. évi adócsökkentést a Kormány és a szociális partnerek közötti állandó konzultációs fórumon 2016-ban létrejött átfogó megállapodás alapozta meg, amely a munkáltatók terheinek csökkentésére irányult (a minimálbér növelését is érintette). A megállapodásban foglalt munkáltatói tehercsökkentés 2022 januárjára teljes mértékben megvalósult. Az utolsó lépésben a munkáltatói terhek csökkentése részben az 1,5%-os szakképzési hozzájárulás eltörlésével (és kedvezményei szociális hozzájárulási adóba való integrálásával) valósult meg. Így összességében a VKF megállapodással 28,5%-ról 13%-ra csökkentek a munkáltatók adóterhei, továbbá csökkent az adók száma és egyszerűsödött az adórendszer. A pályakezdőket segíti a 25 év alatti fiatalok 2022. évtől bevezetendő személyi jövedelemadó mentessége. A családok

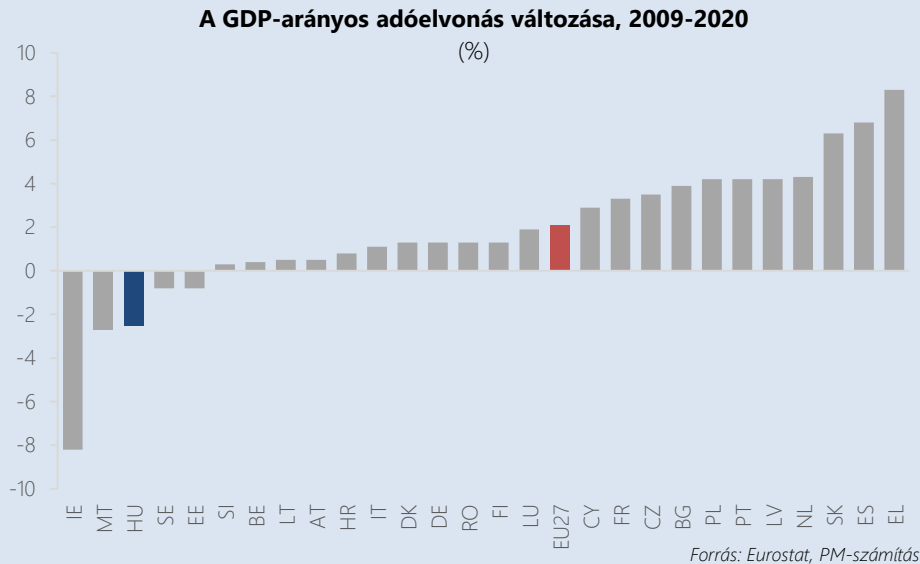
otthonteremtését támogatandóan ismét 5%-os áfakulcs vonatkozik az új lakások értékesítésére, átmeneti szabályként 2026. év végéig, amennyiben az építési engedély 2022. december 31-ig véglegessé válik, illetve az egyszerű bejelentés eddig a napig megtörténik. A 2021. évtől a családi otthonteremtési kedvezmény igénybevétele mellett illetékmentes az új és használt lakások vásárlása, továbbá új lakások esetében visszatérítésre kerül az 5%-os áfa. Egy több lépcsős folyamat során eltörlésre kerültek a társasági adóban a fejlesztési tartalék összegére vonatkozó korlátozások, a 2021. évtől a fejlesztési tartalék már korlátlanul alkalmazható a teljes nyereségre. A kis- és középvállalkozások (a továbbiakban: KKV-k) beruházásainak ösztönzése érdekében 2022. január 1-jétől kisvállalkozások esetén a jelenértéken legalább 50, illetve középvállalkozások esetén a legalább 100 millió forintos beruházás esetén is igénybe vehető a fejlesztési adókedvezmény. Az iparűzési adó a 2021. és 2022. évben a felére, 2% helyett 1%-ra csökkent a KKV-k, valamint az egyéni vállalkozások körében.

Az adópolitika elsődleges célja továbbra is a munkát terhelő adók mérséklése, a vállalkozások adóterheinek csökkentése, illetve az adórendszer foglalkoztatást, vállalkozásokat és családokat segítő mechanizmusainak további erősítése. Emellett a Kormány a következő években is kiemelt figyelmet fordít az adórendszer, valamint adminisztráció egyszerűsítésére, az adózók és az adóhatóság kapcsolatrendszerének további fejlesztése, illetve az együttműködés és az önkéntes jogkövetés további ösztönzése érdekében.

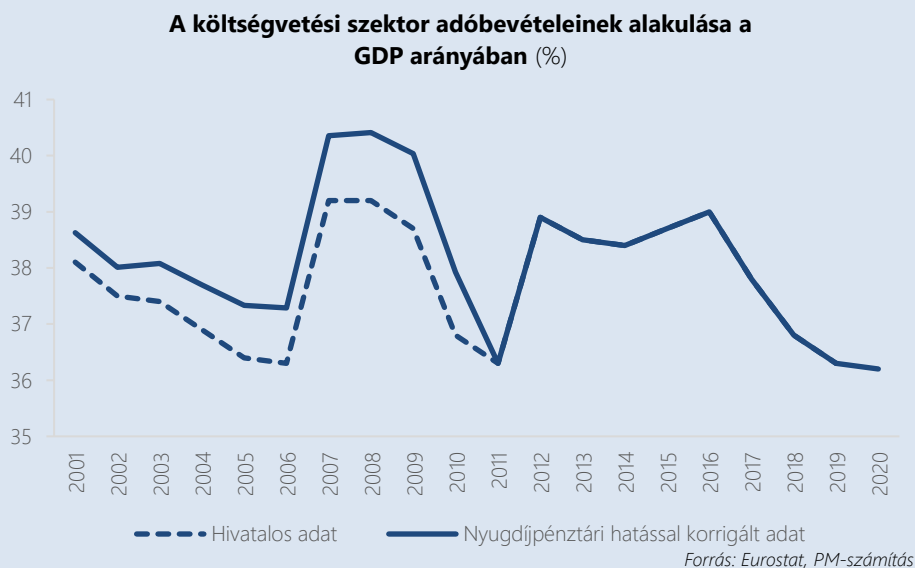
7. számú keretes írás: Adócentralizáció

A közép-kelet-európai régió országai az adóelvonási szint és az adók szerkezete tekintetében versenyképesebbnek mutatkoznak a nyugat-európai országoknál. Ugyan a magyar adóelvonási szint az EU országok körében a 2010-es évek elején sem számított kiemelkedőnek, azonban a régiós országokhoz képest ez a mutató már kimondottan magasnak számított. A közvetlen versenytársainkhoz képest ez komoly versenyképességi problémát okozott.

A hazai GDP-arányos adóelvonás kapcsán jelentős eredménynek számított, hogy a válságot követően úgy sikerült stabilizálni a költségvetést, hogy az adócentralizáció mértéke a válság előtti szinten stabilizálódott. A mutató érdemi csökkentésére ugyanakkor csak a költségvetési konszolidáció után, a 2010-es évek második felében nyílt lehetőség. Az adókulcsok csökkenő tendenciája ellenére a mutató mérséklődését jelentősen lassította az évtized során bekövetkezett gazdaságfehéredés. Ez azonban alapvetően pozitív fejlemény, mivel a szürkegazdaság visszaszorulása az adóbevételeket a versenyképesség sérülése nélkül növeli és mérsékli az adóeltitkolásból származó versenytorzító hatásokat.

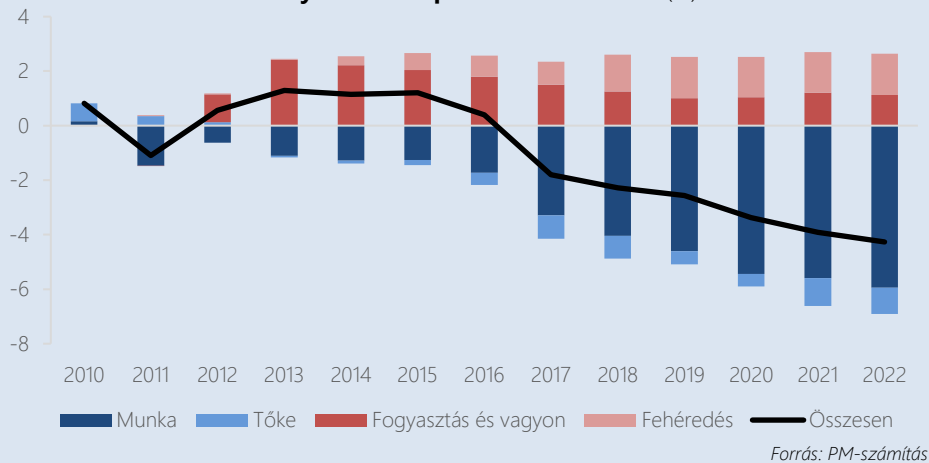

Nemzetközi összehasonlításban ugyanakkor a GDP-arányos adóterhelésnek az elmúlt évtized során bekövetkezett csökkenése jelentősnek számít, főként, mivel a válságot követően az országok többségében inkább növekedés következett be. Az Eurostat adatai alapján Magyarországon 2009 és 2020 közt 2,5 százalékkal csökkent az adóelvonás mértéke, ami a 3. legnagyobb csökkenés az EU- tagországok közt.

A 2010 óta bevezetett reformok hatására jelentősen átalakult az adóbevételek szerkezete is. Az intézkedések fontos vezérfonala volt a növekedésre károsabb jövedelmeket terhelő adóbevételek forgalmi jellegű adóbevételekkel való kiváltása, növelve ezáltal az adórendszer versenyképességét.

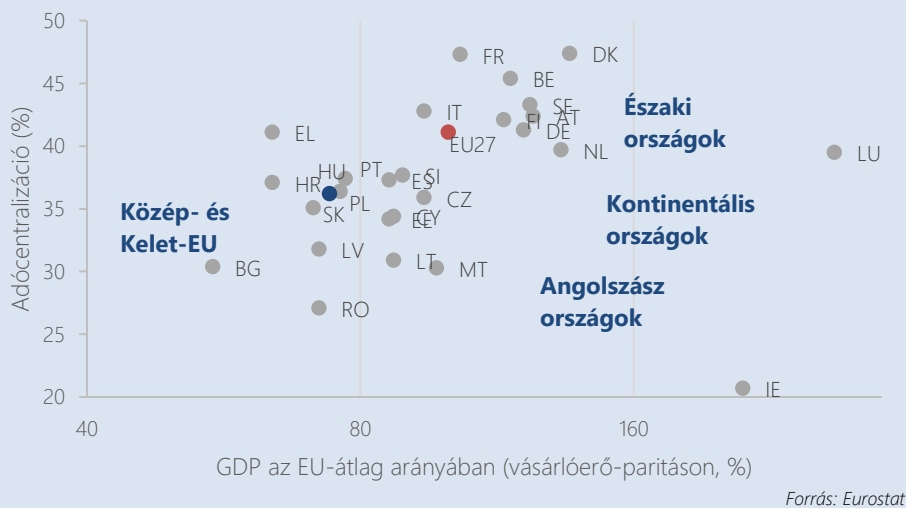
Adóintézkedések statikus bevételi hatása a GDP arányában adótípusonként 2010 óta (%)

Az adópolitika törekszik az adórendszer egyszerűsítésére, a szükségtelenné vált adónemek és rendelkezések kivezetésére, így sor került számos csekély összegű bevételt eredményező adónem eltörlésére. Ez részben egyes kisebb adónemek megszüntetése (hitelintézeti járadék, kulturális adó, magánszemélyek 75 százalékos különadója, eva), részben hasonló alapokat terhelő adónemek összevonása (baleseti- és biztosítási adó, szociális hozzájárulási adó, egészségügyi hozzájárulás és szakképzési hozzájárulás, energiaadó és jövedéki adó, munkavállalói járulékok) révén valósult meg. Összességében az adók száma 2010-ről 2022-re 11-gyel csökkent.

Az elmúlt évek javulásának köszönhetően az adóelvonás mértéke már nem számít kiugrónak a hasonló fejlettségű országok közt, de még mindig a magasabbak közé tartozik (bár az EU-n belül már átlag alattinak számít).

Adóelvonás a GDP arányában és gazdasági fejlettség, 2020

Az adószervezet átalakítására tett lépések eredményét a nemzetközi összehasonlítások is visszatükrözik: míg a közvetett, illetve a fogyasztási adók súlya Magyarországon a 4. legmagasabb az adóbevételeken belül, a közvetlen adóké az egyik legalacsonyabb, és a korábban szintén magasnak számító TB-bevételek is már csak a középmezőnyben vannak. (A fogyasztási adók súlyának nemzetközi összehasonlítása kapcsán némi bizonytalanságot okoz a helyi iparüzési adó besorolása; a statisztika ezt a fogyasztási adók közé sorolja, ez azonban csupán egy helyezéssel befolyásolja a rangsorban elfoglalt helyünket.) A tőkét terhelő adók súlya a 3. legalacsonyabb az EU-ban az adómixen belül, és a munkát terhelő adók is már alacsonyabbak a tagállamok 2/3-a esetében mértnél.

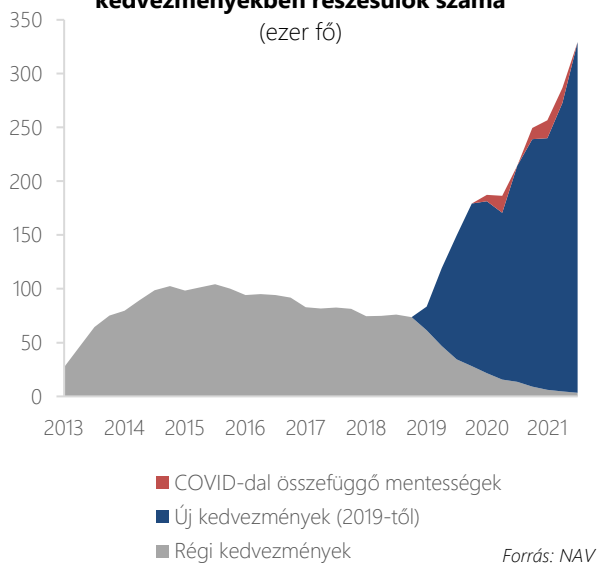
7.2.2. A BEVÉTELEK SZERKEZETÉNEK ISMERTETÉSE, AZ ADÓBESZEDÉS ÉS AZ ADÓKEDVEZMÉNYEK HATÉKONYSÁGÁNAK LEÍRÁSA, A HATÉKONYSÁG JAVÍTÁSÁT CÉLZÓ STRUKTURÁLIS INTÉZKEDÉSEK BEMUTATÁSA

Munkát terhelő adók csökkentése

Az elmúlt évtizedben a munkát terhelő adózás jelentős reformokon ment keresztül, aminek eredményeképpen egy munkavállalást ösztönző és többletmunkát jutalmazó, főszabály szerint lineáris adórendszer jött létre. A korábbi, a munkajövedelem eltitkolását ösztönző adórendszert célzott kedvezményeket tartalmazó rendszer váltotta fel. A munkát terhelő adók csökkentése pedig a Kormány gazdaságpolitikai célkitűzésének fő elemévé vált (8. számú keretes írás).

A célzott munkavállalói adókedvezmények fókuszában elsősorban a gyermeket nevelő családok állnak, akik személyi jövedelemadó alapjukat, illetve járulékalapjukat csökkenthetik a nevelt gyermekek számának függvényében. A hátrányos helyzetű munkavállalók foglalkoztatását eközben munkáltatói adókedvezmények segítik, amelyek 2019-től a korábbinál is hatékonyabban célozzák az érintetteket. Így a szakképzettséget nem igénylő és mezőgazdasági munkakörben foglalkoztatottak, a munkaerőpiacra lépők, illetve a három vagy több gyermeket nevelő édesanyák után részesülhetnek a munkáltatók kedvezményben a mindenkori minimálbér összegéig.

7.1. ábra: A munkába állást segítő átmeneti kedvezményekben részesülők száma (ezer fő)

A Kormány célja az adórendszer egyszerűsítése, az adók számának csökkentése. Ennek keretében 2020.

július 1-jétől az egyéni járulékok egy járuléknembe olvadtak össze és ezzel egyidejűleg a társadalombiztosítás és a járulékszabályozás alapvető rendelkezései egységes jogszabályban kerültek újrászabályozásra. 2022-től pedig a munkáltatói terhek 13%-ra csökkentek a szociális hozzájárulási adó kulcsának 2,5 százalékpontos csökkentésével és a 1,5%-os szakképzési járulék eltörlésével.

A Kormány által megtett lépéseknek köszönhetően az adóék látványos csökkenésen ment keresztül az utóbbi néhány évben, ugyanis 2016-ról 2022-re több mint 7 százalékponttal, 41,2%-ra mérséklődött, és a munkapiacra is jelentős gazdaságfehérítés volt tapasztalható.

A munkaerőpiacra lépők kedvezménye 2020-ban jelentős segítséget nyújtott a munkáltatóknak és a munkakeresőknek, 2021-ben pedig tovább emelkedett a kedvezményrel foglalkoztatottak száma, segítve a COVID-19 vírus miatt állásukat elvesztők újbóli elhelyezkedését a munkaerőpiacon. A gyermeket nevelő szülők 2022-ben a korábbi támogatásokhoz képest is kimagasló támogatásban részesültek a családi adóvisszatérítés keretén belül, amelynek köszönhetően mintegy 610 milliárd forinthez jutottak az érintett családok 2022. február 15-ig. A fiatalok támogatása érdekében 2022-től a 25 év alattiak mentesülnek a személyi jövedelemadó megfizetése alól, mellyel az érintettek jellemzően 22,6%-kal magasabb nettó jövedelemre tehetnek szert.

A családosok lakásszerzésének támogatása érdekében 2021-től illetékmentessé vált – értékhatártól függetlenül – az új és használt lakások családi otthonteremtési kedvezményrel (csok) történő vásárlása.

Az adórendszer egyszerűsítése, az adónemek számának csökkentése, valamint az adminisztrációcsökkentés érdekében számos intézkedés valósult meg az elmúlt években. 2019. január 1-jétől az egészségügyi hozzájárulás beolvadt a szociális hozzájárulási adóba, és a baleseti adó összevonásra került a biztosítási adóval. Emellett sor került a kulturális adó, a magánszemélyek jogviszony

megszűnéséhez kötődő 75 százalékos különadója, valamint a hitelintézeti különadó eltörlésére. 2020. július 1-jétől az egyéni járulékok egy járuléknembe olvadtak össze és ezzel egyidejűleg a társadalombiztosítás és a járulékszabályozás alapvető rendelkezései egységes jogszabályban kerültek újraszabályozásra. A családi járulékkedvezmény

alkalmazása is kedvezőbbé vált, a társadalombiztosítási járulék erejéig érvényesíthető, azaz 1,5 százalékponttal emelkedett az érvényesíthető összeg. 2022 januárjától a szakképzési hozzájárulás is eltörlésre került az adónem kedvezményrendszerének a szociális hozzájárulási adóba való integrálásával.

8. számú keretes írás: Munkabér adóterhei

A vállalati nyereségadók után legnagyobb mértékben a munkát terhelő adók gátolják a gazdasági növekedést, amely egy erősen progresszív, magas elvonású rendszerben leginkább a jövedelmek eltitkolásán és a munkaintenzitás visszafogásán keresztül jelenik meg. Ez az adójóváírás 2010 előtti gyakorlatában is megmutatkozott, 2010 óta azonban számos, a munka adóterhét csökkentő intézkedés került bevezetésre, a támogatások pedig célzottabbá váltak. A személyi jövedelemadó egykulcsos lett, a 2009-ben elfogadott „szuperbruttó” adóalapszámítás kivezetésre került, az adókulcs pedig 2016-ban 15%-ra csökkent.

A további adócsökkentéseket a Kormány és a szociális partnerek közötti állandó konzultációs fórumán (VKF) 2016-ban létrejött átfogó megállapodás alapozta meg, amely a munkáltatók terheinek csökkentésére irányult (a bérek és a foglalkoztatás növelése érdekében). Ez alapján a Kormány 2017-től folyamatosan mérsékelte a munkára rakódó közterheket. A szociális hozzájárulási adó első lépésben 27%-ról 22%-ra csökkent, majd a következő években, 2021-ig 15,5%-ig csökkent. 2022-től nem csak a szociális hozzájárulási adó mérséklődött 2,5 százalékponttal 13%-ra, hanem az 1,5%-os szakképzési hozzájárulás is eltörlésre került (a kedvezmények szociális hozzájárulási adóba való integrálásával). Így összességében a VKF megállapodással 28,5%-ról 13%-ra csökkentek a munkáltatók adóterhei, továbbá az adónemek száma kevesebb lett, és egyszerűsödött az adórendszer.

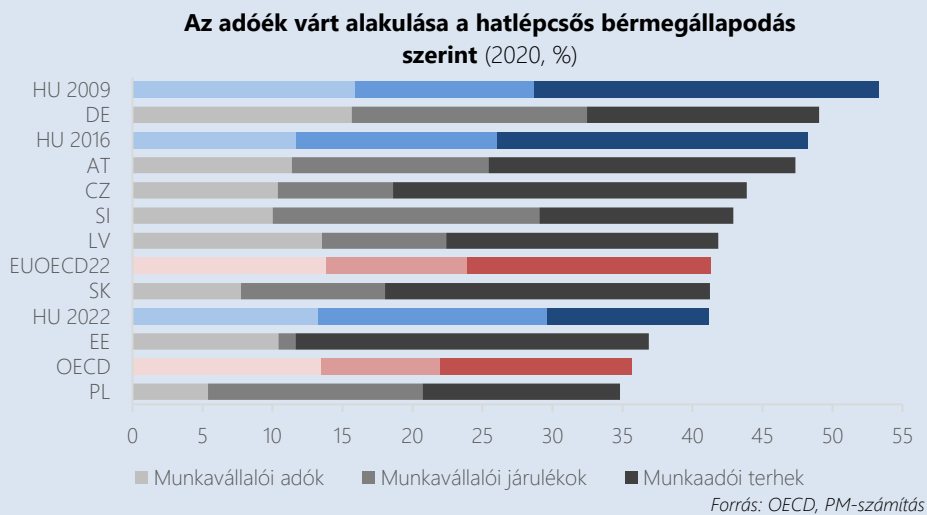
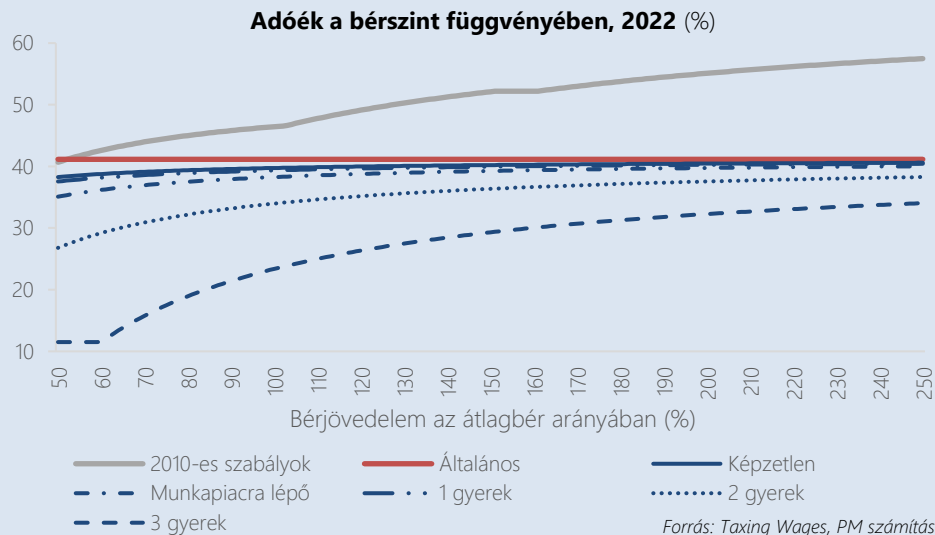
Az adók csökkentésén túl számos célzott adókedvezmény és támogatás segíti mind a munkavállalókat, mind a munkáltatókat, kiemelt tekintettel a családokra. A gyermeket nevelők családi adó- és járulékkedvezményben részesülhetnek. A legnagyobb mértékben igénybe vett kedvezmény, a személyi jövedelemadó alapjából levonható családi adókedvezmény igényelt összege évről évre gyarapodott. 2010-ben a kedvezmény igénybevett összege 12,5 milliárd forint volt, 2021-re ez az összeg már elérhette a 380 milliárd forintot. Ezen felül a családi kedvezményre jogosult, gyermeket nevelő magánszemélyek 2022-ben visszakapják az általuk 2021-ben megfizetett személyi jövedelemadó, egyszerűsített közteherviselési hozzájárulás, kisadózó vállalkozások tételes adója meghatározott részét (legfeljebb 809 ezer forintig).

Az adókedvezmények másik fontos pillérét a hátrányos munkapiaci helyzetű munkavállalók foglalkoztatását segítő munkáltatói kedvezmények adják. 2013-tól munkahelyvédelmi kedvezmény vehető igénybe az érintett foglalkoztatottak után, amely kedvezmények 2019-től még célzottabbá és hatékonyabbá váltak, a kedvezmény összege pedig a korábbi 100 000 forintról a mindenkori minimálbér összegéig emelkedett. A kedvezménnyel jelenlegi érintettek a szakképzettséget nem igénylő munkakörben foglalkoztatottak, a mezőgazdasági munkakörben foglalkoztatottak, a munkaerőpiacra belépők, valamint a három vagy több gyermeket nevelő édesanyák.

A fentiek mellett számos egyéb, a munkát terhelő adók csökkentésére irányuló intézkedés született. A fiatal párok az első házások kedvezményében részesülhetnek. 2019 óta az öregségi nyugdíj mellett dolgozók, 2020-tól pedig a nyugdíj melletti munkavégzés valamennyi formája mentesül a szociális hozzájárulási adó és társadalombiztosítási járulék alól. A négy vagy több gyermeket nevelő édesanyák mentesülnek a személyi

jövedelemadó alól. 2022-től pedig a 25. életévüket be nem töltött fiatalok is mentesülnek a személyi jövedelemadó fizetési kötelezettség alól a bruttó átlagkereset mértékéig.

A Kormány intézkedéseinek köszönhetően Magyarországon az adóék – azaz a munkát terhelő összes elvonás a teljes költség arányában – is látványos csökkenésen ment keresztül. 2009-ben egy egyedülálló átlagbért kereső munkavállaló esetén az adóék 53,1% volt, ami az egyik legmagasabb érték volt az EU tagországok közt. 2020-ra ez 43,2%-ra csökkent, 2022-től pedig a hatályos intézkedéseknek köszönhetően tovább mérséklődött 41,2%-ra. A fenti javulást amellet sikerült elérni, hogy a statisztikában nem szerepelnek a munkahelyvédelmi kedvezmények és a családi kedvezmények, amelyek a tényleges adóéket jelentősen csökkentik.

A beruházások ösztönzése, a kkv-k támogatása a vállalati adókban

A társasági adó esetében a beruházások ösztönzése érdekében az elmúlt időszakban több lépcsőben eltörlésre kerültek a fejlesztési tartalék összegére vonatkozó korlátozások. 2020-ban megszüntetésre került a nyereségarányos 50%-os korlát, és ezt már a

2019. adóévre vonatkozóan is alkalmazni lehetett. Az intézkedés által lehetővé vált a fejlesztési tartaléknak az adózási előtti nyereség teljes összegéig történő igénybevétele, a tíz milliárd forintos felső határ figyelembe vételével. 2021-től eltörlésre került a tíz milliárd forintos értékhatár is, így a fejlesztési tartalék már korlátlanul alkalmazható a nyereség teljes összegére. A kisebb vállalkozások beruházásainak

ösztönzése érdekében pedig 2020-tól kezdve a fejlesztési adókedvezmény kis- és középvállalkozásokra vonatkozó jogcím értékhatára három lépésben, fokozatosan csökkentésre került.

A gazdaság újraindításának elősegítése érdekében az energiaellátók jövedelemadóiban 2021-ben a társasági adóhoz hasonló szabályozással bevezetésre került a veszteségelhatárolás, melyet először a 2021-es adóévben a 2020-ban keletkezett veszteségükre használhatnak fel a vállalatok.

A kisvállalati adó (KIVA) szabályozása 2017-től jelentősen egyszerűsítésre került, illetve az adóalanyiság belépési és megszűnési korlátai is emelkedtek. 2021-ben a KIVA belépés árbevételi és mérlegfőösszeg-korlátja 3 milliárd forintra emelkedett, az adóalanyiság megszűnésének bevételi értékhatára pedig 6 milliárd forintra növekedett. A szociális hozzájárulási adó mérséklésével párhuzamosan fokozatosan csökkent az adónem kulcsa az elmúlt években: 2017-ben 16%-ról 14%-ra, majd 2018-ban, 2020-ban és 2021-ben további 1-1 százalékponttal. 2022. január elsejétől egy újabb 1 százalékpontos csökkenéssel 10%-ra mérséklődött az adókulcs, ezáltal kedvezőbb adózási környezetet biztosít a kis- és középvállalkozások számára. Ezen intézkedések, továbbá az adónem népszerűsítő kampányok eredményeképpen az adóalanyok száma több mint tizenkétszeresére nőtt 2016 óta, 2022. február végére meghaladta a 76 ezret.

A mikrovállalkozások és egyéni vállalkozók adminisztrációjának mérséklése érdekében a kisadózók tételes adójának (KATA) bevételi értékhatára 2017-ben 6 millió forintról 12 millió forintra emelkedett. Szintén az adminisztrációs tehercsökkenést szolgálta az általános forgalmi adó alanyi adómentesség értékhatárának a korábbi 8 millió forintról 12 millió forintra történő emelése 2019-től. Több esetben visszaélés történt azonban az adónem keretein belül az agresszív adóoptimalizálás érdekében bújtatott foglalkoztatottak alkalmazásával. Ez komoly versenyképességi hátrányt jelent azoknak a munkáltatóknak, akik hagyományos munkaviszonyban alkalmaznak szakembereket azokhoz képest, akik kiszervezik a munkát. Emellett a munkavállalókat is hátrányosan érintheti, mivel katás vállalkozóként megszűnik a munkajogi védelem, és a

társadalombiztosítás esetében is alacsonyabb összegű ellátást eredményez a későbbiek folyamán. A munkaviszony kiszervezésének visszaszorítása érdekében ezért a kisadózó vállalkozások tételes adójának szabályozása 2021 januárjától megváltozott: egy kisadózó azonos kifizető vállalkozástól származó bevételének 3 millió forint feletti részét 40%-os többletadó terheli a kifizető oldalán. Az adónem egyszerű jellege és az alacsony adóterhek miatt azonban ezen átalakítások ellenére továbbra is növekszik a KATA népszerűsége, az adóalanyok száma 2022 februárjában meghaladta a 455 ezer főt.

2019-ben a központi adónevek, 2020-ban pedig az iparüzési adó esetében is eltörlésre került az adóelőleg-kiegészítés. 2021-től kezdve kötelezővé vált az iparüzési adó bevallások NAV-on keresztül történő benyújtása, mely intézkedések jelentős adminisztrációs tehercsökkenést jelentenek a vállalkozások számára. 2022-től kezdve pedig megjelent a köteget típusú iparüzési adó bevallás, melybe számos képlet, ellenőrzési mechanizmus került beépítésre. Ezáltal a több telephellyel rendelkező, nagyobb vállalkozások számára jelentősen egyszerűbbé válik a bevallások kitöltése és benyújtása, mivel minden vállalkozásnak egyetlen bevallást kell beadnia, melyben szerepelteti az összes telephelyére vonatkozó adatot. Az egyszerűsített adóalap-megállapítást választó adózók (pl. egyéni vállalkozók, őstermelők) számára is külön lapok kerültek kialakításra, így számukra is egyszerűbbé válik a bevallás kitöltése.

Az iparüzési adót érintő további lényeges intézkedés, hogy 2021-re és 2022-re vonatkozóan a 4 milliárd forint árbevétel vagy mérlegfőösszeg alatti kis- és középvállalkozások számára a maximális iparüzési adó mértéke 1%-ban került meghatározásra, és az érintett vállalkozások már a 2021. és 2022. évben fizetendő adóelőlegeikre vonatkozóan is érvényesíthették az 50%-os mérséklést.

A Járvány Elleni Védekezési Alap feltöltése érdekében 2020. május elsejétől bevezetésre került a kiskereskedelmi különadó, melynek alapja a kiskereskedelmi tevékenységből származó árbevétel. A koronavírus-járvány elleni védekezéshez további jelentős forrást biztosított 2020-ban a pénzügyi szervezetek különadójának rendszerére épülő

hitelintézeti különadó is. A hitelintézetek által befizetett hozzájárulási többlet összege 2021-től kezdve öt éven keresztül egyenlő részletekben levonható a pénzügyi szervezetek különadójának adott évi adókötelezettségéből.

A fogyasztási-forgalmi adók

A Kormány adópolitikájának továbbra is meghatározó eleme az adóztatás súlypontjának a fogyasztási-forgalmi adók felé történő eltolása. Az elmúlt években az általános forgalmi adó mérséklésére ennek megfelelően csak célzott intézkedésként kerülhetett sor – a költségvetés teherbíró képességét figyelembe véve – azon a területeken, ahol ezt az ágazati fejlesztések szükségessége, illetve a feketegazdaság visszaszorítása indokolta. Így számos alapvető élelmiszer áfakulcsa csökkent az elmúlt években, valamint az internet-szolgáltatás, az éttermi étkezés és a kereskedelmi szálláshely szolgáltatás áfa szintje is alacsonyabb lett.

A koronavírus járvány hatásának enyhítése érdekében átmeneti intézkedésként 2020 tavaszától nem kellett megfizetni a turizmusfejlesztési hozzájárulást és az idegenforgalmi adót, valamint 2020 novemberétől 2021. július végéig 5%-os áfa kulcs került bevezetésre az elvitelre történő vagy házhoz szállítással értékesített étel- és italforgalomra, mely étkezőhelyi vendéglátás keretében egyébként is 5%-os áfa kulcs alá tartozott volna.

2020 nyarától 5%-os áfakulcs került bevezetésre a rozsdáövezeti akcióterületeken épülő, 150 négyzetméter hasznos alapterületet meg nem haladó lakóingatlanok értékesítésére. Továbbá 2021-től 2022. december 31-ig (átmeneti rendelkezésekkel 2026 végéig) az otthonteremtési akcióterv keretein belül ismét 5%-os áfakulcs vonatkozik az új lakások értékesítésére.

A cigaretta és a fogyasztási dohány jövedéki adómértéke – az európai uniós adóminimumhoz történő közelítés érdekében – 2018. szeptembertől kezdődően hét lépésben (2018. szeptember, 2019. január, július, 2020. január, július, 2021. január és április) fokozatosan emelkedett. 2021-től bizonyos mennyiségig adómentessé vált a gyümölcstermesztő

személyek háztartásának és vendégeinek fogyasztását szolgáló házi- és bérfőzdei pálinkafőzés is.

2022 február-márciusától határozott időre csökken a benzin és a gázolaj jövedéki adó mértéke literenként 25 forintra.

Az adóelkerülés csökkentése és az adómorál javítása

Magyarország továbbra is elkötelezetten vesz részt az agresszív adóelkerülés elleni nemzetközi küzdelemben. Az Európai Unió adóelkerülés elleni irányelve előírásainak megfelelően Magyarországon 2018-ban módosításra kerültek az ellenőrzött külföldi társaság szabályai, 2019-től pedig bevezetésre kerültek az irányelvben előírt kamatlevonhatósági korlát szabályok. Ezen túlmenően az irányelv többi rendelkezése, a tőkekivonás kezelésére vonatkozó szabályok és a hibrid eszközök (az ugyanazon tényállás eltérő jogi minősítéséből eredő különbségek miatti adóelkerülés) elleni szabályok 2020-ban átültetésre kerültek. 2021 elején Magyarország ratifikálta az adóalap-erózió és nyereségátcsoportosítás megelőzése érdekében hozott, adóegyezményekhez kapcsolódó intézkedések végrehajtásáról szóló Multilaterális Egyezményt, amely további eszközöket biztosít az agresszív adótervezés elleni fellépésre. A Multilaterális Egyezmény 2022. január elsejétől alkalmazható Magyarország tekintetében, ennek megfelelően már több mint 50 érintett adóegyezmény módosult. Mindezek mellett Magyarország aktív résztvevője a nemzetközi adózás megreformálását célul kitűző, az OECD koordinálása mellett zajló Pillar1 és Pillar2 tárgyalásoknak, illetve az ehhez kapcsolódó európai uniós jogalkotásnak.

Az adóeljárás területének kiemelten fontos célja az adómorál erősítése, az adózók és az adóhatóság kapcsolatának javítása, továbbá az együttműködés, és az önkéntes jogkövetés ösztönzése. Ennek keretein belül az elmúlt években megvalósult az adóhatóság szervezeti átalakítása, és több intézkedés került bevezetésre, mely az adóhatóság szolgáltató jellegét erősítette, az ügyfélközpontúvá válását elősegítette. A legjelentősebb lépés az eSzja-rendszer bevezetése volt, melynek segítségével a NAV már több mint 5 millió magánszemély részére készíti el az adóbevallás tervezetét, átvállalva ezzel az adózók többségénél a személyi jövedelemadó bevallásával járó terheket. Az

eSza által megszerzett tapasztalatok és a különböző adatszolgáltatások fokozatos integrációja révén a NAV egyre szélesebb körben és több adónem esetében válhat képessé a bevallások kijánlására. Az adóhatóság 2019-ben az egyéni vállalkozók részére első alkalommal készítette el a bevallástervezetet, továbbá a viszonylag jól definiálható kört érintő jövedéki adó kapcsán is elérhetővé váltak a kijánlások. A Kormány célja, hogy középtávon minél szélesebb

vállalkozói kör számára lehetővé váljon a legnagyobb adminisztrációs terheket jelentő bevallások (pl. áfa), illetve a munkáltatók különféle bejelentési kötelezettségei kapcsán az előre kitöltött tervezetek adóhatóság általi elkészítése. Az online számla adatszolgáltatás kiterjesztésével szolgáltatott adatok az áfa bevallás-tervezetek (eÁfa) adóhatóság általi kijánlásának jövőbeni alapját képezik.

9. számú keretes írás: Gazdaságfehérítési folyamatok, adóelkerülés elleni intézkedések

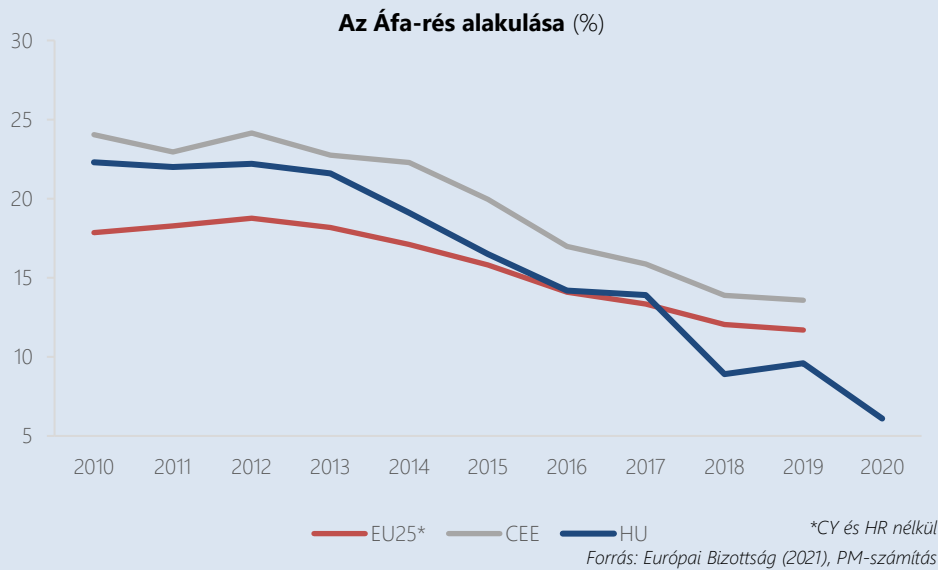
Az elmúlt években a gazdaságfehérítés érdekében megtett intézkedések a költségvetési bevételekben is kézzelfogható eredményeket hoztak. Ennek köszönhetően az áfabevételek növekedése meghaladta a makrogazdasági paraméterek (lakossági fogyasztás, lakossági beruházások, állami vásárlások) által indokolt növekményt.

Az adóbevételekre gyakorolt pozitív hatást illetően a pénztárgépek NAV-hoz történő elektronikus bekötése kiemelkedő szerepet játszott. Az online pénztárgépek bevezetése a kiskereskedelmi értékesítésekhez köthető csalások visszaszorítása érdekében kezdődött el 2013-ban, majd teljes körűen 2014-ben valósult meg. 2015-ben az elektronikus közúti áruforgalom-ellenőrző rendszer (EKÁER) bevezetésével az áruk valós útjának nyomon követésére nyílt mód. Ezáltal a jogkövető piaci szereplők pozíciója erősödött, az áruforgalom átláthatóbb lett, a visszaélések kizárása és az adóelkerülők kiszűrése könnyebbé vált. 2016-ban az elektronikus fizetések ösztönzése érdekében POS-terminál telepítési program indult. Továbbá 2018. július 1-től megvalósult a kezelőszemélyzet nélkül működő, élelmiszerértékesítést végző automata berendezések NAV-hoz történő bekötése. 2019. június 30-tól pedig már minden automata berendezést regisztrálni kell.

Az adóalanyok közti tranzakciókat érintő áfacsalások elleni küzdelem érdekében került bevezetésre az online számla adatszolgáltatás, mely 2018. július 1-jétől vált kötelezővé, majd két lépésben 2020. júliusától és 2021. januárjától került kiterjesztésre (figyelembe véve a koronavírus miatti nehézségeket, mindkét alkalommal 3 hónapos szankciómentes időszakot biztosított az adóhatóság). Az első lépésben az adatszolgáltatási kötelezettség áthárított áfa-értékhatára 0 forintra csökkent, és kiterjedt valamennyi belföldi áfa-alany vállalkozások közötti számlaforgalomra. A második fázissal 2021. januárjától az adatszolgáltatás teljes körűvé vált, a nem adóalanyok részére kibocsátott számlákra is vonatkozik. Az adatszolgáltatási kötelezettség a Közösségen belüli termékértékesítésre és a termékexportra is kiterjed, gyakorlatilag a gazdasági élet teljes adatforgalma láthatóvá válik a NAV számára. 2020. július 1-jétől az online számlaadat-szolgáltatást elősegítendő bővült a számlakibocsátási kötelezettséggel érintett ügyletek köre is, valamint 15 napról 8 napra csökkent a számlák kiállítására nyitva álló határidő.

Az elmúlt évek gazdaságfehérítés területén végrehajtott intézkedéseinek eredményeként a be nem szedett áfa mértéke jelentősen csökkent Magyarországon, amit az Európai Bizottság legújabb áfarés becslésére vonatkozó tanulmánya (Európai Bizottság 2021) is megerősít. A becslés szerint a hazai áfarés szintje 2013-ban az elméleti áfa arányában 21,6 százalékot ért el. A hazai áfarés azóta folyamatos csökkenést mutat, mértéke 2019-ben 9,6%, a CASE előzetes becslése alapján pedig 2020-ban 6,1%-ra csökkent. A 2013-2016 közötti időszakban a hazai áfarés csökkenésének üteme meghaladta az EU-s országok esetében megfigyelhető átlagos ütemet és 2020-ra az EU élmezőnyébe került, megelőzve olyan országokat, mint Belgium (2020-as becslés 12%) és Franciaország (2020-as becslés 9,5%). Bár az áfarés alakulásában az áfa-alapot befolyásoló egyéb tételek (lakossági beruházások, állami

vásárlások) alakulása is szerepet játszott, annak jelentősebb része a gazdaságfehérítő intézkedések következményeként adódott.

7.2.3. A BEVÉTELI FOLYAMATOK ELEMZÉSE: A BEVÉTELEK 2021. ÉVI TELJESÜLÉSE, VÁRHATÓ ALAKULÁSA 2022-BEN ÉS A KÖZÉPTÁVÚ KITEKINTÉS

A koronavírus járvány negatív gazdasági és munkaerőpiaci hatásait számos adó- és járulékkedvezmény tompította. A leginkább sújtott ágazatok a 2020. március-június időszakokhoz hasonlóan 2020. november-2021. május időszakban is mentesültek a munkáltatói járulékok fizetése alól, továbbá a személyi jellegű kifizetések nem képezték a kisvállalati adó alapját sem ebben az időszakban. Az érintett KATA-s vállalkozók pedig tételes adójuk megfizetése alól mentesültek 2021. március, április hónapban is. 2021 júniusától 2021 végéig a munkaerőpiacra lépők utáni szociális hozzájárulási adó kedvezmény munkanélküliségi feltétele 6 hónapról 3 hónapra csökkent, illetve a reprezentáció és üzleti ajándékok is mentesültek a szociális hozzájárulási adó alól. 2020. július 1-től a szociális hozzájárulás adó kulcsa 2 százalékponttal 17,5%-ról 15,5%-ra csökkent, annak ellenére, hogy a korábbi VFK megállapodásban szereplő bérnövekedési feltétel nem teljesült. 2022-ben a munkát terhelő adók csökkentése folytatódott, januártól a szociális hozzájárulási adó kulcsa 13%-ra csökkent az 1,5%-os szakképzési hozzájárulás eltörlése mellett. Ezzel összhangban a kisvállalati adó kulcsa is csökkentésre került, 2021-ben 11%-ra, 2022-ben pedig

10%-ra. A kisvállalati adó esetében a kulcs csökkentésén túl 2021-ben a belépési korlátok is emelkedtek, ezáltal egyre több adózó választhatja ezt a kedvező adózási formát.

Mivel a koronavírus járvány a gyermeket nevelő családokat kiemelten érintette, a Kormány úgy döntött, hogy 2022-ben a gyermeket nevelő szülők visszakapják a 2021-ben befizetett személyi jövedelemadójukat az átlagbér szintjéig és a gyermekes kisadózók, egyéni vállalkozók is kompenzálásban részesülnek.

A koronavírus járvány hatásának enyhítése érdekében, tekintettel a turisztikai szektor különös érintettségére, átmenetileg nem kellett megfizetni a turizmusfejlesztési hozzájárulást (2020. március 1-től 2021. december 31-ig) és az idegenforgalmi adót (2020. április 26-tól 2021. június 30-ig), mindemellett a SZÉP-kártya feltöltések 2021-ben is mentesültek a szociális hozzájárulási adó alól. 2020. november 14-től 2021. július 31-ig 5%-os áfa kulcs vonatkozott az elvitelre történő vagy házhoz szállítással értékesített

étel- és italforgalomra, mely étkezőhelyi vendéglátás esetén egyébként is 5%-os áfa kulcs alá tartozott volna.

Az új lakások áfakulcsa 2021. január 1-jétől 2022. december 31-ig (2022-ig kiadott építési engedély esetén 2026 végéig) 5%-ra csökkent a beruházások ösztönzése és a lakásvásárlás támogatása érdekében. Illetve a rozsdaovezeti akcióterületeken épülő, 150 négyzetméter hasznos alapterületet meg nem haladó lakóingatlanok értékesítését 5%-os áfakulcs terheli 2020 nyarától.

A mikro-, kis- és középvállalatok likviditásának megerősítése érdekében 2020. márciusától a korábbi 75 nap helyett 30 nap alatt, ezen belül a megbízható adózói körnek 30 nap helyett 20 nap alatt utalja ki a visszaigényelt általános forgalmi adót az adóhatóság. Az intézkedés – a gazdaság újraindítása érdekében – a 2022-as évre is meghosszabbításra került.

Az online számlaadat-szolgáltatás 2021. január 4-étől teljeskörűvé vált (március 31-ig a koronavírus miatti nehézségeket figyelembe véve szankciómentes időszakot biztosított az adóhatóság), azaz lényegében kiterjed minden adóalany és nem adóalany részére kibocsátott számlára is.

A jövedéki adó tekintetében változás, hogy a cigarettára és a fogyasztási dohányra vonatkozó adómérték 2021 januárjában és áprilisában is emelkedett az európai uniós adóminimumhoz történő közelítés érdekében. A benzin és a gázolaj jövedéki adó mértéke 2022. február 28-tól literenként 5 forintra, míg 2022. március 10-től literenként újabb 20 forintra csökkent.

2021-től a gyümölcsstermesztő személyek háztartásának és vendégeinek fogyasztását szolgáló házi- és bérfőzdei pálinkafőzés bizonyos mennyiségig adómentessé vált.

A fizetési nehézségekkel küzdő adózók részére speciális, illetékmentesen igényelhető kedvezmények álltak rendelkezésre. A veszélyhelyzetre visszavezethető fizetési nehézség esetén az adózók hat havi pótlékmentes halasztást vagy tizenkét havi pótlékmentes részletfizetést igényelhettek bármely adónemre, legfeljebb 5 millió forint összegű adótartozásra. Emellett a vállalkozások számára is

megeremtődött az adómérséklés lehetősége. Ha az adófizetés a veszélyhelyzet miatt a vállalkozási tevékenységét ellehetetlenítené, a vállalkozás egy alkalommal, egy adónemre legfeljebb 20% mértékű és legfeljebb 5 millió forint összegű adómérséklést kérhetett.

A védekezéshez és a gazdaság újraindításához szükséges források biztosítása érdekében 2020 májusától bevezetésre került a kiskereskedelmi különadó, majd 2022 februárjától a felső sávra vonatkozó adókulcs megemelésre került 2,7 %-ra. Emellett az önkormányzatok gépjárműadó bevétele átirányításra került a központi költségvetésbe. A koronavírus-járvány elleni védekezés számára további jelentős forrásokat biztosított 2020-ban a pénzügyi szervezetek különadójának rendszerére épülő, hitelintézeteket terhelő különadó is. A hitelintézetek által 2020-ban befizetett hozzájárulási többlet összege 2021-től kezdve öt éven keresztül egyenlő részletekben levonható a pénzügyi szervezetek különadójának tárgyévi adókötelezettségéből, mely 2025-ig csökkentheti az ezen adónemből származó bevételt.

A társasági adóban a beruházások ösztönzése érdekében a fejlesztési tartalékokra vonatkozó korlátok több lépcsős folyamat során enyhítésre kerültek, melynek eredményeképpen 2021-től kezdve az már korlátlanul alkalmazhatóvá vált a teljes nyereségre. A kis- és középvállalkozások beruházásainak ösztönzése érdekében pedig a fejlesztési adókedvezmény igénybevételének értékhatára 2021-ben, majd 2022-ben is csökkent, így most már a kisvállalkozások esetén jelenértéken legalább 50, a középvállalkozások esetében pedig a legalább 100 millió forintos beruházás esetén is igénybe vehető.

A vállalkozások likviditási nehézségeinek enyhítése érdekében, a társasági adó mintájára az energiaellátók jövedelemadóijában is bevezetésre került a veszteségelhatárolás. Először a 2021-es adóévre vonatkozóan lehetett érvényesíteni, a 2020-as veszteségek vonatkozásában.

A tőzsdék, az árutőzsdék és a kockázati tőkealap kezelők esetében 2022-től megszűnik a pénzügyi szervezetek különadójának fizetési kötelezettsége.

Az önkormányzatok 2021-ben és 2022-ben nem állapíthatnak meg magasabb helyi vagy települési adómértéket, mint a 2020-ban hatályos, továbbá a meglévő adókedvezményeket, adómentességeket nem szűkíthetik, és új helyi adót vagy települési adót sem vezethetnek be.

További jelentős iparűzési adót érintő intézkedés, hogy a 4 milliárd forint árbevétel vagy mérlegfőösszeg alatti kis- és középvállalkozások számára az iparűzési adó mértéke 1%-ban került maximalizálásra a 2021 és 2022-ben végződő adóévekre. Az érintett vállalkozások a 2021. és a 2022. évben fizetendő adóelőlegeikre vonatkozóan is érvényesíthetik az 50 %-os mérséklést.

8. AZ ÁLLAMHÁZTARTÁS INTÉZMÉNYI JELLEMZŐI

8.1. KÖLTSÉGVETÉSI KERETRENDSZER

A költségvetés készítésének keretszabályait az Alaptörvény, a Magyarország gazdasági stabilitásáról szóló 2011. évi CXCV. törvény (Gst.), az államháztartásról szóló 2011. évi CXCV. törvény (Áht.) és annak végrehajtásáról szóló 368/2011. (XII. 31.) Kormányrendelet tartalmazza.

A járványügyi helyzetre való tekintettel a Kormány több jogi és gazdasági intézkedést hozott. A veszélyhelyzet egyike az Alaptörvényben foglalt különleges jogrendeknek. Veszélyhelyzetben a Kormány a normál jogrendtől eltérő módon – az előállt veszélyhelyzetből indokolható mértékig – hozhat döntéseket. Az Alaptörvény 36. cikk (6) bekezdésében foglalt mentesítő záradék különleges jogrend idején aktiválódik, amely értelmében az azt kiváltó

körülmények okozta következmények enyhítéséhez szükséges mértékben, vagy a nemzetgazdaság tartós és jelentős visszaesése esetén a nemzetgazdasági egyensúly helyreállításához szükséges mértékben lehet eltérni az adósságcsökkentésre vonatkozó követelménytől. Ehhez hasonlóan a katasztrófavédelemről szóló törvény is ad felhatalmazást a közpénzügyi szabályoktól való eltérésre.

A veszélyhelyzet által okozott gazdasági helyzetből való kilábalás éveiben a költségvetési hiánycél meghaladhatja a bruttó hazai termék 3%-át, és nem szükséges összhangban lennie a középtávú költségvetési céllal. A 2022-es költségvetési törvény ennek megfelelően készült el.

8.2. AZ ÁLLAMHÁZTARTÁS-STATISZTIKAI ADATSZOLGÁLTATÁS FELÉPÍTÉSE

Magyarországon a kormányzati szektorra vonatkozó statisztikákat a Központi Statisztikai Hivatal és a Magyar Nemzeti Bank készíti. A jelenlegi munkamegosztás szerint a KSH a nem-pénzügyi számlákért, az MNB a pénzügyi számlákért felelős. A túlzotthiány-eljárás keretében történő adatszolgáltatásban (EDP Notifikáció) a tárgyévvel megelőző időszakig terjedő tényadatok összeállításában a fenti munkamegosztás érvényesül, míg a tárgyévi várható kormányzati egyenleg és adósság kiszámítása a Pénzügyminisztérium feladata. A KSH, az MNB és az PM képviselőiből álló statisztikai munkabizottság vezetői és szakértői szinten működik. 2015-ben aktualizált együttműködési megállapodás rögzíti az adatáramlás, a munkamegosztás, a módszertani megítélés eljárási kérdéseit. A kormányzati szektor statisztikáinak meghatározó adatforrása az államháztartási információs rendszer, az államháztartás szervezeteinek éves és évközi beszámolóit, amit kiegészít a kormányzathoz sorolandó vállalatok és non-profit szervezetekről történő

statisztikai adatgyűjtés, továbbá a kormányzati szektor egészére vonatkozó bank- és értékpapír-statisztikai adatgyűjtés. A notifikációs jelentést a KSH az Eurostatnak történő kiküldésekor teszi közzé honlapján. Az Eurostatnál történő három hetes egyeztetési időszak után – az Eurostat sajtóközleménnyel együtt és azzal egy időben – a KSH publikálja az Eurostat által jóváhagyott EDP Notifikációs táblákat. Közzéteszi továbbá az összeállításához kapcsolódó, a magyar statisztikai hatóságok által folyamatosan aktualizált módszertani leírást. A Pénzügyminisztérium az Országgyűlésnek benyújtott éves költségvetés, illetve zárszámadás indokolásában önálló fejezetben mutatja be a hivatalos államháztartási, illetve a maastrichti egyenleg- és adósságmutató eltérését. A tagállamok költségvetési keretrendszerére vonatkozó követelményekről szóló 2011/85/EU (2011. november 8.) Tanácsi Irányelvben előírt közzétételeknek a Pénzügyminisztérium teljes körűen eleget tesz.

9. TÁBLÁZATOK

1a. táblázat

Makrogazdasági kilátások

	ESA- kód	2021 Mrd Ft	2021	2022	2023	2024	2025	2026
			változás %-ban					
1. GDP (előző évi áron)	B1g	51702,3	7,1	4,3	4,1	4,2	4,3	4,3
2. GDP folyó áron	B1g	55256,7	14,5	10,3	11,8	9,2	8,5	8,2
A növekedés összetevői (előző évi áron)								
3. Háztartások fogyasztási kiadása	P.3	23991,3	4,6	5,5	4,4	4,4	4,5	4,5
4. Közösségi fogyasztási kiadás	P.3	10507,6	3,7	1,6	1,5	1,6	1,6	1,5
5. Bruttó állóeszköz-felhalmozás	P.51	13616,1	5,9	2,7	4,2	4,4	4,1	4,1
6. Készletváltozás (a GDP %-ában) ¹	P.52+ P.53	843,0	1,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
7. Termékek és szolgáltatások exportja	P.6	42054,7	10,3	5,7	6,3	6,5	7,5	7,5
8. Termékek és szolgáltatások importja	P.7	40361,6	8,7	4,9	5,5	5,7	6,5	6,5
Hozzájárulás a GDP növekedéséhez (előző évi áron)								
9. Belföldi végső felhasználás		49166,2	4,6	3,6	3,6	3,6	3,5	3,5
10. Készletváltozás	P.52+ P.53	843,0	1,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
11. Termékek és szolgáltatások külkereskedelmi egyenlege	B.11	1693,1	1,4	0,6	0,6	0,7	0,9	0,9

¹ 2020-ban a készletváltozás a munka- és szökőnaphatást tükrözi.

1b. táblázat

Árindexek alakulása

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
változás %-ban						
1. GDP implicit árindexe	6,9	5,7	7,3	4,8	4,0	3,7
2. Háztartások fogyasztási kiadásának implicit árindexe	6,3	8,9	5,2	3,0	3,0	3,0
3. Harmonizált fogyasztói árindex (HICP)	5,2	8,9	5,2	3,0	3,0	3,0
4. Közösségi fogyasztási kiadás implicit árindexe	7,7	8,2	3,7	5,8	5,8	5,7
5. Állóeszköz-felhalmozás implicit árindexe	10,1	10,5	8,3	5,1	4,8	4,3
6. Export implicit árindexe (árúk és szolgáltatások)	6,9	9,2	0,0	3,4	1,9	1,7
7. Import implicit árindexe (árúk és szolgáltatások)	10,3	13,5	-1,7	2,7	1,9	1,7

1c. táblázat

Munkaerőpiac alakulása

	ESA-kód	2021 szint	2021	2022	2023	2024	2025	2026
			változás %-ban					
1. Foglalkoztatottak száma (ezer fő) (15-74) ¹		4 634,6	0,7	0,7	0,3	0,2	0,1	0,1
2. Munkanélküliségi ráta (%) (15-74)		-	4,1	3,6	3,3	3,1	2,9	2,8
3. Munkatermelékenység, foglalkoztatottra		-	6,4	3,6	3,8	4,0	4,2	4,3
4. Munkavállalói jövedelem (Mrd Ft)	D.1	22 215,7	11,1	13,0	9,6	9,1	8,6	8,3
5. Munkavállalói jövedelem, egy alkalmazottra (m Ft)		5,7	8,9	12,2	9,3	8,8	8,5	8,2

¹ Munkaerő-felmérés statisztika szerinti foglalkoztatottság.

1d. táblázat

Finanszírozási pozíciók

	ESA-kód	2021	2022	2023	2024	2025	2026
		a GDP %-ában					
1. Nettó külső finanszírozási képesség (+) /igény (-)	B9.	-0,5	-2,6	0,6	0,5	0,9	2,0
ebből:							
- Áruk és szolgáltatások egyenlege		0,8	-1,9	0,8	1,9	2,5	3,1
- Elsődleges jövedelmek és transferek egyenlege		-3,8	-3,7	-3,4	-3,4	-3,1	-3,1
- Tőkemérleg egyenlege		2,5	3,0	3,3	2,0	1,5	1,9
2. Magánszektor nettó finanszírozási képessége (+)/ igénye (-) statisztikai eltéréssel együtt	B9.	6,3	2,3	4,1	3,0	2,4	3,0
3. Kormányzati szektor nettó finanszírozási képessége (+)/ igénye (-)	B9.	-6,8	-4,9	-3,5	-2,5	-1,5	-1,0

2a. táblázat

Az államháztartás összefoglaló adatai

	ESA- kód	2021 Mrd Ft	2021	2022	2023	2024	2025	2026
			a GDP %-ában					
Nettó hitelnyújtás (EDP B.9.)								
1. Kormányzati szektor	S.13	-3 736,1	-6,8	-4,9	-3,5	-2,5	-1,5	-1,0
2. Központi kormányzat	S.1311	-4 122,0	-7,5	-4,6	-3,6	-2,7	-1,7	-1,1
3. Tartományi kormányzat	S.1312	-	-	-	-	-	-	-
4. Helyi önkormányzatok	S.1313	109,9	0,2	0,0	0,0	0,1	0,1	0,1
5. TB alapok	S.1314	276,0	0,5	-0,3	0,1	0,1	0,1	0,1
Kormányzati szektor (S.13)								
6. Bevételek összesen	TR	22 695,1	41,1	41,1	41,6	41,1	40,3	39,4
7. Kiadások összesen	TE	26 431,2	47,8	46,0	45,1	43,6	41,8	40,4
8. Egyenleg	B.9	-3 736,1	-6,8	-4,9	-3,5	-2,5	-1,5	-1,0
9. Kamatkidadások	D.41	1 290,3	2,3	2,7	3,0	3,0	2,8	2,7
10. Elsődleges egyenleg		-2 445,8	-4,4	-2,2	-0,5	0,5	1,3	1,7
11. Egyszeri és egyéb átmeneti jellegű tételek ¹		-829,0	-1,5	-0,7	0,0	0,0	0,0	0,0
Bevételek összetevői								
12. Adóbevételek (12=12a+12b+12c)		12 739,9	23,1	24,4	24,5	24,2	23,8	23,4
12a. Termelési és importadók	D.2	9 669,5	17,5	17,1	17,2	16,9	16,5	16,1
12b. Jövedelem és vagyonadók	D.5	3 053,0	5,5	7,3	7,3	7,3	7,3	7,3
12c. Tőkejövedelem adó	D.91	17,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
13. Társadalombiztosítási hozzájárulások	D.61	5 790,6	10,5	10,4	10,2	10,3	10,3	10,2
14. Tulajdonosi jövedelem	D.4	239,5	0,4	0,4	0,3	0,3	0,3	0,3
15. Egyéb		3 925,1	7,1	5,9	6,5	6,4	5,9	5,6
16.=6. Bevételek összesen	TR	22 695,1	41,1	41,1	41,6	41,1	40,3	39,4
Adóteher ² (D.2+D.5+D.61+D.91-D.995)		18 647,5	33,7	35,0	35,0	34,7	34,3	33,8
Kiadások összetevői								
17. Munkavállalói jövedelem + folyó termelő felhasználás	D.1+P.2	10 331,1	18,7	18,1	17,1	16,4	15,5	15,1
17.a. Munkavállalói jövedelem	D.1	5 623,3	10,2	10,9	9,7	9,5	8,8	8,5
17.b. Folyó termelő felhasználás	P.2	4 707,8	8,5	7,3	7,4	6,8	6,7	6,6
18. Társadalmi juttatások (18=18.a+18.b)		6 784,7	12,3	12,5	12,1	11,7	11,2	10,8
ebből: Munkanélküli ellátások ³		94,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,1	0,1
18.a. Piaci termelők útján nyújtott természetbeni társadalmi juttatások	D.6311, D.63121, D.63131	825,9	1,5	1,5	1,4	1,3	1,3	1,2
18.b. Pénzbeni társadalmi juttatások	D.62	5 958,8	10,8	11,0	10,7	10,3	9,9	9,6
19.=9. Kamatkidadások	D.41	1 290,3	2,3	2,7	3,0	3,0	2,8	2,7
20. Támogatások	D.3	738,2	1,3	1,1	1,1	1,0	0,9	0,8
21. Bruttó állóeszköz-felhalmozás	P.51	3 187,3	5,8	5,3	5,6	6,2	6,1	6,0
22. Tőkefinanszírozás kiadás	D.9	2 053,2	3,7	2,8	4,1	3,6	3,3	3,1
23. Egyéb kiadások		2 046,4	3,7	3,5	2,1	1,8	1,9	1,9
24.=7. Kiadások összesen	TE	26 431,2	47,8	46,0	45,1	43,6	41,8	40,4

Megjegyzés: a kerekítések miatt a részletek nem feltétlenül adják ki az összesített mértékeket.

¹: A konvergencia program a strukturális egyenleg becsléséhez egyszeri tétellel nem számol. Az „A” táblázat ismerteti a diszkrecionális intézkedéseket.

²: az EU-t megillető bevételekkel együtt

³: a Nemzeti Foglalkoztatási Alap pénzügyi ellátásai és egyes képzési támogatások

2b. táblázat

Intézkedések nélkül számolt előrejelzések

	2021	2021	2022	2023	2024	2025	2026
	Mrd Ft	a GDP %-ában					
1. Összes bevétel intézkedések nélkül	22 695,1	41,1	41,1	41,6	41,1	40,3	39,4

A táblázat a 2021. április 30-ig meghozott intézkedések alapján készült bevételi előrejelzéseket tartalmazza.

2c. táblázat

A kiadási aggregátumban nem szereplő tételek

	2021	2021	2022	2023	2024	2025	2026
	Mrd Ft	a GDP %-ában					
1. EU programokra fordított kiadások, amelyeket teljesen ellentéteznek az EU alapokból származó bevételek	1446,7	2,6	1,7	2,6	2,6	2,4	2,2
1a. ebből EU alapokból származó bevételekkel teljesen fedezett beruházások	945,6	1,7	1,2	1,8	2,1	1,8	1,7
2. Munkanélküliséggel kapcsolatos kiadások a ciklus alakulásával magyarázható része	-5,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
3. Diszkrécionális bevételi intézkedések hatásai	-979,5	-1,8	-0,1	0,2	0,1	0,0	0,0
4. Törvény által elrendelt bevételnövelő tételek	-	-	-	-	-	-	-

3. táblázat

Az államadósság alakulása

	ESA-kód	2021	2022	2023	2024	2025	2026
		a GDP %-ában					
1. Bruttó adósságráta		76,8	76,1	73,8	70,4	66,9	63,1
2. Adósságráta változása		-2,8	-0,7	-2,3	-3,4	-3,5	-3,8
Hozzájárulás az adósságállomány változásához							
3. Elsődleges egyenleg		-4,4	-2,2	-0,5	0,5	1,3	1,7
4. Kamatkidás	D.41	2,3	2,7	3,0	3,0	2,8	2,7
5. Az adósságra ható egyéb tényezők		0,3	1,7	2,3	0,5	0,5	0,4
Az adósságállomány implicit kamatlába (%)		3,2	3,7	4,3	4,3	4,3	4,3

4. táblázat

Ciklikus folyamatok

	ESA-kód	2021	2022	2023	2024	2025	2026
a GDP %-ában							
1. GDP előző évi áron (éves növekedési ütem)		7,1	4,3	4,1	4,2	4,3	4,3
2. Kormányzati szektor egyenlege	B.9	-6,8	-4,9	-3,5	-2,5	-1,5	-1,0
3. Kamatkiadások	D.41	2,3	2,7	3,0	3,0	2,8	2,7
4. Egyszeri és egyéb átmeneti jellegű tételek		-1,5	-0,7	0,0	0,0	0,0	0,0
<i>ebből:</i> egyszeri tételek a bevételi oldalon		-1,5	-0,2	0,0	0,0	0,0	0,0
egyszeri tételek a kiadási oldalon		0,0	-0,5	0,0	0,0	0,0	0,0
5. Potenciális GDP (éves növekedési ütem)		3,6	3,8	3,8	3,9	3,9	4,0
összetevők: - munkatényező		0,2	0,0	0,2	0,1	0,0	0,0
- tőketényező		0,7	0,8	0,9	0,9	1,0	1,0
- teljes tényező termelékenység (TFP)		2,7	3,0	2,8	2,8	2,9	3,0
6. Kibocsátási rés		-1,8	-1,3	-1,0	-0,7	-0,3	0,0
7. Kormányzati szektor egyenlegének ciklikus komponense		-0,8	-0,6	-0,5	-0,3	-0,2	0,0
8. Ciklikusan igazított egyenleg (2-7)		-5,9	-4,3	-3,0	-2,2	-1,3	-1,0
9. Ciklikusan igazított elsődleges egyenleg (8+3)		-3,6	-1,6	0,0	0,8	1,5	1,7
10. Strukturális egyenleg (8-4)		-4,4	-3,6	-3,0	-2,2	-1,3	-1,0

Megjegyzés: a kerekítések miatt a részletek nem feltétlenül adják ki az összesített mértékeket.

5. táblázat

Eltérés az előző konvergencia programhoz képest

	ESA-kód	2021	2022	2023	2024	2025	2026
GDP növekedése (%)							
1. 2021. évi konvergencia program		4,3	5,2	4,1	4,0	4,2	-
2. 2022. évi konvergencia program		7,1	4,3	4,1	4,2	4,3	4,3
3. Különbség		2,8	-0,9	0,0	0,2	0,1	-
Kormányzati szektor egyenlege (a GDP %-ában)							
1. 2021. évi konvergencia program	EDP B.9	-7,5	-5,9	-3,9	-3,0	-2,0	-
2. 2022. évi konvergencia program	B.9	-6,8	-4,9	-3,5	-2,5	-1,5	-1,0
3. Különbség		0,7	1,0	0,4	0,5	0,5	-
Bruttó államadósság (a GDP %-ában)							
1. 2021. évi konvergencia program		79,9	79,3	77,5	75,7	73,1	-
2. 2022. évi konvergencia program		76,8	76,1	73,8	70,4	66,9	63,1
3. Különbség		-3,1	-3,2	-3,8	-5,3	-6,2	-

6. táblázat

Hosszú távú fenntarthatóság¹

	2019	2030	2040	2050	2060	2070
	a GDP %-ában					
Állami nyugdíjkiadások	8,3	8,3	9,7	11,2	11,9	12,4
Öregségi jellegű és korhatár alatti öregségi nyugdíjak	6,7	7,0	8,5	10,1	10,9	11,3
Egyéb nyugdíjak (korhatár alatti rokkantsági, hozzátartozói)	1,6	1,3	1,2	1,1	1,0	1,1
Egészségügyi, tartós ápolási és oktatási kiadások	8,8	8,7	9,2	9,7	10,1	10,1
Egészségügyi kiadások	4,8	5,1	5,3	5,6	5,7	5,6
Tartós ápolási kiadások	0,6	0,6	0,8	0,9	1,1	1,2
Oktatási kiadások	3,4	3,0	3,1	3,2	3,3	3,3
Nyugdíjbiztosítási járulékbévételek	7,7	7,4	7,4	7,4	7,4	7,4
Feltételezések						
Munkatermelékenység növekedése	2,9	2,3	2,3	2,1	1,8	1,5
GDP volumen növekedése	4,9	2,4	1,4	1,6	1,4	1,3
Aktivitási ráta, férfiak (20-64)	85,9	89,8	89,8	90,1	90,2	90,1
Aktivitási ráta, nők (20-64)	70,0	79,3	79,4	80,1	80,2	80,1
Aktivitási ráta, összesen (20-64)	77,9	84,6	84,8	85,3	85,3	85,3
Munkanélküliségi ráta (20-64)	3,3	4,0	4,0	3,9	3,9	3,9
A 65 éves és idősebb népesség aránya (%)	19,6	21,7	24,6	27,8	29,5	29,6

¹A Gazdaságpolitikai Bizottság (EPC) által 2021 januárjában jóváhagyott, a 2021. évi időszövegről szóló jelentéshez készült költségvetési és makrogazdasági előrejelzések alapján.

6a. táblázat

Koronavírus-válsággal összefüggésben bejelentett/elfogadott állami garanciák

Intézkedés	Feltételes kötelezettségvállalás maximális összege (milliárd Ft)
Agrár-Vállalkozási Hitelgarancia Alapítvány - Krízis Agrárgarancia Program	150
Magyar Export-Import Bank Zrt. - EXIM Kárenyhítő Hitelprogram	700
Magyar Export-Import Bank Zrt. - EXIM Kárenyhítő Hitelfedezeti Program	50
Garantiqa Hitelgarancia Zrt. - Garantiqa Krízis Garanciaprogram ¹	2 500
MFB Magyar Fejlesztési Bank Zrt. - MFB Vis Maior Garanciaprogram	50
MFB Magyar Fejlesztési Bank Zrt. - MFB Krízis Hitelprogram és Krízis Hitel Plusz Program	180
MFB Magyar Fejlesztési Bank Zrt. - MFB Versenyképességi Hitelprogram	15
Összesen	3 645

¹Teljes Garantiqa keret, melyen belül a Krízis programnak nincs felső korlátja

7. táblázat

Feltételezések a külső gazdasági környezetre

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Magyarország: rövid lejáratú hozam (éves átlag,%)	1,3	6,2	6,6	6,5	6,2	6,0
Magyarország: hosszú lejáratú hozam (éves átlag,%)	3,2	6,5	7,0	6,8	6,6	6,3
Forint/euró árfolyam	358,5	373,9	377,1	377,1	377,1	377,1
Világ gazdaság (kivéve EU) GDP növekedési üteme	5,8	3,4	3,7	3,7	3,7	3,6
EU-27 GDP növekedési üteme	5,4	2,9	2,5	2,1	1,9	1,8
Magyarország exportpiacainak növekedési üteme	10,9	5,8	4,2	4,1	4,1	4,1
Világ import (kivéve EU) növekedési üteme	10,7	4,5	4,5	3,5	3,7	3,6
Olajárak (Brent – USD / hordó)	70,9	102,8	94,0	94,0	94,0	94,0

8. táblázat

Helyreállítási és Ellenállóképességi Eszköz (RRF) támogatás

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Bevételek az előrejelzésekben foglaltak szerint	0,55	0,64	0,80	1,03	0,45	0,23
Folyó kiadások	0,55	0,18	0,23	0,29	0,13	0,07
Bruttó állóeszköz-felhalmozás	0,00	0,46	0,57	0,74	0,32	0,17
Kiadások az előrejelzésekben foglaltak szerint	0,55	0,64	0,80	1,03	0,45	0,23

